

Jugoslovan

Izba za vsak dan zjutraj razven v ponedeljkih in dnevih po praznikih. — Posamezna številka Din 1.—, mesečna naročnina Din 20.—, za tujino Din 30.—. Uredništvo v Ljubljani, Gregorčičeva ulica št. 23. Telefon uredništva 80-70, 80-69 in 80-71.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifi in dogovoru. — Uprava v Ljubljani, Gradišče 4, tel. 30-68. Podružnica v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 24, telefon 29-60. Podružnica v Celju, Samostanska ulica št. 4.

Št. 34

Ljubljana, nedelja, dne 13. julija 1930

Leto I.

Odgovori vlad na Briandov predlog o Panevropi

Ogromen pomen enotne grupacije evropskih držav - Odgovor Anglije vljuden, a odklonilen - Mala antanta pripravljena sodelovati za uresničenje ideje

Pariz, 12. julija. Spricho dejstva, da se bliža potek roka, do katerega so bile evropske vlade naprošene, da pošljejo svoje odgovore na Briandovo spomenico o federativni organizaciji evropskih držav, je osredotočeno glavno zanimanje političnih krogov okoli tega vprašanja.

Ker je napetost med Francijo in Italijo po Briandovi noli, s katero je francoski zunanji minister obvestil italijansko vladu, da je Francija pripravljena ustaviti gradnjo vojnih ladij do zaključka pogajanj z Italijo, zelo znatno popustila, prispevajo odgovori na Briandov načrt v jasnejšem ozračju, nego je bilo pričakovati takoj po vročitvi italijanskega odgovora. Odgovorom se tudi sicer pripisuje velika važnost, ker je od stališča posameznih vlad odvisno, ali pride do grupacije evropskih držav in do enotnega sodelovanja med

njimi ali ne. V slučaju neuspeha Briandove akcije bi pa bila neizogibna posledica ta, da se evropske države razcepijo na dva nasprotna si tabora, ki bosta izključevala vsako sporazumno evropsko politiko. Neizogibno bi bilo dalje, da bi se v tem slučaju zopet povrnila v evropsko politiko predvojna načela ravnotežja z vsemi nevarnostmi, ki se v njih skrivajo.

London, 12. julija. n. Po informacijah »Daily Telegrapha« bo izročen odgovor Velike Britanije na memorandum francoskega zunanjega ministra Brianda o evropski uniji v ponedeljek. Velika Britanija v svojem odgovoru ne bo le ugotovila, da je sprejela memorandum, kakor je bilo to spočetka sklenjeno, ker bi takšno zadržanje Velike Britanije drugi narodi lahko napačno tolmačili in bi pri tem trpel škodo le Briand, iniciator tega načrta. Ve-

lika Britanija bo v svojem odgovoru naglasila, da se ne smatra vezano na Briandov načrt. Pač pa bo odgovor v ostalem zelo vljuden.

Pariz, 12. julija. d. Avstrijski poslanik dr. Grünberger je danes dopoldne izročil odgovor avstrijske vlade na spomenico g. Brianda z dne 1. maja v pogledu ustanovitve evropske unije. Odgovor je izročil zunanjemu ministru.

Pariz, 12. julija. d. Romunski zunanji minister g. Mironescu je prispel v Pariz, da osebno izroči zun. min. Briandu odgovor Briandu odgovor ugotavlja, da Romunija soglasja z načeli, ki so izražena v spomenici, da je pripravljena k sodelovanju pri uresničenju te ideje. Konsolidacija miru in blagostanja narodov pa je mogoča le s stalnim sodelovanjem narodov na političnem in gospodarskem polju. Uresniče-

nje ideje skupnega sodelovanja, ki je izražena v spomenici, je primerno služili za doseg ciljev, ki jih zastopa Društvo narodov. Gospodarskih problemov se ne sme podrediti političnim vprašanjem. Odgovor zaključuje, da je romunska vlada prišla do prepričanja, da je načrt unije evropskih držav začetek nove ere v mednarodnem življenju evropskih držav.

Praga, 12. julija. d. Češkoslovaška vlada je sestavila svoj odgovor na spomenico g. Brianda o evropski uniji. Ta odgovor, ki bo v skladu s stališčem konference Male antante, ki je bilo določeno v Šrbskem Plesu, bo Češkoslovaška izročila v ponedeljek francoskemu poslaniku v Pragi. Češkoslovaški poslanik v Parizu pa ga bo istočasno izročil francoskemu zunanjemu ministru.

Agrarni blok med Jugoslavijo. Romunijo in Madjarsko

Pogajanja se začnejo v najkrajšem času

Beograd, 12. julija. k. Po prejetih vesteh stremi Jugoslovansko-romunsko-madjarski agrarni blok za ublažitvijo poljedelske krize teh treh držav. V najkrajšem času bo v Bukarešti ali v Sinaji konferenca zastopnikov teh treh držav, na katero se bodo podrobno proučila vsa konkretna vprašanja, da se bo mogla ta misel uresničiti. Čehoslovaki pošljejo na to konferenco samo svoje opazovalce, bržkone pa bodo tudi oni pristopili k zvezi.

Zagreb, 12. julija. k. Romunski kralj Karel je sprejel v avdienci znanega madjarskega politika Jurija Szmreczanyi-a, bivšega bratislavskega velikega župana za časa madjarske vladavine in madjarskega poslanca. Szmreczanyi je imel nalogo, da predloži romunskemu kralju predlog, ki se tiče gospodarskega sodelovanja med Romunijo in Madjarsko. O uspehu svoje avdiencije je Szmreczanyi izjavil zastopniku madjarske brzojavne agencije to-le: Kralj Karel me je sprejel posebno ljubeznivo. Z

zanimanjem je poslušal moje razlaganje o romunsko-madjarski gospodarski zvezi in izrazil svoje priznanje naši nameri, da se v Bukarešti in v Budimpešti osnuje poljedelska gospodarska zbornica. Kralj je naglasil, da smatra sodelovanje obeh držav za jako nujno in da s svoje strani odobrava propagando, ki se je v te namen začela.

Beograd, 12. julija. l. 21. t. m. se bo v Sinaji v Romuniji vršila konferenca poljedelskih ministrov in strokovnjakov iz Romunije in Jugoslavije. Konference se bodo udeležili tudi čehoslovaški poljedelski strokovnjaki, toda le kot opazovalci.

Glavna naloga te konference je, da se naša in romunska vlada postavi na enotno stališče v zadevi ustanovitve agrarnega bloka. Naši delegati, ki so bili pred dnevi v Budimpešti in s tamkajšnjimi gospodarskimi krogi govorili o madjarskem stališču in sodelovanju o tem bloku, bodo na konferenci poročali tudi o tem svojem potovanju v Madjarsko in o njegovih rezultatih.

Mednarodne telovadne tekme v Luksemburgu

Naš Sokol sprejet v Mednarodno federacijo

Luksemburg, 12. julija. AA. Danes se je vršil kongres Mednarodne telovadne federacije, na katerem je bil Sokol kraljevine Jugoslavije definitivno sprejet v redno članstvo.

Luksemburg, 12. julija. AA. Na današnjem kongresu Mednarodne telovadne federacije je bilo sklenjeno, da se 50. jubilej ustanovitve federacije proslavi v Pa-

rizu o priliki zleta francoskih gimnastikov, kjer bodo tekme za svetovno prvenstvo.

Luksemburg, 12. julija. AA. Jutri zgodaj zjutraj se začne mednarodne tekme na novem stadionu. Mnogo pričakujejo od Francozov, ki jim prerokujejo prvenstvo. Najnevarnejši tekmeči so jim Čehoslovaki in jugoslovanski Sokoli, za njimi pa pridejo Madjari, Belgijci in luksemburški gimnasti.

Ljapčev o svojem obisku v Pragi in Budimpešti

Sofija, 12. julija. AA. Po povratku iz Prage in Budimpešte je predsednik bolgarske vlade Ljapčev dal izjavo »Svobodni reči«. V tej izjavi pravi Ljapčev, da so mu razgovori z dr. Benešem in dr. Masarykom dali priliko pojasniti mnogo vprašanj jugovzhodne Evrope. Dalje Ljapčev veli, da je ugotovil, da kaže Češkoslovaška ljubezen do Bolgarije, ki jo želi pokazati tudi v dejanju, v kolikor je to mogoče. V Budimpešti — je izjavil Ljapčev, — so se vodili razgovori v prvi vrsti o kovanju bolgarskega denarja. V obče je bilo v Budimpešti in Pragi največ govora o stvareh, ki so v glavnem gospodarskega značaja. Ljapčev je svojo izjavo sklenil:

»V Budimpešti se mnogo govori o dogovoru poljedelskih držav Madjarske, Romunije in Jugoslavije in mi je bilo obljubljeno, da bo Bolgarija informirana o potekutah pogajanj.«

Za vladu krepke roke na Poljskem

Varšava, 12. julija. d. Listi objavljajo razkritja o velikih ciljih Pilsudskemu zveste organizacije »Belega orla«. Ta organizacija naj bi začetkom jeseni stopila v akcijo. Priredila naj bi najprej velik kongres, po katerem bi sledile demonstracije, združene z državnim udarom. Vrhovne in odgovorne oblasti bi bile pozvane, da razpuste poljski sejm brez razpisa novih volitev. Ustanovil naj bi se narodni svet, katerega bi bila poverjena naloga, da izdela novo ustavo.

Pogreb kardinala Vanutellija

Rim, 12. julija. AA. V cerkvi sv. Ignacija so svečano pokopali umrlega kardinala Vanutellija. Mašo zadušnico je imel monsignor Giovanni Volpi nadškof v Antiohiji. Cerkevemu opravilu je prisostvovala veliko kardinalov, diplomatski zbor, visoki državni dostojanstveniki in velika množica občinstva.

Ogromna brezposelnost na Madjarskem

Socijalisti grozijo z oboroženo vstajo

Budimpešta, 12. julija. n. Madjarski parlament je imel danes dopoldne svojo zadnjo sejo pred trimesečnimi poletnimi počitnicami. Na seji je bil na dnevnem redu tudi govor socijalističnega poslanca Koboka o vprašanju brezposelnosti. Poslanec je v svojem govoru naglašal, da je sedaj glavna sezona dela, pa da je dela povsod vedno le manj. Javnih del sploh ni. Štiri-

deset obrtniških podjetij je ostalo brez vsakega dela. »Bojim se«, je dejal poslanec Kobok, »da vlada, če ne bo takoj spet uveljavila prejšnje uredbe o pobijanju brezposelnosti, ne bo mogla preprečiti vstaje z oboroženo silo. Nezaposleni delavci so obupani in oni govorijo le to, da jim je vseeno.«

Veliki požari v Franciji in na Madjarskem

Pariz, 12. julija. AA. Požar, ki je izbruhnil v veliki trgovini na bulvarjih, je upepelil vso trgovino. V trenutku, ko se je zrušil prednji zid, so se nahajali pred njim trije gasilci, ki so bili lažje ranjeni. Vzrok požara je še nepojasnjen. Škodo cenijo na več milijonov frankov.

Pariz, 12. julija. AA. Ob 5. popoldne ognjegašci še vedno brigajo vodo na pogorišče velike trgovine Nouvelle Galérie. Ne vedo še, kako je nastal požar, ugotovljeno pa je, da je nastal v oddelku za pohištvo in da je takoj zajel vso zgradbo.

Budimpešta, 12. julija. AA. Snoči je v Ujpeštu, v okolici Budimpešte, izbruhnil velik žar v tvornici žarnic, ki pripada družbi Jasz Standard Co. Požar je uničil 2 milijona žarnic. Ognjegašci so bili primorani pri gašenju požara opremiti se z maskami proti plinom. Škodo cenijo na dva in pol milijona pengov (22 milijonov Din). Osem oseb, nekaj ognjegašcev in nekaj tovarniških delavcev je bilo lahko opečenih.

Budimpešta, 12. julija. AA. MTI poroča, da je šele ob 3. zjutraj bilo mogoče lokalizirati požar v tvornici žarnic v Ujpeštu. Cela zaloga žarnic, 3 milijoni po številu, je uničena. Za lokalizacijo požara se je treba zahvaliti edino intenzivnemu delu gasilcev.

Budimpešta, 12. julija. n. Prejšnjo noč je nastal v Ujpeštu ogromen požar v tovarni električnih žarnic. Požar se je razširil z neizrečno naglico. Ker je bil pritisk vode v vodovodu izredno majhen, je bilo silno težko omejiti požar. Zato je vse tovarniško poslopje s tremi milijoni žarnic vred zgorelo do tal. Pri gašenju so bile tri osebe težko ranjene, 60 oseb pa lažje. Šele proti jutru, okrog 5. ure, so mogli požar v toliko omejiti, da ni prešel na sosednja poslopja.

Pariz, 12. julija. n. Prejšnjo noč je na bulvarju Bone Nouvelle, ena največjih trgovin v Parizu »Nouvelle Galérie«, ki je last delniške družbe s kapitalom 120.000.000 frankov, zgorela do tal. Ogenj je nastal v oddelku za pohištvo ter se je razširil hitro po vsem poslopju. Poklicani so bili vsi pariški gasilci na kraj požara, kjer so postavili v službo kakih 30 vodovodnih cevi, toda voda je imela preslab pritisk ter je odpovedala, tako da so gasilci dolgo stali poleg požara brez moči. Proti jutru se je porušilo vse poslopje. Računajo, da je škoda kakih 20 do 30 milijonov frankov v blagu in kakih 130 milijonov v poslopju.

Ukrepi proti antisemitskim izgreedom v Romuniji

Bukarešta, 12. julija. AA. Rador poroča, da je romunski minister notranjih zadev po poskusih, da se priredijo antisemitske demonstracije v Bukovini, izdal naredbo, da se uporabijo najenergičnejše mere proti organizatorjem teh neredov. Vse osebe, ki se bodo udeleževale pri neredih bodo aretirane, agitatorji iz drugih krajev pa bodo izgnani v pristojne občine. Vsa zborovanja in demonstracije, ki bi mogle povzročiti nered, so zabranjene. Zandarmerija bo stalno pripravljena, da nastopi na ukaz oblasti. Generalni tajnik ministrstva notranjih zadev je odpotoval zvečer v Suceavo, da tam izvede vladine naredbe. To potovanje generalnega tajnika ministrstva notranjih zadev je v zvezi z demonstracijami in neredi, ki so se vršili v neki vasi v bližini Suceava.

Imenovanja v železniški službi

Beograd, 12. julija. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja na predlog ministra prometa in v soglasju s predsednikom ministrskega sveta so postavljeni pri direkciji državnih železnic v Ljubljani v II/2a za šefa postaje Poljčane Leopold Gruden, dozdaj uradnik iste kategorije in skupine in šef postaje Hrastnik, po potrebi službe; v II/2b za šefa postaje v Hrastniku Ivan Vidovič, dozdaj uradnik iste kategorije in skupine in šef postaje v Poljčanah, na prošnjo. Postavljen je pri direkciji državnih železnic v Ljubljani III/1 pri postaji v Mariboru Vekoslav Medvešek, dosedaj v isti skupini in kategoriji pri železniški delavnici v Mariboru, po potrebi službe.

Strašna nevihta nad Mostarjem

Mostar, 12. julija. n. Sinoči je zabesnela nad mestom strašna nevihta, ki ljudem ni dala spati vso noč. V mestu samem huda ura ni napravila večje škode, pač pa je težko prizadeta okolica. Toča je bila naravnost pogubna. Pri Blagaju so uničili vsi tobačni nasadi in pobite vse trte. Južno od Mostarja je bila povodenj, ki je zasula 300 m železniške proge s peskom in blatom. Železniški promet je na tem mestu zelo otežkočen.

Izredna vročina v Ameriki

Chicago, 12. julija. AA. V srednjepozadnih pokrajinah je pritiskal nenavadno močan val toplote. Največ je prizadeta država Missouri.

Nobenih front več!

V onih lepih časih, ko smo se še šli pri nas »klerikalce« in »liberalce«, drugod pa »demokrate« in »radikale«, smo vsak hip doživeli to lepo presenečenje, da nam je čez noč kdo postavil novo fronto. Tako smo dobili enkrat fronto avtonomistov, drugič fronto centralistov, zopet drugič smo zašli v napredno, nato v slovensko, potem v hrvaško in v velisrbsko fronto, da o raznih drugih stanovskih, pokrajinskih in iz gospodarskih nasprotij izvirajočih front sploh ne govorimo. Naloga vsake take fronte je bila samo ena, da še poostri naš že ilak do neznosnosti poostren medsebojen boj in to brez ozira na naš zunanje politične položaj.

Posledica vsega tega je bila, da smo med seboj postavljali vedno nove in nove fronte, dočim se je od zunaj postavljala vsem našim frontam v bok in hrbeč ena sama strnjena fronta zunanjih nasprotnikov. Te vpijoče resnice pa nismo videli in je tudi nismo hoteli videti ter veselo postavljali vedno nove fronte, da je bila vsa jugoslavija ena sama velika razprtija. Nasprotno, še ponosni smo bili na vse te fronte, pa čeprav bi mogli uganiti, da nas bo pobral vrag z vsemi našimi frontami vred, če se ne bomo izpametovali in se združili v eni fronti složnega dela za kralja in narod. Toda stranke niso pusile, da bi prodrlo to edino rešilno spoznanje in zato smo se prepirali naprej, dočim so naši nasprotniki delali.

V tem je bila velika krivda strank in zato po vsej pravici ugotavlja predsednik vlade v svoji deklaraciji: »Resnica je, ki se ji ne da ugovarjati, da je znano delo političnih strank spravilo v nevarnost ne samo življenske in gospodarske interese države in naroda in tudi vsakega posameznika, temveč je najresnejše ogrozilo državno in narodno edinstvo. S takim svojim delom so izgubile politične stranke pravico do obstoja. One ne obstoje več in se v stari obliki ne bodo nikdar več povratile.«

Stara oblika strank pa je obstojala baš v tem slepem postavljanju front. Stranke so čisto pozabile, da mora biti njih glavna naloga samo v tem, da najdejo nova in boljša pota za napredek naroda, mesto tega pa je poznalo vse njih stremljenje en sam cilj, da čim bolj škodujejo svojem političnemu nasprotniku. Tega pobili do tal, to je bil višek vse modrosti našega strankarskega boja in zato so se neprestano postavljale vedno nove in nove fronte medsebojnega boja. Čisto nepojmljivo je bilo takrat, da bi se ljudi v političnem nasprotniku videlo državljana, ki ima iste interese, ko vsi drugi, ker so bili strankarskemu interesu podrejeni vsi drugi oziru.

Tega postavljanja front pa je sedaj konec in sicer enkrat za vselej in zato je treba, da se tega vsi zavedajo. V splošno narodni fronti morajo sodelovati vsi in »klerikalce« mora stati »liberalce« v isti bojni črli, ker le tako ne bo udarjala fronta naših narodnih nasprotnikov nam v bok in hrbeč. Prodreti mora zato novo spoznanje, da smo kljub vsem nasprotijem vsi ena družina, državljani ene države, ki imamo iste interese in ki si zato nikdar ne moremo in nečemo tako nasprotovati, da bi škodovali tem skupnim interesom. Iz tega spoznanja pa se mora roditi še novo spoznanje, da nimamo prav nobene koristi, če si s strastnimi boji delamo sebi življenje težko. Eni interesi nas večjejo, ena usoda nas je skovala skupaj, ena kri utripa po naših žilah, zato mora vladati tudi med nami ena miselnost in eno čustvo, da je sreča enega sreča vseh in nesreča enega tudi nesreča vseh. Zato pa mora tudi zavladati srčnost med nami in zato proč s frontami sovraštva, ki so v korist samo tujcu.

To je nova miselnost, ki jo je ustvaril šest januar in to je veliki vzrok, da so morale pasti stranke v svoji stari obliki in da se ljudi nikdar več ne smejo povrnil. Ne več front proti sebi, temveč eno fronto za seboj, to je zahteva nove miselnosti in v skladu s to zahteva treba sedaj delati, da bomo z uspehom tekmovali z drugimi narodi, da bomo z združitvijo vseh narodnih sil močni in kos vsaki tuji fronti. Konec z vsemi medsebojnimi frontami, živi pa naj enotna in edina fronta patriotov.

Prepovedan list

Beograd, 12. julija. AA. S sklepom ministra notranjih zadev 1/19932 z dne 9. julija 1930 je zabranjen uvoz in razpečevanje v naši državi lista »Borbeni radnik«, ki izhaja v našem jeziku v Parizu, ker je popolnoma komunističen.

Pred procesom radi katastrofe »Karadjordja«

Naše oblasti čakajo še na gradivo italijanske preiskave - Stanje ranjencev se naglo boljša

Sušak, 12. julija. k. Po vesteh iz dobro informiranih krogov je preiskava o katastrofi v Pašmanskem prelivu, ki so jo vodile naše sodnijske in pristaniške oblasti, silvarno zaključena. Pričakuje se le še gradivo, ki so ga zbrale v Zadru italijanske oblasti glede »Morosinija«, namreč izpovedi poveljnika, častnikov in posadke italijanskega parnika. Na to gradivo čakajo še naše oblasti, da se definitivno dožene krivda in da se nato izstavi razsodba o vzrokih katastrofe, ki je imela za posledico nekaj mrtvih in večje število ranjenih žrtev, in zaradi česar je treba, da se, kakor to določujejo naši pomorski predpisi, uvede sodno postopanje proti krivcem, ki so katastrofo povzročili. Državno pravdnništvo bo seslavlilo oblozbo in nato bo določena sodna razprava. Razsodba naših oblasti mora biti merodajna, ker so le one merodajne, da presodijo zadevo, ki se je dogodila v območju našega ozemlja, namreč v vodah, v katerih velja popolna suverenost naše države. Če bi bil »Morosini« po katastrofi odplul s polniki s »Karadjordja« v Beograd, tedaj bi naša preiskovalna komisija ne bila obvezana, da počaka na poročilo z italijanske strani. Ker pa se je »Morosini« umaknil v Zader, je treba, da italijanske oblasti predložijo ves preiskovalni material, ki so ga zbrale, našim oblastim. Pri vsem tem ni mogoče, da se zadeva predloži mednarodnemu sodišču. To bi se moglo zgoditi le v slučaju, ko bi naše oblasti pristale nato. V slučaju, da bodo tuji državljani, ki so se umaknili na svoje ozemlje, obsojeni od naših oblasti, tedaj jim bo še preostala pravica do priložbe proti razsodbi, vendar pa bodo morali tudi priložbo predložiti našim sodiščem. Pomorski strokovnjaki naglašajo, da imajo tudi v slučaju, če bi italijanske oblasti za-

vlačevale preiskavo in če ne bi pravčasno izročile preiskovalnega gradiva, ki so ga zbrale v Zadru od kapetana in ostale posadke italijanskega parnika, naše sodnijske oblasti pravico uvesti proces, ne da bi čakale na ta material, ker je v ostalem itak naravno, da se da krivda ugotoviti tudi brez tega gradiva.

Sušak, 12. julija. k. Po informacijah, ki jih je prejela iz Zadra »Jadranska plovidba«, se je stanje ranjenih brodolomcev znatno zboljšalo, tako da bodo od petorice, ki je še v zadrski bolnici, trije kmalu zapustili bolniško posteljo. Maluška Jakob in Kaspar Karel pa bosta še nekaj časa ležala, ker so njune rane takšne, da jih je treba dalj časa zdraviti.

Beograd, 12. julija. k. Treba je popraviti vesti nekaterih listov, da bi pretela »Karadjordja« nevarnost preloma, češ, da je poln vode in da je krma vzdignjena. To ni res, temveč »Karadjordja« leži tako s prednjim kot z zadnjim delom na tleh, tako da z nobene strani ne preči nevarnost. Z deli začasno popravilo ladje so začeli včeraj. Potreben material je pripeljal parnik »Lav«, ki se je usidral poleg »Karadjordja«. Danes je došel tudi parnik »Kozjak«, ki se je istotako usidral v bližini. Delajo s polno paro, tako da bo čez kakih 10—12 dni mogoče parnik »Karadjordja« odpraviti v ladjedelnico. Dela vodi inž. Šakić. Do sedaj so vsi porušeni prostori očiščeni, železni deli izrezani in odstranjeni ter vlagajo že nove železne plošče. Do danes zjutraj je bil zraven »Karadjordja« tudi parnik ravnateljstva pomorskega prometa iz Splita »Plavnik«. Na parniku je bil ravnatelj g. Stipanović, ki se je vse ogledal in za vse poizvedel, tako da je lahko izčrpno poročal prometnemu ministru. V vojni brod »Spasilac« je danes popoldne prišel potapljač, ki bo preiskal del ladje, kolikor je je v morju in notranje dele, kjer je sedaj voda.

Indija - nova težkoča Macdonaldove vlade

London, 12. junija. AA. Vikomt Burnham, ki je bil član ustavne indijske komisije, bo vprašal vlado, ali bo, glede na izjavo indijskega podkralja Irwina z dne 9. julija v Simli, poročilo indijske ustavne komisije glavna točka razprave na konferenci okrogle mize, ki se sestane v Londonu meseca novembra.

To bo izzvalo prvo debato o indijskem vprašanju v parlamentu po poročilu indijskega podkralja.

V ponedeljek bodo vprašali v spodnji zbornici ministrskega predsednika, ali bo

spodnja zbornica imela priliko pred počitnicami razpravljati o političnem položaju v Indiji.

Bombay, 12. julija. AA. Pri včerajšnjih spopadih med policijo in Hindi je bilo ranjenih 500 Hindov.

Ker je radi gospodarske krize borza zaprta, je nastalo med pridobitniki razburjenje. Pridobitniki zahtevajo, da se skliče skupščina, na kateri bodo sklepali o ukrepih, kako priti do sporazuma pri reševanju gospodarske depresije.

Brzjavke predsedniku vlade

Beograd, 12. julija. AA. Predsednik ministrskega sveta general Peter Živković je prejel tele brzjavke:

Sarajevo. Oblastni odbor aerokluba pozdravlja s svoje skupščine predsednika vlade z željo, da še nadalje vztraja v dobrobit domovine. — Predsednik Pavišić, sekretar Zofko.

Ljubljana. Na običnem zboru strojevodij državnih železnic dravske banovine zbrani člani 8. julija 1930. Vam izrekamo, gospod predsednik, svojo globoko vdanost z iskreno željo, da nam, gospod predsednik, opetovano dokazano naklonjenost do težkega poklica strojevodij še nadalje ohranite kot predsednik visoke kraljevske vlade. Izrekamo aVm, gospod predsednik, svoje neomajno zaupanje. Strojvodsko udruženje Vas bo vedno z vsemi razpoložljivimi močmi podpiralo. — Predsednik Pavel Dežman.

Niš. Hotelirji in gostilničarji moravske banovine o priliki ustanovitve svojega podsaveza smatrajo za svojo dolžnost, da Vas pozdravijo, pričakujoč od Vas neumornega dela v dobrobit domovine in izpolnitev svojih upravičenih želj. Predsednik zbora Pasar Ilić, tajnik Gjuro Jančević.

Proces proti generalu Pangalos

Atene, 12. julija. AA. Pri sojenju generala Pangalosa pred senatno komisijo je prišlo do burnih prizorov. Senatna komisija je obsodila na 45 dni zapora odvetnika generala Pangalosa in generalovega sorodnika, ki je napadel neko pričo nasprotne stranke. Komisija je zato zapovedala, da se takoj aretirata polkovnik Nasopulo pod obtožbo, da je krivo prisegel v korist generala Pangalosa.

Zagrebski nadškof odpotoval v inozemstvo

Zagreb, 12. julija. k. Nadškof dr. Bauer je danes zjutraj v spremstvu svojega tajnika dr. Slamića odpotoval v inozemstvo.

Protifašistovski letaki iz letala

Rim, 12. julija. AA. Poročajo iz Milana, da je včeraj popoldne letel tam neki zrakoplov, ki je metal protifašistične letake.

Rim, 12. julija. AA. Agencija Stefani poroča iz Milana, da je včeraj v veliki višini krožil zrakoplov, ki je približno pol ure metal pakete s protifašističnimi in protimilitarističnimi letaki, to pa posebno v bližini vojašnic. Šest kilogramov težak zaboj je padel na neko hišo, kateri je prebil strop.

Zeneva, 12. julija. AA. Snoči je nad tunelom sv. Gotharda strmoglavil neki zrakoplov. Zrakoplov se je razbil, pilot pa je težko ranjen. Med ostanki zrakoplova so našli neke protifašistične letake.

Bern, 12. julija. n. Agencija »Telegraph Company« poroča, da se je pojavilo te dni nad Milanom letalo, ki je metalo na milanske ulice antifašistovske letake v velikih masah. Ljudje so spočetka mislili, da so ti letaki reklamnega značaja in so letake pobirali. Letaki pa so pozivali meščane v imenu svobode in pravice, naj obračunajo s fašizmom. V letakih so se moški pozivali, naj opustijo kajenje ter na ta način odvzamejo fašistovskemu režimu velike monopolne dohodke.

Redarstvo je o letakih nemudoma obvestilo prefekturo; ki je poslala nekaj letal za protifašistovskim aeroplanom. Temu pa se je posrečilo, da je še v pravem času pobegnil, kakor je rečeno v poročilu omenjene agencije, preko švicarske meje.

Zeneva, 12. julija. d. Letalo, ki je včeraj nad Milanom metalo propagandistične letake za komunizem, je včeraj ob 18. priplulo nad Švico v pogorju Sv. Gotharda. Prehod tujih letal je v tem krogu od švicarskih oblasti strogo prepovedan. Severno od vrha Sv. Gotharda je letalo ponesrečilo. Pilot je spoznal pretečo nevarnost ter se je spustil s 50 m višine na tla. Dobil je sicer težke poškodbe, toda ostal je pri življenju. Letalo se je razbilo.

Strogi ukrepi proti izgredom v Romuniji

Ad Strogi ukrepi proti antisem. izgredom

Bukarešta, 12. julija. l. Protizidovski nemiri v Erdelju in Bukovini se nadaljujejo. V občini Borči, kjer so antisemiti požgali 200 židovskih domov, so njihovi voditelji sklicali zborovanje, na katerem se je zbralo 1500 ljudi. Oblasti so skušale zborovanje razpustiti, pa je vodja antisemitov telefonsko zapretil policijskemu prefektu, da bodo, če policija zares razžene zborovanje, sledili krvavi neredi. Zborovanje je bilo dovoljeno. Na njem je prišlo le do manjših incidentov nasproti Židom. Po končanem zborovanju pa je dala policijska prefektura aretirati 15 demonstrantov.

Otvoritev kongresa bolgarskega Junaka

Sofija, 12. julija. AA. Včeraj je bil odprt VII. kongres bolgarskih Junakov, ki mu je prisostvovalo 10.000 bolgarskih članov tega udruženja, skupina švicarskih telovadcev, 200 češkoslovaških Sokolov in Sokolic ter skupina ruskih Sokolov. Med drugim so bili prisotni kralj Boris ter celokupni diplomatski zbor, med njimi osobe jugoslovanskega poslanstva v Sofiji. Metropolit Stefan je imel svečano službo božjo. Obenem je imel kratek govor. Za njim je spregovoril kralj Boris, ki je naglasil, da je organizacija Junakov manifestacija moralnih sil. Pozdravil je inozemske goste in Sokole, ki so dokaz živih simpatij za bolgarskega Junaka in vedno jačjih mednarodnih sportnih zvez.

Velik transport železniškega materiala iz Nemčije

Beograd, 12. julija. k. Te dni prispe iz Nemčije velik transport železniškega materiala, ki ga je naročilo za svoje potrebe pormetno ministrstvo in ki bo plačan v gotovini. Ta material bodo v glavnem lokomotive in vagoni, ki jih dobi naša država iz Nemčije kot reparacijsko kvoto za to leto.

Kongres jugoslovanskih narodnih železničarjev

Sarajevo, 12. julija. k. Danes, jutri in po-tutrinšnjem bo v Sarajevu XII. redna skupščina »Udruženja jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev«. Priprave za ta kongres so bile velike. Udeleženci imajo brezplačno vožnjo do Sarajeva, če se izkažejo s članskim legitimacijami. Skupščini prisostvujejo delegacije in gostje oblastnih uprav iz Beograda, Zagreba, Ljubljane in Subotice. Razen društvenih funkcionarjev in velikega števila članov so prišli na kongres tudi železničarski sportni klubi iz Ljubljane, Maribora, Zagreba, Osijeka, Beograda in Subotice. Došle so tudi 4 železničarske godbe ter pevka društva iz Zagreba in Maribora.

Hudi boji na Kitajskem

Hankeau, 12. julija. AA. Iz pokrajini, kjer se vrše boji med vladnimi četami in upornimi vojskami, so bili odstranjeni vsi inozemci.

Vremenska napoved

Dunaj, 12. julija. d. Vremenska napoved meteorološkega zavoda za jutri: Hladno, spreminljivo vreme z mimoidočimi nevihtami traja dalje. Možna je izboljšanje vremena za nekaj časa.

Ivan Hribar o občinskem gospodarstvu

(Iz govora min. Ivana Hribar-ja na seji ljubljanske občinskega sveta z dne 11. t. m.)

Uvodoma svojega govora je g. Hribar polemiziral z g. obč. svetovalcem Tavčarjem o ljubljanskih občinskih dolgovih ter zaključil svoja izvajanja tako-le:

Kot prvo dejstvo naj stoji tu ugotovitev, da so vsi dolgovi mestne občine dne 30. junija 1923. (po izkazu na 82. strani računskih sklepov) iznašali Din 18.040.869-21. Ker je v tej številki zapaden ostanek dolga iz leta 1913. v znesku Din 1.935.433-03, vidno je, da se je občina od 1. januarja 1914. do 30. junija 1923. zadolžila za Din 16.105.436-18; od takrat naprej do dne 31. decembra 1929., ker so njeni dolgovi tega dne iznašali Din 140.764.927-—, pa za Din 124 milijonov 659.490-82. Te neovrgljive številke nam dokazujejo, da se je zadolževalna mrežica zanesla v občinski svet v poslednjih šestih in pol letih.

Nikakor nečem tajiti, da utegne tudi zadolževanje biti opravičeno. Toda le tedaj, kadar gre za investicije, ki dajo za amortizacijo potrebne dohodke, in pa tedaj, kadar je to brez pretežke obremenitve za občanarje iz humanitarnih ali občepriznanih oziroma priporočljivih.

Postopanje občinskega sveta

Za mestno občinsko upravo ljubljansko je preziranje določil občinskega reda postala prav vsakdanja prikažen. In to čisto celo, najbistvenejših določil, s katerimi je zakonodajalec imel namen po človeški prevdarnosti kar najpopolneje zavarovati občinsko imovino, to tako važno skupno last vseh občanarjev in skupno dobroino vseh nosilcev občinskih bremen. Župan, opir na strogo organizovano večino je, ne da se mu je zdelo potrebno obč. svetu poročati, dovoljeval izplačila za stvari, za katere ni imel dovoljenja. Računski zaključek za leto 1929. nam v tem oziru nudi obilico dokazov.

Ne dovolj tega, je večina z dovoljenjem in soglasjem županovim prenesla nekaterim v smislu § 55. občinskega reda sestavljenim odsekom v taki meri izvrševalno pravo, da se njihovo delovanje izkima izpod kontrole občinskega sveta. Osamosvojila pa je na ta način ravno tiste odseke, ki poslujejo pri takih mestnih podjetjih, katerih obrati najodločilneje vplivajo na gmotne uspehe občinskega gospodarstva. Pri: vodovodu, elektrarni in plinarji, pri mestnem pogrebem zavodu in pri mestnih voznikih. Odsekom teh podjetij dala je v označenju njihovega prava posebnega značaja, naslovo upravnih odborov, katerim je »pravilac, odnosno »statut« priključila prav po vzorcu delniških družb. Samo da imajo njeni upravni odbori veliko prijetnejši položaj, ko upravni odbori delniških družb. Le-ti morajo imeti vsaj oziroma na delničarje in njihovo kontrolo. Pri naših upravnih odborih vsega tega ni. Tako n. pr. upravni odbor mestnega vodovoda, elektrarne in plinarne v izvrševanju svoje suverene moči razpisuje in oddaja vsa dela, razpisuje in oddaja dobave, sme popuščati pri cenah po svoji volji, sme izvrševati nove naprave, ter povečavati in preurejati obstoječe, če mu to dovoljujejo lastna dokaz izdatna sredstva, sme izpreminjati normalne cenike in razširjati omrežja po mili volji, sme nameščati vse osobe razen ravnatelja, sme temu osobi dovoljevati dopuste brez utesnitve, predjume, bolniške podpore, nagrade, dočim ima po besedilu § 9. statuta (n. b. statuta, ki do danes še nima veljavne odobritve) za one nove naprave povečanja in preuredbe obstoječih naprav, ki bi jih upravni svet ne zmozel iz lastnih sredstev, skrbeti občinski svet.

Ta uredba je n. pr. še prav v zadnjem času imela za posledico, da so se brez vednosti občinskega sveta, ki je v to po občinskem redu edini opravičen, razdeljevale visoke, v desetisočake segajoče nagrade in se je priredila draga gostija.

Imela je pri elektrarni za posledico, da se je ravno tako protizakonito brez razpisa in kar na dobo treh let kljub temu, da ima mesto samo veliko število konjskih upreg in tovarne avtomobile, oddala vožnja premoga zasebnemu podjetniku.

Vsa naša opozorila in vsi dobrohotni opomini so bili zastojni. Gospoda župana z njegovo trdno sklenjeno večino vred ni bilo mogoče spraviti v vrstitvi dolžnosti v vseh stvareh na strogo zakonito pot. In prišlo je celo tako daleč, da občinskemu svetu ni, kakor je bila njegova dolžnost, naznanil razsodbe upravnega sodišča z dne 1. februarja 1930. št. 106/29/8, tičoč se kopalnice v Mednem. To je tem neodpustljiveje, ker je ta razsodba nad vse važna korektura zagrešene nezakonitosti, katera — po besedah razsodbe same — ogroža javno varnost.

Krona vsemu temu pa je gospod župan — in tu zopet naglašamo: brez protivljenja, poslušno udane mu večine občinskega sveta — postavil s tem, da je s prebiranjem zakonitih predpisov dosegel, da mu je finančno ministrstvo, v dobri veri, da je vse v redu, potrdilo tako proračun za leto 1929., kakor oni za leto 1930. Gospod dr. Dinko Pue je namreč zakraval nezakonitost, da je že dne 29. aprila 1929 predložil finančnemu ministrstvu v roke gospoda načelnika oddelka o samoupravnih budžetih v seji občinskega sveta dne 24. aprila 1929 ob navzočnosti

Nikdar pa ne smejo za najemanje posojil biti podlaga kake fiktivne, navlašč ali pa brez temeljitih študij sestavljene številke, kakršne je na veliko čudo v našem občinskem svetu smel iz svoje proračunske krošnje iztrresti naš gospod poročevalec, ne da ga je kdo zavrnil. Že to dejstvo samo pa daje tudi poučilo, kako je mogoča po opoziciji grajana potravnost v nekaterih oddelkih občinske uprave.

Izdajajo se — mnogokrat celo brez zakonito predpisanega dovoljenja občinskega sveta — silne svote za stvari, ki bi se prav lahko odložile do tje, ko postane občinsko finančno stanje povolnejše.

Dejal sem, da »mnogokrat celo brez zakonito predpisanega dovoljenja občinskega sveta«. To dejstvo mi je potreba še prav posebej poudariti. Neizpodbitna resnica namreč je, da so v poslednjih sedmih letih drug za drugim začeli padati oni stebri, na katerih mora vedno sloneti vsaka dobra uprava, in na katerih je dotlej tudi res slonela mestna občinska uprava v Ljubljani. Vršile te uprave jeli so bolj in bolj prezirati predpise zakonov.

33 občinskih svetnikov s 26. glasovi sprejeti proračun z zapisnikom o seji vred.

Sejni zapisnik pa še ni bil veljaven, ker je bil podpisan po županu, dveh občinskih svetovalcih in zapisnikarju še predno ga je potrdil občinski svet. Glasom § 62. občinskega reda morejo imenovane osebe podpisati zapisnik še le potem, ko ga je bil potrdil občinski svet. Ker občinski svet po 24. aprilu ni imel nikake seje več, naravno je, da ni mogel potrditi zapisnika in da po tem takem župan nikakor ni bil opravičen prekladati ga finančnemu ministrstvu.

Isto velja tudi glede predložitve proračuna samega; le da je tu zakrivil gospod župan še neodpustljivejši prestopak zakona, ko ga je predložil finančnemu ministrstvu v potrditev mimo zakonitih določil obč. reda. Po § 62. obč. reda je namreč »sklepe, kolikor se tičejo koristi vse občine ali posameznih okrajev, ali koristi celih vrst občanov, v občini, kakor je navada, javno dati na znanje.« § 43. pa še posebej predpisuje, da je »sklepe občinskega sveta o občinskih prikladah vsake vrste jatno dati na znanje« in so v smislu § 85. »v štirinajst-

Zadeva obligacijskega posojila

Gospod župan je pa s svojo tedanjo večino občinskega sveta tudi že pred tem v vprašanju, ki je za občinsko gospodarstvo prvovrstne važnosti, s svojimi poročili finančno ministrstvo v Belem gradu zapeljal v prav usodno zmozo, ki je imela za posledico, da je od te visoke oblasti dobil dovoljenje za najetje občinskega posojila, o katerem občinski svet sklepal ni.

S svojo vlogo z dne 13. julija 1928 je namreč mestna občina prosila ministrstvo financ za dovoljenje najetja posojila v iznosu 18.055.000 dinarjev kot obligacijsko posojilo s 6% obresti po emisijemskemu kurzu 90 Din. Obligacije se naj glasijo na dinarje in na angleške funte. Prošnji je bil priložen tekst obligacij, čijih prva dva odstavka se glasita: »Ta obligacija je sestavni del 6% ljubljanskega gradbenega in investicijskega posojila v nominalnem znesku funtov 65.000 ali Din 18.005.000—, plačljiva počenši s 15. marcem 1929 najkasneje do 15. septembra 1934 po priloženem amortizacijskem načrtu.

Posojilo se je najelo po občinskem sklepu z dne 24. decembra 1928 št. 33.913 in z dne 6. marca 1928 št. 6706 in z dovoljenjem gospoda ministra financ z dne 17. julija 1928 št. 97.837. Posojilo je odobreno za javna gradbena in investicijska dela v Ljubljani.

Ta tekst je bil napačen, kajti v njem navedeni sklepi občinskega sveta z dne 24. decembra 1928 št. 33.913 in z dne 3. marca 1928 št. 6706 nimajo za predmet gradbenega in investicijskega posojila, temveč izključno le posojilo, čegar namen je bila občinska stanovanjska akcija, in je prvo iznašalo Din 30.000.000, drugo pa po stornovanju 18.000.000 od prvega, 15.000.000 dinarjev. O posojilu, za katero je finančno ministrstvo — po poročilu mestne občine v zmozo zapeljavano — pod št. 97.837 dne 17. julija 1928 dalo dovoljenje, pa občinski svet nikdar sklepal ni. Naravno, da v zvezi s tem tudi ne o temle na obligacijah natisnjem pasusu: »Zatočno plačevanje obresti in mortizacije jamči mestna občina ljubljanska s svojim celokupnim premoženjem in nepremičnim premoženjem. Vrh tega zastavlja v varstvo terjatev, izvršajočih iz tega posojila, sledeče nepremičnine s pravnimi in dejanskimi pritisklinami za znesek 18.000.000 dinarjev v skupno zastavo in sicer:

bišo na Poljanski cesti,
10 vil za topničarsko vojašnico,
poslope Delavske zbornice in
14 zasilnih hišic v Kolesiji.«

Ker je finančno ministrstvo ta tekst, zanašajoč se na točnost naredb mestne občine, odobrilo, zgodilo se je torej, da je izdan bil in je celo na inozemski denarni trg našel pot ljubljanske mestne občine vrednostni papir, čegar besedilo se da osporavati. Ne rečemo, da se bo kaj takega zgodilo, a recimo, da bi se: v kakšni luči bi se pokazala naša prva sigurnost pred mednarodnim forum? In kakšne bi bile posledice za naš kredit v inozemstvu?

dnevnem zapadnem roku, tekočem od dneva njih razglasitve v občini dopustni proti njim prizivi.

Glede postopka s takimi prizivi določa § 43. obč. reda, da jih je, kadar potrebujejo daljšega potrdila priložiti prošnji za potrdilo sklepa, (§ 81). Ker so v zvezi s proračunom bile sklenjene občinske priklade, jasno je, da je gospod župan s tem, da je izposloval pri finančnem ministrstvu odobritev proračuna, ne da je prej dal razglasiti priklade, ki so za proračunski nedostatek bile sklenjene, obšel jasne določbe zakona.

Podobno kršenje določeb občinskega reda zakrivil je gospod župan zopet letos. S tem večjim poudarkom mi je na to opozarjati, ker ga je dvojica občinskih vstnikov, ko je slučajno doznala za njegovo namero, da pri finančnem ministrstvu že dne 1. aprila zaprosi za potrdilo proračuna za leto 1930, ki je bil sprejet v seji občinskega sveta dne 26. marca t. l. — sklicujoč se na določbe občinskega reda — izrečno pred tem svarila. Kljub temu svarila je gospod župan svojo namero izpeljal in s tem finančno ministrstvo ravno tako kakor leta 1929. tudi letos zapeljal v zmozo. On se je sicer z nekimi izjavami v ljubljanskih dnevnikih prižadeval, da izpodbije očitke, ki so se v javnosti oglašali; a izpodbil jih ni, ker je njegovo pojasnjevanje netočno. Gospod župan namreč čisto prezira dejstvo, da je v finančnega ministrstva »Navodilih za sestavljanje občinskih proračunov« iz leta 1927., na katere se — kolikor se mu zdi, da govore za njegovo stališče — sklicuje, tudi rečeno, da naj »one občine, ki so po dosedanjih zakonih razgrinjale svoje proračunske predloge, da so mogli oni, ki niso bili z njim zadovoljni, v določenem roku vložiti pritožbo — rekurz, razgrinjajo proračune še nadalje tako, kakor so jih doslej.

V ravno tem »Navodilih« je tudi še posebej rečeno, da mora one občine proračune, katerih odobritev je pridržana ministru financ, izrčno pregledati oblastni odbor — sedaj torej ban — ter jih »s svojim mnenjem in svojimi pripombami poslati ministru financ v končno odobritev.« Vrh tega je gospod župan v poslednjem trenutku samolastno izpremenil proračun, ker je vvrstil med potrebščine 25.300 dinarjev za »Centralni šolski vrt«, dasi mu je to postavko občinski svet iz njega črtal.

nost pred mednarodnim forum? In kakšne bi bile posledice za naš kredit v inozemstvu?

To pa še ni vse. Finančno ministrstvo bilo je tudi glede pogojev za posojilo zapeljavano v takšno zmozo, da lahko rečemo, da bi po vsej verjetnosti, ki je razodeva že besedilo njegove rešitve pod št. 97.837 z dne 17. julija 1928, v slučaju točne informacije ne bilo dalo dovoljenja za najetje posojila.

Ta naša sodba sloni na teh-le nepobitnih dejstvih:

V pismu z dne 4. junija 1928 naznanja »Jugoslovenska Siemens d. d. v Zagrebu«, da bi hoteli mestni občini ljubljanski v smislu točke VIII. pogodbe, po kateri je občina obvezana, da financuje izgradnjo ljubljanske cestne železnice, pri prodaji stanovanjskih obligacij pomagati pod pogojem, da 1. prepusti 18.000.000 dinarjev nominalno 6% nih, v 15 letih po občini odplačljivih obligacij »Splošni ljubljanski maloželezniški družbi d. d.« po tečaju 90 telquel s septemberskimi kuponi 1928, in ta družba prevzame to tranšo obligacij predpostavljajoč, da bo občina v stanu mesto obstoječih obligacij dati na občinske stroške novo natisnjene, in da preskrbi oblasteno dovoljenje za umestitev v inozemstvu, 2. da si občina preskrbi denar za stanovanjsko akcijo na drug način, skupilo za to tranšo pa posodi »Maloželezniški družbi d. d.« po 6% na 30 let, in 3. da ta družba porabi to posojilo za izgradnjo novih prog ljubljanske cestne železnice.

Dne 4. junija 1928, tedaj ravno tistega dne, pa je ista »Jugoslovenska Siemens d. d.« pisala »Ljubljanski maloželezniški družbi« z Dunaja od dr. Proksha podpisano pismo, v katerem je naznanila tale — kakor pravi »po dolgem trudu doseženi — predlog za financovanje novoprojektovanih ljubljanskih prog:

»1. Občina jej prepusti za Din 18.000.000— 6% nih, v 15 letih po njej odplačljivih stanovanjskih obligacij po tečaju 90 telquel s septemberskim kuponom 1928.

2. Občina ima nove papirje po vzorcu, ki je pismu priložen, dodati najkasneje do dne 15. septembra 1928. Ako bi se papirji zahtevali pred podpisom novonatisnenih obligacij, treba je, da občina izgotovi začasne liste. Nove obligacije natisnejo se na stroške mestne občine. Družba priznao bčino za Din 16.200.000 in se zaveže, da bo to vsoto obrestovala od doštene dne pod obligacijskimi pogoji s 6%. — Posojilo se ima po gotovem amortizacijskem načrtu, katerega dispozicijsko pravo bo imela občina sama, vrniti v 30. letih.

3. Za nominalno Din 18.000.000— bo po izročitvi pravilno natisnenih papirjev in po izpolnitvi vseh drugih formalnosti za prodajo obligacij v inozemstvu neka dunajska banka dala k dispoziciji Din 13.500.000 pri avstrijskih

Siemens-Schuckertovih zavodih. S tem denarjem imajo se graditi nove proge.«

V tajni seji občinskega sveta, dne 5. junija 1928 je bil župan sporazumno s finančnim odsekom naznanil, »da je Zveza denarnih zavodov v Ljubljani sicer pripravljena posredovati pri prodaji obligacij, da pa so ponudbe iz inozemstva ugodnejše, da se domači trg ne razburja in da kredit mestne občine ne trpi po nepotrebnem škodo in občinski svet je po njegovem priporočilu sklenil: »župan je pooblaščen prodati preostale 6%ne obligacije čim najugodnejše kot naložbene papirje v inozemstvo«. Onem je bilo sklenjeno, naj se besedilo obligacij prilagodi inozemskemu denarnemu trgu. — Ta sklep je bil dne 13. junija 1928 nabit na objavno desko.

Tu je treba pripomniti, da se izključitev javnosti ni zgodila tako, kakor predpisuje § 61 občinskega reda.

Sedaj pa stopa na plan »Splošna ljubljanska maloželezniška družba«. Predsednik te družbe bil je župan dr. Dinko Pue, v upravnem svetu njenem pa sta poleg drugih sedela tudi podžupan Evgen Jare in predsednik finančnega odseka Ivan Tavčar.

Mestna občina pisala je »Jugoslovenski Siemens d. d.« v Ljubljani pod št. 20430 brez datuma (gotovo pa v dneh od 5. do 8. junija tedaj vsekar pred iztekom 14-dnevnega priobznenega roka, ki ga v § 85. določa občinski red) pismo, katero so podpisali »za župana Evgen Jare, za finančni odsek Ivan Tavčar in naposled še »župan dr. Dinko Pue. Začetne besede tega pisma se glase: »Wir sind mit Ihren Vorschlägen vom 4. d. Mts. im Prinzip bis auf einige kleine Änderungen einverstanden und haben in diesem Sinne unsere Bedingungen der Kleinbahn A. G. verhandlich und mit 10 Tagen befristet angetragen.«

Dne 8. junija piše župan dr. Dinko Pue imenu občine »Splošni maloželezniški družbi« katere predsednik je isti dr. Dinko Pue, ter je v smislu predlogov »Jugoslovenske Siemens d. d.« in na podlagi sklepa občinskega sveta z dne 5. junija 1928 stavlja obvezno ponudbo »a) Wir räumen Ihnen Spesen und gebühren frei bis Ende August 1928, eine feste Option für die Übernahme von 18.005.000— Din Nominal unserer 6%-igen, innerhalb 15 Jahre durch uns rückzahlbaren Wohnbauobligationen zum Kurse von 90 telquel sammt September Kupons 1928 ein, jedoch mit der ausdrücklichen Verpflichtung Ihrerseits, dass Sie diese Effekten möglichst im Auslande und zwar als Anlagapapiere unterbringen werden, damit der inländische Geldmarkt nicht beunruhigt werde.

To pismo obsega tudi ta-le odstavci:

Wir legen Ihnen weiters im öffentlichen und auch in Ihrem ökonomischen Interesse nahe bis zur Fertigstellung der neuen Bahnlinie einen provisorischen Autoomnibus-Betrieb aufzunehmen.

Dne 16. junija bila je v Ljubljani seja »Splošne maloželezniške družbe d. d.«, ki so se udeležili: direktor dr. Heinrich Beyerle, dr. Proksh, profesor dr. ing. Vidmar, župan dr. Dinko Pue, podžupan profesor Jare, občinski svetnik direktor Orehek, računski nadzornik Pirc, občinski svetnik Rupnik, občinski svetnik Iv. Tavčar in direktor ing. Prelovšek.

Kot 4. točka bilo je na dnevnem redu »Poročilo o ponudbi mestne občine glede posojila« ki je glasom zapisnika bilo rešeno tako-le »Gospod dr. Vidmar poda kratek historijat akcije za razširitev delokroga cestne železnice omenja večmesečno naporno delo dunajske grupe za placiranje potrebnega posojila in preči kot plod tega dela ponudbo Siemens-Schuckert Werke Mestni občini ljubljanski ter ponudbo Mestne občine Maloželezniški družbi, tikajoč se prevzema Din 18.000.000— nominalne obligacijskega posojila.

Po prečitaniu obeh pisem predlaga, da sprejme ponudba Mestne občine, prevzame smislu te ponudbe po določenem kurzu vse 18 milijonov nominalne obligacijskega posojila smislu ponudbe ter da se najkasneje 17. junij 1928 pismeno to javi Mestni občini. Tekst tozdevnega dopisa na to preči.

Gospod obč. svetnik Ivan Tavčar izjavlja: Ne morem definitivno glasovati za predlog, ker mi še manjka pooblastilo klubov.

Po kratki debati se sklene, da velja predlog g. dr. Vidmarja kot sprejet, če se do srede dn 20. junija 1928 oba kluba ne izjavi proti. Dn najsko grupo se bo o definitivni odločitvi telgrafično obvestilo.

Predsednik dr. Pue resumira: Predlog g. dr. Vidmarja je sprejet, če ga 20. t. m. odobrita oba kluba občinskih svetovalec.

Gosp. dr. Vidmar: Po sprejetju ponudbe Mestne občine smo sedaj v posesti 18 milijonov nominalne obligacijskega posojila in potrebujemo da te obligacije nemudoma placiramo v inozemstvo in si s tem preskrbimo potreben kapital za zgraditev novih prog.

Vsa potrebna predela za placiranje je v zadnjih mesecih v smislu svoječasne dogovore med Mestno občino in prejnjjo posetnico vsdelnic naše družbe vršila tvrdka Siemens-Schuckert Werke. Predlagam torej, da se pooblasti g. generalnega direktorja dr. Molliera kot poverjenika družbe, da proda vseh 18 milijonov

nominalne obligacije po najboljši možni ceni z omejitvijo, da obrestovanje pridobljene kupne vsote našo družbo ne bi več stalo, kot 7-2% ali s drugimi besedami, da celokupna prodajna vsota ne sme biti manjša kot 13.500.000 Din.

Sprejeto z dostavkom, da velja za definitivno veljavnost sklepa ravnotako pristanek obeh večinskih klubov, kakor za sklepe pod točko 4. S pismom z dne 17. junija 1928 št. 22361, podpisanim po dr. Dinku Pueu in Vidmarju, naznanja »Splošna maloželezniška družba d. d.« mestni občini, da je bila njena ponudba oziroma opcija v seji dne 16. junija brez kakšnega pridržka sprejeta.

Dne 20. junija 1929 pisala je »Splošna maloželezniška družba d. d.« generalnemu ravnatelju dr. Walterju Mollijerju na Dunaj: »In der Verwaltungsratsitzung unserer Gesellschaft wurde am 16. Juni beschlossen, die von der Stadtgemeinde Ljubljana erworbenen 18.000.000 Wohnobligationen anleihen im Auslande zu placieren u. zw. im Sinne der seinerzeit von Ihrem sehr geehrten Herrn Direktor Dr. Proksch hier mit der Gemeinde druchgeführten Abmachungen. Der Verwaltungsrat beschloss einstimmig den Verkauf der obengenannten Obligationen zur Gänze in Ihre erfahrenen Hände zu legen und ermächtigte Sie damit als Treuhänder unserer Firma diese Operation durchzuführen unter der Bedingung, dass die Verzinsung des Erlöses höchstens 7-2% betragen werden oder mit anderen Worten, dass mindestens den Erlös von Din 13.500.000— betragen wird.«

Iz vsega povedanega je vidno, da so vsaj gospodje župan dr. Dinko Pue, podžupan Evgen Jare in predsednik finančnega odseka Ivan Tavčar že dne 4. junija 1928 prav dobro vedeli, da se bodo obligacije posojila prodajale po kurzu 75 in da zato za posojilo 18.000.005 dinarjev izkupiček ne bo iznašal več kot 13 milijonov 500.000 dinarjev. Vendar je dne 13. julija 1928 »Splošna maloželezniška družba«, v katere upravnem svetu so bili vsi trije, poslala mestnemu magistratu po svojem predsedniku dr. Dinku Pueu na prvem mestu podpisano pismo, ki se takole glasi:

»Sklicujemo se na dosedanje korespondence ter izjavljamo, da smo pripravljeni prevzeti od Mestne občine Ljubljanske 6% obzinske obligacije za 65.000 funtov ali Din 18.005.000— proti plačilu kupnine po 90 v gotovini in pod pogojem, da se izkupilo za obligacije porabi za razširjenje električne cestne železnice v Ljubljani.«

Vse kaže, da je bilo mestnemu magistratu tega pisma, ki vsebuje neverjetno neresnico, plačila kupnine po 90 v gotovini nujno potreba za svojo vlogo na finančno ministrstvo pod št. 24653 z dne 13. julija 1928.

Tudi glede sklepa pod točko b) naj se pojasni, ali je sklep mišljen tako, da se pooblašča osemčlanska komisija, ki jo je izvoliti, da revidira in končno veljavno sklene za obično novo pogodbo, ali pa, da samo revidira staro in formuliira novo pogodbo, ki bi jo občinski svet na to končno odobril.

Pripominjam pa, da bi moral v prvem primeru bržkone tudi ta sklep sistirati; končna odločba v tem pogledu je namreč odvisna od vsebine pogodbe, ki pa mi je še nepoznana.

Po § 55 občinskega reda sme sicer občinski svet določati za predhodno posvetovanje ali oskrbo posameznih opravil posebne odseke. Dvomim pa, da bi se ta določba dala v tem primeru uporabiti, ker gre najbrž za kreditno operacijo, za katero je potrebno odobrenje občinskega sveta, sprejet s kvalificirano večino (§ 57 obč. reda).

V Ljubljani, dne 7. septembra 1928.

Veliki župan: Vodopivec.

Kakor je iz tega slučaja vidno, celo pritožbe občinskih svetnikov samih proti sklepom občinskega sveta niso izključene. Nemogoče pa postanejo, ako se sklepanje prenese iz občinskega sveta v večinske klube, ker v tem slučaju tisti, ki miso člani teh klubov, o takih sklepih sploh ne izvedo.

Ako se naj pri tem pripovedanju dotaknem formalne strani te zadeve, katere je, kakor vidno z obravnavanim vprašanjem v vzročni zvezi, naj samo ugotovimo značilno dejstvo, da je dopis velikega župana mestnemu magistratu z dne 7. septembra 1928 vse do danes ostal še nerešen.

Razen onih, katerih smo se že dotaknili, imelo je proti zakonito postopanje mestne občine v osvetljevanem vprašanju, tudi še druge — za mestno občinsko gospodarstvo usodne — posledice.

Ko bi bil mestni magistrat postopal v smislu občinskega reda in bi bil finančno ministrstvo pravilno poučil o kurzu, po katerem se imajo obligacije prodati, ni dvojbe, da bi si bilo to ministrstvo dobro premislilo, predno bi bilo dalo dovoljenje za tako neugodno prodajo. Saj se je ta prodaja po računu mestnega knjigovodje Volea izvršila z izgubo 4.501.250 Din, od katerih gre na račun »Splošne maloželezniške družbe d. d.« 2.750.000, na račun občine pa 1.800.500. Toda, ker je mestna občina v posesti dveh tretjin vseh delnic te družbe, iznaša njena izguba pravzaprav 3.728.834 Din.

Univ. prof. Plemelj je izračunal, da bo denar stal občino na 10-7%, železnica pa 7-85%. Ne more z ozirom na to prihraniti pikrega občitka, da je bil upravni odbor zapeljan v zmotu, ker se je reklo, da bo denar stal občino 8%, železnico pa 7-2%.

Ravnatelj Vole je po naročilu županovom dognal, da so bile prodane obligacije dvetretjine po kurzu 76, enatretjina pa po kurzu 81.

Dne 30. novembra 1928 pisal je predsednik »Splošne maloželezniške družbe« dr. Dinko Pue dr. Mollijerju, ki je položil obračun, »dass in der Sitzung des Verwaltungsrates vom 27. 1. M. die vorgelegte Abrechnung über den Verkauf der 6% Bau- und Invest. Anleihe der Stadt Ljubljana nicht genehmigt wurde, nachdem keine Belege über den tatsächlichen Erlös für die verkauften Papiere vorlagen und nachdem vertragswidrig ein Teil der Oblig. im Inlande placiert worden ist.

Da also die wichtigsten vertr. Bedingungen nicht eingeh. worden sind, beschloss der Verwaltungsrat gleichzeitig, dass auch der Rest des Erlöses von 4.000.000 Din unverz. an die hiesige Kreditanstalt für Hand. und Industrie zu überweisen sei.

V 25. seji eksekutivnega komiteta »Splošne maloželezniške družbe« dne 3. decembra 1928, (ki so se je udeležili dr. Pue, Jare, Vidmar, Prelovšek), poročal je glasom zapisnika dr. Vidmar, da ima od dr. Mollijerja nalogo tole izjaviti: »1. Prihodnji četrtlet, ko bom na Dunaju, mi dr. Mollijer izroči vse priloge, iz katerih bo razvidno, da je pri plasiranju obligacijskega posojila Siemens-Schuckert moral doplačati iz lastnega žepa gotove svote, da je mogel doseči izkupilo 13.500.000 Din.

2. Obligacijsko posojilo je bilo plasirano celotno v inozemstvo in g. generalni direktor ne more preprečiti, da se v drugi ali tretji roki

prodaja v inozemstvu po višjem kurzu.«

Ves v prednavedenem podani pismeni dokazni material povzel iz spisov takozvane paritetne komisije, ki mi jih je iz prijaznosti posodil bivši član te komisije. Ona je bila sestavljena leta 1928 po zahtevi opozicije občinskega sveta, ker jej je način občinskega gospodarstva še prav posebej v vprašanju tega posojila vzbujal pomisleke. Naravno je, da bi bili izsledni te komisije imeli biti predloženi občinskemu svetu. To se pa ni zgodilo. Nasprotno: gospod župan kljub naši zahtevi še vedno ni sklical seje, na kateri bi se imelo razpravljati in sklepati poleg računskih zaključkov za leto 1929 tudi o tem posojilu in z njim vred o električni cestni železnici. To pa kljub temu, da je glasom zapisnika v seji dne 26. marca t. l. izjavil, da »bomo o vsem tem razpravljali na posebni seji«.

Zato nam do danes ni znano, kako se je med tvrdko Siemens-Schuckert in zastopniki mestne občine v upravnem svetu »Splošne maloželezniške družbe« nastali, dokaj ostri konflikt poravnal. Bojim se pa, da zopet ne na korist mestne občine.

Po tej kritiki mestnega gospodarstva, čegar nepravilnosti se zlasti jasno zrcalijo iz postopkov, ki jih je grajal tovariš gospod dr. Dinko Gregorič, je pač jasno, da ne bom mogel glasovati za odobrenje predloženih nam računskih zaključkov.

ZOO in mestna občina ljubljanska

Leta 1927 so se sestali nekateri prijatelji narave k posvetovanju, kako bi bilo mogoče ustanoviti v Ljubljani majhen zoološki vrt, v katerem naj bi se gojile sistematično po možnosti vse v Sloveniji živeče živali. Kmalu na to se je ustanovilo društvo Zoo, ki si je stavilo to nalogo. Z veliko požrtvovalnostjo so se prijeli odborniki društva dela, brez ozira na stroške in trud, ki so ga imeli pri tem. Da zainteresirajo javnost za svoja stremjenja, je priredilo društvo na jesenski velesajmski prireditvi leta 1928 majhno razstavo živali, ki je zbudila veliko zanimanja pri občinstvu in prinesla društvu 56.000 Din. Ta uspeh je vzpodbudil društvo k še intenzivnejšem delu. Vkljub strašni zimi je prezimilo srečno svoje živali ob razmerah, v katerih bi bil vsak drugi obupal, in se pričelo spomladi pripravljati na jesenki propagandno razstavo v jeseni 1929. Nabavilo si je kletk, terarijev in akvarijev v vrednosti preko 120.000 Din, zbralo s.oro vse v Sloveniji živeče živali in zasledilo s tem materialom največji paviljon velesajma. Obisk razstave je bil ogromen. 20.000 obiskovalcev je pričalo o zanimanju naše javnosti za naše delo in za našo idejo. Društvu je nesla razstava 100.000 Din v čistem.

Ze tekom poletja 1929 se je bilo obrnilo društvo Zoo na mestno občino ljubljansko s prošnjo, da mu naj ta prepusti tivolski ribnik z okolico za bodoči zoološki vrt. Občina se je odzvala tej prošnji na ta način, da je poslala na lice mesta 10-člansko komisijo, ki je ugotovila, da je kraj primeren za take svrhe in priporočila društvu, naj razpiše natečaj za izdelavo primernih načrtov bodočega vrta, na podlagi katerih bo sklepala občina definitivno. Natečaj je bil razpisan in društvo Zoo je izplačalo 15.000 Din nagrad za najboljše načrte, ki jih je poslalo na to mestnemu magistratu, kjer se danes leže.

Medtem je prišla jesen in zima.

Društvo je prezimilo svoje številne živali z dobrohotnim dovoljenjem g. dr. Dularja na velesajmu, ne da bi bilo povzročilo s tem smrad in epidemije po mestu. Meseca maja 1930 se je pa moral umakniti Zoo s sejma. Zopet smo se obrnili na mestno občino s prošnjo, da naj nam prepusti tivolski ribnik z okolico in vsemi zgradbami v našo izključno uporabo, kar smo končno tudi dosegli. Preselili smo se in pričeli s predpripravi za definitivno ureditev vrta. Provizorično smo namestili ptice pevke v garderobno poslopje, ptice ujede v čolnarno, vodne ptice na ribnih sesavce pa na prosto. Ribe, krkone in reptilije smo zaenkrat radi pomanjkanja primernih prostorov opustili.

Postopoma, v teku let smo hoteli uresničiti svoje načrte.

Letos v jeseni smo nameravali napraviti na ribniku umetne otoke, zasajene z vrbari žajlkami, ki naj bi služile kot bivališča vodnim pticam: divjim racam, gosem, štorčkljam, čapljam, ponirkom itd in ogradi ti gozdiček nad ribnikom, kjer bi gojili srne, mlade jelene in gamse. Za volke, lesice, vidre itd. nam je pa obljubil naš odbornik g. Drago Hribar na lastne stroške sezidati na prostem moderne, vsem higijenskim zahtevam odgovarjajoče zverinjake. Razen tega smo se pripravljali za udeležbo na lovsko-šumarski razstavi v jeseni.

Na enkrat smo pa zaznali, da so prišle na magistrat pritožbe čez naše udejstvovanje in da bo razpravljalo o njih zdravstveni odsek občinskega sveta. Takoj sem se podal k predsedniku tega odseka g. lekarnarju R. Sušniku in ga prosil, naj se odsek, predno kaj sklene, na lastne oči prepriča o razmerah na ribniku in nas o svojem obisku poprej obvesti, da mu bomo s svojimi informacijami na razpolago.

Dobili pa nismo ne obvestila in ne obiska, za to pa 4. julija dopis magistrata, ki se glasi dobesedno takole:

»Kakor je mestni magistrat zaznal iz poročila nadzornika mestnih nasadov ter iz dnevnikov, društvo Zoo ne vzdržuje zahtevane čistote in reda na v najem oddanem ribniku pod Tivolij. Tako se pušča hrana za živali na prostem, kjer se razkrajja in se na njih pase na stotine muh, ki so v stanu prenašati bolezni, oziroma inficiranje. Daje odpadki živali mečejo, oziroma izpraznjujejo kletke v vodo, ki je postala kalna in smrljiva, ter so se v nji začele v veliki meri razvijati alge. Konečno se je opazilo, da je društvo Zoo spustilo vodo in znižalo vodno gladino, kar je snagi in redu gotovo v kvar.

Vabimo Vas za to, da vse navedene, kakor tudi vse druge nedostatke takoj, vsaj pa do 10. t. m. odstranite, ko se bo posebna komisija o tem prepričala. Upamo, da ste uvideli, da je v Tivolij, ki leži v centru mesta, še posebno na mestu snaga in red.«

Torej le na lastne oči se je prepričal odsek o našem delu, marveč je samo iz poročila »nadzornika mestnih nasadov« ter iz »dnevnikov« »zaznal« o stotinah muh, ki se pasejo po odpadkih hrane, o kalnosti in smrdljivosti vode v ribniku, o umiranju rib in drugih nerednostih. In na podlagi takih »zaznanj« je poročal načelnik zdravstveno-policijskega odseka na seji občinskega sveta dne 11. julija zvečer (glej »Jutro« z dne 12. julija) o pritožbah proti nastavitvi živali društva Zoo ob tivolskem ribniku in z izjavo — da je zdravstveni odsek zahteval od društva da do 9. julija odpravi razne nedostatke, kar pa Zoo ni storil — predlagal, naj občinski svet sklene, da se mora društvo do jeseni izseliti iz Tivolija.

Občinski svet je bil pa velikodušen in je dovolil društvu ribnik do 1. julija 1931.

Zalostno je, da moram občinskemu svetu stolnega mesta Ljubljane povedati tole:

1. Vsako drugo mesto bi bilo srečno, če bi imelo ljudi, ki bi iz same ljubezni do stvari posvetili vse svoje moči, — nele brezplačno, marveč celo v svojo lastno gmožno škodo, — realizaciji ideje zoološkega vrta, ki ga bo morala imeti Ljubljana prej ali slej, če bo hotela postati tujsko-prometni centrum Slovenije.

2. Vsako drugo mesto ima občinske svetnike, ki vedo kaj je zoološki vrt, in da tak vrt ni mogoč brez ribnika in da ribniki obljude v vodni pticami in zasajeni za rastlinami in algami ne smrde in ne razširjajo infekcijskih bolezni, vsaj jih ima vsako vlemesto, ne da bi se njihovi fiziki bali za zdravje svojega zaupanja »sic občinstva.

3. Vsako drugo mesto žrtvuje za zoološke vrtove, — zavedajoč se, da niso le zabavališče občinstvu, marveč eminentno važna vzgojalnica mladine, — stotisoče zlate valute. V Ljubljani se pa iz ničnostnih razlogov ne trpe niti nesebična prizadevanja privatnih ljudi — mestu v čast in korist.

4. V vsakem drugem mestu se obravnava taki problemi, kakor je zoološki vrt, na podlagi strokovnih referentov ne pa po izjavah in mnenjih ljudi, ki vedo o zooloških vrtovih le to, da ga ima tudi Schönbrunn na Dunaju.

Gospodu poročevalcu in vsem drugim takim ljubiteljem živali bo pa gotovo ustreženo, če jim povem, da se bo Zoo izselil ne le z ribnika v Tivolij, ampak sploh iz Ljubljane, kar bo zgodovinar ljubljanskega mesta štel svoj čas pravkar imenovanim v veliko zaslugo.

Dr. Alfred Šerko.

Spor med Pragerskim in Spodnjo Poljskavo

Pragersko, 12. julija.

Poročali smo že, da je nastal med Pragerskim in Spodnjo Poljskavo, ki tvorita skupno politično in davčno občino, oster spor zaradi proglasitve Spodnje Poljskave za trg. Glavni vzrok tega spora je bojazen pred nameravano združitvijo sedanjih malih slovenskih občin v večje enote in strah Spodnjepoljskavčanov, da bi poslalo središče nove občine Pragersko, Pragerčanov pa, da bi bila sedež Spodnja Poljskava. V skupnem občinskem svetu je bil že lani od Pragerčanov stavljen predlog, naj bi se kot bodoče središče določilo Pragersko, ki ima železniško postajo s progami na vse tri važne strani, proti Mariboru, Ptuj in Celju, pošto, orožniško postajo in se tudi v gradbenem, obrtnem, trgovskem in prometnem pogledu vedno bolj razvija, dočim v Spodnji Poljskavi napredek ni tolik.

Na ta predlog Spodnja Poljskava ni pristala, pač pa je letos proti volji pragerskih odbornikov uvedla akcijo za proglasitev Spodnje Poljskave za trg, da bi se na ta način napravil preudic in bi potem Spodnja Poljskava morala postati središče združenih okoliških občin. Zaradi te akcije je pa prišlo v občinskem svetu do popolnega razdora, tako, da so se pragerski svetovalci odstranili in pustili spodnjepoljskavskim, da sami razpravljajo in sklepajo. Sklep je bil seveda pozitiven, Pragerčani so se pa proti njemu pritožili pri okrajni politični oblasti in sklicali nedavno tudi javno protestno zborovanje svojih davkoplačevalcev. Zborovanja se je udeležilo krog 90 Pragerčanov in krog 20 Spodnjepoljskavčanov. Ko so pa Pragerčani prečitali svojo resolucijo proti trgu, utemeljujoč jo tudi s tem, da se bodo s proglasitvijo za trg povikali davki, so Spodnjepoljskavčani zborovanje razbili. Pri tem so napadli tudi sklicatelja gosp. Zigarta in reditelja gosp. Bračka.

Vsled teh sporov je spodnjepoljskavski občinski predstojnik g. Kotnik odredil za petek 11. t. m. v občinskem tajništvu v Gasilskem domu v Spodnji Poljskavi občansko glasovanje za ali proti proglasitvi vasi za trg. Glasovanje se je vršilo tako, da se je glas vsakega upravičenca, ki je h glasovanju prišel, smatral za »da«. Izločili pa so vse Pragerčane, ki niso imeli glasovalne pravice, čeprav so občani in davkoplačevalci iste občine. Rezultat glasovanja je bil bil seveda ta, da sta bila proti proglasitvi samo dva glasova.

S tem se je spor med Pragerskim in Spodnjo Poljskavo le še bolj poostрил in gotovo je, da brez posredovanja višje oblasti ne more priti več niti do kompromisa niti do pomiritve. Vprašanje pa je, komu taki spori in tako postopanje koristi. O združitvi občin, če do nje pride, bodo gotovo odločili drugi faktorji in momenti. Teroriziranje in preudiciranje s te ali one strani je v sedanjem času, ko se z najvišjega mesta dela na pomirjenje in konsolidacijo, gotovo neumestno.

Novo! Novo! Turistovska karta Karavank

Velika izdaja za hotele, šole i. l. Din 80.

Ročna izdaja Din 5.—

Naročila: Podružnica S. P. D. — Tržič

Ptuj

Modernizacija Ptuja. Na inicijativo g. župana se je te dni vršil sestanek meščanstva. Na tem sestanku so se razgovarjali o nameravani akciji za zgraditev novega modernega vodovoda, kanalizacijo in tlakovanje cest in ulic. Na zborovanje je bil soglasno sprejet sklep, da se z deli čimprej prične. — V ta namen je bil na sestanku izvoljen tudi poseben odbor s predsednikom dr. Fermevcem in člani gg. inž. Celottijem, dr. Mrgele-tom in dr. Remcem, ki bo skupno z občinskim upravnim odborom vodil vsa pripravljalna dela. Novi vodovod se bo napeljal najbrže iz Krčevine.

Teniški turnir. Danes, v nedeljo, popoldne bo na teniškem igrišču »Mladice« turnir med teniškim odsekom »ISSK Maribor« in tukajšnjim »Slovenskim teniškim klubom«.

Invalidska prireditve. Tukajšnji krajevni odbor »Združenja jugoslovanskih vojni invalidov« priredi danes, v nedeljo, popoldne od 15. ure dalje v Švicariji v mestnem parku veliko društveno veselico.

Javna kuhinja v Mariboru. Za torek, dne 15. julija so povabljeni zastopniki delojemalskih ustanov in organizacij, zastopniki občine in tiska k otvoritvi. V sredo, dne 16. julija prične ta velika in moderna kuhinja z obratom. Kuhinja se deli v tri deloma večje deloma manjše jedilnice. V vsaki se bo delila hrana po A, B in C abonmanih. Kuhinja je higijenska in najmodernejše urejena. Tako se n. pr. greje voda do 90 stopinj z nočnim tokom ponoči v veliki električni peči, ki se podnevi enostavno preljuje v veliki kotel za juho, ali pa v posodo na velikem plinskem štedilniku, kjer v nekaj minutah zavre. Električni bojler za gretje vode je dobavilo Mestno električno podjetje in je največje v Mariboru, ostalo plinsko kuhinjsko opremo pa Mestna plinarna v Mariboru. Tudi ta oprema je za naše razmere redkost. Brez dvoma je to najmodernejša in največja javna kuhinja v Mariboru. Prijave za abonma se sprejemajo od torka naprej ob pol 12. uri pri blagajni kuhinje na Slomškovem trgu št. 6, glavna vrata.

Širite „Jugoslavana“!

Dnevne vesti

— Ministrski predsednik na oddihu. Iz Beograda javljajo, da je ministrski predsednik general Peter Živković v petek prispel na daljši oddih v kopališče Vručice pri Tesliću.

— Potovanje patrijarha po Južni Srbiji. Nj. Sv. pravoslavni patrijarh Varnava potuje po Južni Srbiji, kjer mu prebivalstvo prireja prav tople ovacije in sprejeme. Na najsvetanejši način je bil v petek sprejet v starodavni Djakovici in nato v Prizrenu. Prebivalstvo in vse korporacije pozdravljajo patrijarha ter mu postavljajo povsod lepe slavoloke.

— Razpored zemljarine. Razpored zemljarine za davčno leto 1930. je razgrnjen in vpogled davčnim zavezancem med uradnimi urami v času od 15. julija do vstetega 22. julija pri davčni upravi Ljubljana-mesto, Vodnikov trg št. 5, I., soba 3. S tem obveščam vse zemljarini zavezane stranke, da lahko podajo v zgoraj označenem 8dnevem roku eventualne pismene ugovore računskega značaja zoper podstavo ali zoper odstotek dopolnilnega davka pri podpisani davčni upravi.

— Dva absolventa trgovske akademije išče neka tovarna v Moravski banovini. Zahteva se znanje nemščine. Reflektanti naj se zgledajo pri direkciji drž. trgovske akademije v Ljubljani.

— Popravek. Včerajšnja dnevno vest pod naslovom »dva odvetnika« popravljamo v toliko, da sta odvetniški izpit pri višjem deželnem sodišču napravila gg. dr. Franc Jare in dr. Miha Krek.

— Državna razstava šolskih izdelkov. Med glavno skupščino združenja jugoslovanskega učiteljstva, ki se vrši v dneih 20., 21. in 22. avgusta t. l. v Beogradu, bo prirejena razstava risarskih in pismenih izdelkov kakor tudi izdelkov ročnih del narodnih šol iz vse države. Razstava bo nudila zelo pestro sliko, ker bo zastopano šolstvo iz vseh krajev naše domovine. Da pa bo pregled šolstva popolnejši, so potrebne tudi fotografije vseh šolskih poslopij, ki naj bi jih vsi šolski upravitelji poslali na poverništvo UJU v Ljubljani, ki zbira ves material iz Dravske banovine za razstavo v Beogradu. Store naj to čimprej!

— Gostovanje članov mariborskega Narodnega gledališča. Po zelo uspehih gostovanjih v Rušah, Dravogradu, Prevaljah, Konjicah itd. nastopijo člani Narodnega gledališča v Mariboru in sicer: Štefka Fratikova, Stjepan Ivejla, Franjo Tovornik in obenem kot vodja Pavel Rasberger, v nedeljo, dne 13. julija v Vojniku, v torek, 15. julija v Brežicah, v sredo, dne 16. julija v Laškem. Na sporedu so koncertne, operne in operetne arije ter kratke komedije.

— Tovariši bori! Ze 7 leto hiti velika družina borcev iz svetovne vojne na Brezje. Srca njihova hrepene po tolažbi od zgoraj, potrebujejo bratskih soutripov, da v ljubezni in zvestobi zatrepčejo vsa za dom dragi, skupno Jugoslavijo in vladarja. Letos bo ta naša velika skupščina 10. avgusta po običajnem sporedu. Zato vsi borci brez razlike na Brezje, da ostane ta naša družina vedno in povsod zvesta velikim idealom stvariteljev in snovateljev velike Jugoslavije. 10. avgusta letos na veselo svidenje na Brezjah. — Glavni odbor Z. S. V. v Ljubljani.

— Nesreča s motornim mčolnom. Iz Osijeka poročajo o težki nesreči, ki se je pripetila na Dravi. 18 letni mehanik Viktor Semgov se je odpeljal z motornim čolnom po Dravi. Vozil je s polno paro. Nenadoma je hotel okreniti v osterem loku, pa je izgubil oblast nad volanom. Motor je treščil v ponton nekega kopališča na Dravi. Mehanika so morali odpeljati s počeno lobanjo v bolnico. Motorni čoln se je zaril v ponton. Mehanikovo stanje je brezupno.

— Vreme. V Dravski in Savski banovini je včeraj vladalo hladno in deževno vreme, dočim je bila v ostalih pokrajinah, zlasti v Beogradu, Sarajevu in v Dalmaciji precej huda vročina. V Ljubljani je bila včeraj najvišja temperatura 14,7 C, v Mariboru najvišja 18 C, v Zagrebu najvišja 14 C, v Beogradu 30 C, v Sarajevu 29, v Splitu 25. Barometer je včeraj padel povsod in je ob 7. uri kazal: Ljubljana 754,4, Maribor 754,6, Zagreb 754,4, Beograd 752,5, Sarajevo 754,4, Split 751,7, Rab 751,5 in Vis 751,8. Temperatura je včeraj ob 7. uri znašala: Ljubljana 14, Maribor 13, Zagreb 14, Beograd 19, Sarajevo 14,

Split 23, Rab 19 in Vis 25 C. Oblačnost v Ljubljani 1%, v Mariboru 10, po drugih krajih 8 do 10. Relativna vlaga v Ljubljani 0,9 v Mariboru 80, drugod 50 do 90. Dežja je od četrtka do petka jutraj padlo v Ljubljani 16 mm, a v Mariboru 20 mm.

— Posledica toče in suše. Po Hrvatskem so imeli kakor mi veliko sušo, po kateri so divjale skozi ves teden nevihte s točo. Največ škode je napravila v okolici Karlovca, suša je pa uničila precej letine v Posavini.

— Blaznež zaklal mater. V vasi Gornje Plavnice pri Bjelovaru je seljak Vendelin Rupčić v blaznosti zaklal svojo 80 letno mater. Sosedji so pobesnelega blazneža komaj obvladali in ga spravili v bjelovarsko umobolnico.

Ljubljana

Knjige Mladinske matice. Mladinska matica, ki jo je pred tremi leti ustanovilo ljubljansko poverništvo Udruženja jugoslovanskih učiteljev, se je v tem kratkem času povzpela do naše največje, da ne rečemo edine mladinske založbe, ki s svojimi knjigami leto za leto osvaja vse večje množice mladine. Letošnje izdanje obsega: Radivoja Reharja pravilčno povest iz življenja cvetice Vijolice Vera, Fran Erjavca zgodovinski oris Pod grajskim jarmom, tretji letnik Kresnic in Slapšakov prevod Grimovih pravljic Mizica, pogrnji se. — Ocena knjig sledi.

■ V pojasnilo. Pred dnevi priobčeno notico o tragični usodi lesnega trgovca g. Antona Gregoriga niso gnale v smrt finančne težkote. Pokojnik je bil solastnik trdnice Maček, Gregorig in Hren v Logatcu. Bil je neumoren delavec ter si ni že več let privoščil prav nikakega odmora ter je naporno delo močno vplivalo na živce.

■ Drugi lažizdravnik v Ljubljani prijet. V Splitu se je v letošnji kopalni sezoni pojavil mlad eleganten gospod, ki je posetil tudi tamnošnjo upravnika bolnice. Predstavil se mu je kot zdravnik dr. Branko K. iz Beograda. Upravnika je prosil, da bi mu dovolil izvrševati zdravniško prakso v bolnici. Bilo mu je dovoljeno. Mladi doktor se je kmalu pojavil tudi med kopalci. Splitški policiji pa so nato pričele prihajati ovadbe o mnogih tatvinah. Ko je mladi doktor čutil, da mu v Splitu postajajo tla prevročja, je brez slovesa pobegnil. V sredo je prispel v Ljubljano ter se nastanil v nekem boljšem ljubljanskem hotelu Tu so detektivni mladega doktorja v četrtek jutraj legitimirali in aretirali, ker se jim je zdel zelo sumljiv. Dr. Branko K. zanika vse tatvine in odločno protestira proti aretaciji.

■ Pustolovec izročen sodišču. Včeraj smo poročali o mladem pustolovcu, ki se je v ljubljanski okolici izdal za zdravnika. Pustolovec je 35-letni Vilko Sterman, po poklicu natakari. Včeraj opoldne so ga izročili sodišču. Sterman je svoje nepošteno čine odkrito priznal.

■ Tatvina dežnika. Na Vodnikovih cesti stanujoči ženi oficijala higijenskega zavoda Mariji Puhar je bil v petek dopoldne ukraden ženski prhušvilen dežnik, vreden 200 Din. Ukradel ga je baje neki mlad postopač.

■ Policijska kronika. Policijski upravi je bila prijavljena manjša tatvina, 2 poškodbi tuje lastnine z neprevidno vožnjo, slučaj trpinčenja živali, kaljenja nočnega miru, prekoračenje policijske ure, 11 kršitev banske naredbe o zapiranju in odpiranju trgovin in 9 prekrškov cestnopolijskega reda.

■ Aretacija roparja. Dne 1. julija okoli 19:30 je neki visok in eleganten moški napadel vdovo uradnika Zbornice TOI go. Pavlo Hauptman in njeno hčerko. Gospej Hauptman je iz rok iztrgal denarnico, v kateri je bila cela njena pokojnina 1470 Din. Rop je bil izvršen na poti nad hotelom Tivoli. V četrtek je policija prišla nekega elegantnega ljubljancana L., ki je bil težko osumljen, da je on izvršil ta rop. Aretiranec je odločno zanikal rop ter navedel natančen alibi, kje se je nahajal omenjenega dne. Ker govore gotove okolnosti proti njemu, je bil začasno pridržan v zaporu.

■ Aretacija. Od petka na soboto je policija aretirala 2 ženski zaradi tajne prostitucije in 2 berača.

Maribor

■ Odlični dunajski pedagog v Mariboru. V petek je prispel s svojo družino v Maribor dunajski mestni šolski svetnik in vodja šolskih domov ravnatelj Oton Ronge, ki potuje po naši državi, kjer si bo ogledal razna mesta, posebno letovišča, za kar mu je naša vlada dala brezplačno vozovnico za I. razred. Tukajšnja pedagoška centrala mu je priredila v hotelu »Orel« zakusko. Zvečer je odlični gost nadaljeval svoje potovanje proti Beogradu.

■ Diplomski izpit je na višji pedagoški šoli v Zagrebu napravil te dni Mariborčan g. Alfonz Gorup. Čestitamo!

■ Opozorilo oblasti. Kdor namenoma ali iz malomarnosti preprečuje, ali moti z električnimi aparati delovanje radijskega aparata ali kdor vzkrati za radijske aparate potrebno delo, se po § 213 kaznuje, če je ovira nastopila, z zaporom do enega leta ali v denarju do 10.000 dinarjev.

■ Uradne ure Narodne obrane. Krajevni in okrajni odbor Narodne obrane, ki se je nedavno ustanovila, posluje vsak torek in petek od 18. do 19. ure v odborovi pisarni v Narodnem domu, vhod s Kopališke ulice.

■ Vseslovanski gasilski kongres v Ljubljani. Za vseslovanski gasilski kongres, ki bo v Ljubljani od 1. do 4. avgusta t. l., je dovolilo prometno ministrstvo v Beogradu polovično vožnjo na vseh državnih železnicah. Gasilci in negasileci iz Maribora, ki se nameravajo kongresa udeležiti, dobijo legitimacije v pisarni gasilskega depoja na Koroški cesti. Legitimacije stanejo 6 Din.

■ Akademija. Danes v nedeljo ob 17. uri priredijo v dvorani Prosvetne zveze v Zadrugi gosposdarski banki cerkvene in prosvetne organizacije frančiškanske župnije slavnostno akademijo v počastitev jubileja zlate mase knezoškofa dr. Andreja Karlina ki bo v nedeljo 27. t. m.

■ Pričetek gradbenih del za novo palačo OUZD. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je oddal začetna dela pri gradnji svoje nove palače v Mariboru na oglu Sodne in Marijine ulice trdnica Kiffmann in Nassimbeni. Z deli bosta pričeli že jutri, v ponedeljek.

■ Lovski jubilej. 10letnice obstanke ne praznuje danes, v nedeljo, tukajšnja podružnica Slovenskega lovskega društva, kakor smo včeraj napadel poročali, marveč Prva mariborska lovška družba, ki s podružnico SLD ni identična.

■ Iz kulturnega življenja v obmejni Svežini. Zadnjič smo poročali 1. epizodo šolski slavnosti v obzadnjem smo poročali o lepi šolski slavnosti v obdani prej so pa tam gostili tudi diletanti iz Gornje Poljskave ter uprizorili popularno igro »Požigalka«, ki je zelo dobro uspela. Prihodnji mesec odidejo tja pragerski dijaki z dramo »Otroška tragedija«.

■ Promenadni koncert v parku. Danes v nedeljo bo ob lepem vremenu v Mestnem parku od pol 12. do 12. ure promenadni koncert. Svirala bo »Drava«.

■ Pregled motornih vozil. Pregled motornih vozil, avtomobilov in motociklov bo dne 12. t. m. v Celju, 15. v Rogaški Slatini, 16. v Mariboru, 17. v Celju, 19. v Murski Soboti, 21. v Prevaljah, 23. v Mariboru, 24. v Gornji Radgoni in 26. v Ptuj. K pregledu morajo priti vsi vozovi brez izjeme in lepo osnaženi. Motorno vozilo, ki ne bi bilo pripeljavano k pregledu, bo izločeno iz prometa.

■ Aretacija. V soboto dopoldne je slikarski pomočnik Kogrič srečal na ulici brezposelnega delavca Matijo Z., ki mu je bil letos v februarju ukradel slikarske šablone in nekaj obleke v skupni vrednosti 400 Din in vse skupaj prodal neki natakari za 35 Din. Poklicel je stražnika, ki je Z. aretirali in oddal v zapor.

■ Poravnani. Tukajšnje okrožno sodišče je dvignilo konkurz z imovine trgovke Justine Kern v Gosposki ulici in z imovine trgovca Alojzija Gniškega na Glavnem trgu, ker je bila z upniki v obeh slučajih dosežena poravnava.

■ Nesreča. V petek okrog 11. ure je prišel v Divjakovo mehanično delavnico v Tattenbachovi ulici neki Anton Ekhard in zaprosil mehanika Adalberta Kohouta, da bi si smel popraviti nek vijak, kar mu je ta tudi dovolil in ga prej še opozoril, naj pri manipuliranju s strojem pazi na roko. Ekhard se pa za opozorilo ni zmešnil in je kmalu nato res prišel z roko v stroj,

ki mu je odtrgal prst. Pozvan je bil rešilni avto, ki ga je prepeljal v bolnico.

■ Vsak dan dvoje koles. Doslej je navadno bilo ukraden vsak dan le po eno kolo, sedaj pa asta vsak dan po dve. V petek sta bila okradena trgovski potnik trdnice Ornik, Vinko Kropf in kotlarski vajenec Martin Ogričjek. Prvemu so ukradli 1000 Din vredno kolo iz veže hiše št. 24 v Razlagovi ulici, drugemu pa 600 Din vredno z dvorišča Mestne klavnice. Zanimivo je, da doslej še niti enega tatu niso izsledili.

■ Nesreča na Pragerskem. Malemu Korenu, sinu pragerskega kovača Korena, je čistilni stroj zmečkal prste na roki. Prvo pomoč mu je nudil domači zdravnik.

■ Iz policijske kronike. V petek je bilo aretiranih 5 oseb, 1 radi beračenja, 1 radi prepovedanega povratka, 1 radi neplačanega zapitka in 2 radi razgrajanja. Prijav je bilo 7, poročila 4.

Celje

■ Odlikovana Sokola. Naše poročilo v četrtkovni številki pod tem naslovom moramo popraviti. Načelnik sokolske župe v Celju Lojze viti v toliko, da sta poleg starostne bila odlikovani s redom sv. Save III. stopnje in načelnica sokolske župe Almira Grudnova z redom sv. Save IV. stopnje.

■ Opozorilo kmetom, ki prodajajo živino. Poljedelski minister je odredil, da se odslej ne sme prignati na živinske sejme blatne, zanečarjene in umazane živine. Na to se opozarjajo oni okoliški kmetje, ki priženejo živino na sejm v Celje in okoliške kraje.

■ Invalidska tombola bo danes ob 13. na Dečkovem trgu. Kupujte tablice, da s tem podpirate vojne žrtve.

■ Smrtina kosa. V celjski javni bolnici je dne 11. t. m. podlegel zavratni bolezni 23letni krojaški mojster Josip Šipek iz Stor.

■ Ukinitve električnega toka. Mestna elektrarna sporoča, da bo danes ob 6. do 14. ure ukinjen tok v Celju in okolici radi popravil na dajnovodu in očiščenja transformatorja.

■ Občni zbor Sreškega gremija trgovcev v Celju. Načelstvo Sreškega gremija trgovcev v Celju je sklicalo svoj VIII. redni letni občni zbor, ki se vrši v sredo, dne 16. julija t. l. ob 8. uri predpoldne v mali dvorani Celjskega doma v Celju. Med običajnimi točkami dnevnega reda bi bilo važno omeniti razprave o sestavi načrta prisilnega socialnega zavarovanja členov, sklepanje o načrtu za nakup gremijalne poslopja in sklep o izstopu iz Zveze trgovskih gremijev. V smislu čl. 16., III. odst., gremijalnih pravil tvorijo gremijalni občni zbor odposlanci, ki so bili zvoljeni na občnem zboru 26. junija 1929, ker ni na dnevnem redu volitev gremijalnega načelstva in drugih vprašanj, o katerih bi morali sklepati vsi člani.

■ Odlični gostje iz Amerike v Celju. Te dni so se mudili v Celju na oddihu g. Frank Sakser, predsednik znanega slovenskega denarnega zavoda Frank Sakser State Bank v New Yorku, ter ravnatelj tega zavoda g. Roland Kus s soprogo. Vsi so bili gostje ravnateljevega očeta g. davč. nadupravitelja v p. Kusa v Celju.

■ Opozorilo hišnim lastnikom. Mestno načelstvo celjskega naznanja, da je zapadel dne 1. julija t. l. v plačilo že tretji obrok običajnih samostojnih naklad (8% najemniški vinar, 2% kanalska pristojbina in 10% vodarina). Hišni posestniki, ki so v zaostanku s plačili, se pozivljajo, da zapadle obroke plačajo pri mestni blagajni najkasneje do 15. avgusta t. l. v izogib ekskutivnemu postopanju.

■ Ukraden kolo. Ker že celo pri tedne ni bilo ukraden nobeno kolo v mestu se je v petek neznan tat spomnil te dolžnosti in ukradel iz veže Kovaške ulice št. 8. kolo, last g. Confidentija, vredno 1800 Din.

■ Pod sumom, da je zavrnil otroka, je bila aretirana neka Antonija P., ki je pred tednom porodila v celjski bolnici otroka, nato se pa brez njega potikala po mestu. Rekla je, da je otrok v negi pri znanjih v Trbovljah. Policija je vprašala v Trbovlje, kjer so priznali, da je otrok tam, pač pa ga je Antonija pod lažljivim izgovorom, da gre nekaj kupit, pustila in se ni več vrnila. Antonija bo morala v Trbovlje po otroka.

■ Osumljena tatvine je neka T. Z., ki je iz neke tukajšnje tovarne pletenin jemala blago na dom v domačo izdelavo pletenin. Pri preiskavi na domu se je res našla večja količina blaga v skupni vrednosti 1485 Din, vendar pa pravi delavka, da je del teh stvari sama nakupila v trgovinah, drugi del, da so odpadki onega blaga, ki ga je prejela iz tovarne in ki se običajno ne vračajo. Policija vso stvar raziskuje, ni pa izključeno, da so navedbe delavke resnične.

„Tretja emigracija“

»Tretja emigracija« se imenujejo tisti ruski emigranti, ki so se pojavili po celi Evropi šele v najnovšem času.

»Prvo emigracijo« imenujejo tiste ruske begunce in izseljence, ki so zapustili Rusijo še v dobi carizma. To so večinoma nekdanji socialni revolucionarji, socialni demokrati in anarhisti, ki so se borili proti carizmu in iz Rusije pobegnili, čim so uvideli, da ne morejo več živeti v Rusiji, če ne bodo žrtvovali svojega življenja.

»Drugo emigracijo« pa tvorijo tisti ruski begunci, ki so pribežali na evropski zapad po raznih poteh v letih 1919. in 1920. Njihovo število cenijo na 2—3 milijone. Značilno za drugo emigracijo je to, da boljševizma že sploh ni priznala, da se je proti njemu borila s sabotažijo in z orožjem, in da so končno zapustili svojo domovino, ne da bi se z boljševiki pomirili.

Zastopniki današnje »tretje emigracije« pa so po daljšem ali krajšem oklevanju vstopili v službo sovjetov, in nekateri so dosegli celo visoka mesta.

Prvi znak, da se bo pričela »tretja emigracija«, je bil beg bivšega tajnika sedanjega diktatorja Stalina, Bašenova, iz Rusije l. 1927. Veliko večjo pozornost kakor beg Bašenova pa je vzbudil letos »beg« poslaniškega sovjetskega svetnika Besedovskega iz Pariza. Besedovski je bil 10 let v sovjetski diplomatski službi. Ko so ga poklicali nekaj pred njegovim »begom« v Moskvo na odgovor, se ukazu ni pokoril, ampak je iz poslaništva posloplja pobegnil čez plot na ulico in se je javil pariški policiji, proseč jo za varstvo. Policija mu je res pomagala, da je spravil iz posloplja poslaništva tudi svojo ženo in svojo rodbino na varno. Beg Besedovskega je izzval letos pozni ogromno senzacijo po vsem svetu.

Zaradi bega Besedovskega je odredila sovjetska vlada, da bo vsak kaznovan s smrtjo in

z zaplenbo premoženja, kdor se bo branil vrniti se na uradni poziv v Moskvo. Ta strogi ukaz pa ni mnogo zalegel, kajti število »nepovratnikov« ali »kandidatov smrti« stalno raste. Doslej so »pobegnili« Dimitrijeviški, namestnik sovjetskega poslanika v Stokholmu, vojaški ataše v Oslo Soboljev, svetnik trgovskega zastopstva v Parizu Goldstein, predsednik trgovskega zastopstva v Helsinkforsu Ersukian in še mnogo drugih. Nižjih uradnikov pa je pobegnilo že nekaj sto. V Berlinu živi okoli 80 takih »nepovratnikov«.

»Druga emigracija« svojih novih tovarišev ni sprejela posebno prijazno. Druga emigracija se sicer dobro zaveda važnosti tretje emigracije in pozdravlja razna »odkritja«, toda »druga« emigranti ne morejo pozabiti, da so »tretjice« dolga leta zvesto služili sovjetom in zato jim ne zaupajo prav. Zato se tudi še branijo, da bi sprejeli »tretjo emigracijo« v s »dobrodelne ustanove in organizacije.« »Tretja emigracija« je vsi tega prisiljena, da se organizira sama. V Parizu izdaja tretja emigracija svoj list »Boj«, ki ga urejajo zgoraj omenjeni Besedovski in pa bivši sovjetski uradnik Baggovut. V Bruslju pa so se zbrali bivši komunisti na konferenco, kjer so določili program svojega boja proti ofenzivnemu komunizmu.

Organizira pa se »tretja emigracija« tudi po drugih evropskih centrih, težko pa je že danes napovedovati, ali je boj »tretje emigracije« proti komunizmu res odkritosrčen, ali pa to le podgane, ki »zapuščajo potapljačijo se ladjo. Mi vemo le to, da poskušajo boljševiki te ljudi z vsemi sredstvi diskreditirati. Sovjetsko časopisje pravi, da je ta pojav pripisovati razkrojnim vplivom inozemstva in zahteva strogo opazovanje in kontrolo nad vsemi sovjetskimi zastopniki v inozemstvu.

kar je le moglo priti do državnega denarja. Kradli in sleparili so visoki državni uradniki, kradli so dobavitelji, kradli so špekulantje, vsi seveda v bratski slogi. Samo en mož tedanje dobe si je ohranil čiste roke: Napoleon Bonaparte. Ta je zapisal v svoj dnevnik: »Škoda, da nisem imel dovolj časa, da bi bil mogel zasledovati in preganjati te pijavke in hijene — vse bi jih dal pobesiti na ulične svetilke!«

S svojimi dobavami si je prodobil Quarard kmalu večmilijonsko premoženje, tako da je mogel že državi posojati denar. Revolucionarnemu direktoriju je posodil 10 milijonov frankov, od vojvode Orleanskega pa je kupil krasen grad v Nancy-u. Tam je prirejal veselice in praznike, kakoršnih ni videl niti nekdanji razkošni francoski kraljevski dvor.

Revolucijski krvavi dobi je sledilo konzulstvo Napoleonovo. Državne blaginje so bile prazne. Takrat je povabil Napoleon k sebi vse pariške bankirje na pogovor. Ni pa povabil Quararda. Razžaljeni Quarard je bil silno užaljen zaradi zapostavljanja in se je sklenil maščevati s tem, da je zahteval povračilo tistih 10 milijonov frankov, ki jih je bil posodil direktoriju. Napoleon je na ta pritisk odgovoril s tem, da je odredil temeljito revizijo vseh poslov, ki jih je imel Quarard z mornarico. Tu je moral Quarard odnehati, prvič v svojem življenju. Moral se je odreči svoji terjatvi in vrhu tega še državni blaginji povrniti 14 milijonov frankov.

Polagoma pa se mu je začela sreča zopet smejati. Finančni minister je postal pošten in nekoliko nespretni Marboit. Tega moža je Quarard kmalu ovil okoli svojega malega prsta. Quarard je preskrbel državi posojilo v znesku 50 milijonov frankov. To je bila za njega jako dobra finančna operacija, ker se je posojilo obrestovalo po 9, namesto po tedaj običajnih 6 procentov. Dva meseca kasneje pa, leta 1804., ko je Napoleon že bil proglašen za cesarja, je Quarard sklenil z državo novo posojilo v zne-

sku 150 milijonov frankov pod istimi pogoji. Mlado francosko cesarstvo je namreč potrebovalo silno mnogo denarja in Quarard je skrbno pazil, da si zagotovi ravno tako dobre zveze z novimi gospodari, kakor jih je imel prej s starimi. Quarard se je držal načela: Vlade prihajajo in odhajajo, denar je pa večni.

Delovanje v Franciji pa se je zdelo Quarardu pretesno in zato je kmalu razširil svoj delokrog tudi na Španijo in celo na Ameriko. Ustanovil je velik denarni zavod v Filadelfiji, od tam pa je začel posegati tudi v Mehiko.

Napoleon je stal takrat na vrhuncu svoje moči in ves evropski kontinent se mu je pokoril. Denarja pa mogočni cesar ni imel, ker so vse dohodke sproti požirale neprestane vojske. Vojaki včasih po cele mesece niso dobili svojih prejemkov.

Takoj po svojem povratku v Pariz pa je sklenil Napoleon obračunati s »hijenami državne blaginje«. Quarard je naš hujši sovražnik kakor Avstrija, je vzkliknil mogočni cesar, ko je povabil Quararda k sebi na razgovor. Pogovarjala in pogajala sta se 9 ur. Rezultat pogovora je bil, da je moral Quarard povrniti državni blaginji 148 milijonov frankov. Vsed tega je napovedal konkurz.

Quararda so zaprli, njegovo premoženje pa zaplenili. Po treh letih zapore so ga izpustili. Njegova finančna slava je ugasnila za vedno. Umrli je v Londonu v največjem siromaštvu.

Svedska princeza Ingrid
bo po poročilu berlinskih listov postala žena
bolgarskega kralja Borisa.

Posloplje »Izvestic« v Moskvi.

Francoski general Mittelhauser

ki bo mesto obolelega maršala Franchet d'Esperey-a zastopal francosko generaliteto pri odkritju spomenika v Sladkovem, kjer je zmagal Napoleon v bitki treh cesarjev.

Razstava Marije Terezije

O priliki mednarodnega ženskega kongresa na Dunaju so priredile Dunajčanke razstavo Marije Terezije, ki je bila pač ena najmarkantnejših osebnosti med ženami — vladaricami. Okvir tej razstavi — ki se je vršila v spomin 150. obletnice smrti cesarice — je tvoril na spomnih bogati Schoenbrunn. Na mestu sedanjega posloplja je stal tu nekdanji lovski dvorec, pa tudi sedanji grad je stal že pred Marijo Terezijo. Kmalu potem, ko je zasedla prestol, je pustila cesarica grad prenoviti in od tedaj je ostala njegova zunanost nespremenjena. Tudi večina sob in dvoran v prvem nadstropju nosi tako očiten terezijanski pečat, da se je že samo z dodatkom nekaterih slik iz dunajskih muzejev dosegla karakteristika posameznih dob njenega vladanja. Tako dobimo v prvi sobi cesaričine stariše in nekatere slavne osebnosti iz njihove dobe. Velika galerija prikazuje mlado vladarico in njene najpomembnejše državnike. Ena soba je posvečena spominu cesaričinega moža, več drugih pa njenim hčeram in sinovom. Njena najmlajša hči, Marija Antoaneta in njen mož Ludovik XVI. zavzemata belo-zlat salon s krasnim razgledom na cvetlični park, otožno nasprotje bakrorezu, ki predstavlja njeno obglavljenje in listino, ki vsebuje njeno zaslisanje in obsodbo. V številnih izložbah velikih dvoran so izstavljeni akti iz časa Marije Terezije, mnogi napisani lastnorčno, ali opremljeni ob robu z njenimi opazkami. Ne katere sobe so še čisto neopremljene, kakršne so bile za časa velike vladarice. Nespremenjene so ostale tudi nekatere sobe iz poznejše dobe: spalnica Napoleona I., soba Franca Jožefa in Elizabet in soba, v kateri je Karol podpisal svojo odpoved l. 1918. Bogate zbirke zgodovinskih predmetov in dragocenih umetnin spopolnjujejo zanimivo razstavo, ki je posvečena spominu ene najslavnejših žen, kar jih pozna zgodovina.

Maurice Renard:

Biserna ogrlica

Draguljar Stern pregleduje smaragde. Sedi pri krasni marmornati mizi v svoji delavnici. Sivobaržunaste tapete bleste srebrno v žarki luči svetilk, viseče na stropu. »Neka dama bi rada govorila z vami osebno,« javi mlad mož. Mladi mož pomoli pri teh besedah draguljarju iz beležnice iztrgan listek.

Dvoje s svinčnikom napisanih vstic:

Edua Périer

(spominjajoča se Gérarda Lemarchanda). S krepko, le že vsled starosti nekoliko trdo roko, seže Stern po listu; v njegovih še živahnih očeh se pojavijo za hip svit, spominjajoč na barvo pred njim ležečih smaragdov. »Pač prijetna dama?« »Da, gospod Stern.« »Kakšna je?« »Zdi se, da živi v bednih razmerah.« Gospodu Sternu zadrtiše sivekaste obrvi. »Prijetljive damo notri.« V sobi se pojavi slabotna, črna opraviljena dama, ki plaho obstoji. Vrata so se zaprla neslišno za njo.

»Edua!« Z razprostrtimi rokami in ljubeznivim smehljajem ji hiti nasproti. »Ah, vi se me spominjate, gospod Stern! Kako sem se bala, da ste me ulegnili pozabiti.«

Stern stisne dvoje delovnih rok. Roki se čutita pod rokavicami iz sukanca trdi in žuljavi ter se stiska ne upata vrniti. »Sedite vendar, Edua...«

Edua sede na skrajni rob edinega naslanjača, ko da mora pustiti poleg sebe še prostor za druge. Da, danes je majhna starka.

»Kaj ne da, vi bi me ne bili spoznali gospod Stern?«

»O pač, Edua.«

»Toda, toda!« vzklikne Edua zmajaje z glavo. »Po petindvajsetih letih!... Vi pa ste napravili med tem kariero!«

Edua ogleduje plaho obdajajoče jo razkošje: dragocene šipe, blesteče zastore, ogromno marmornato mizo... »Kar sem, za to se imam zahvaliti Gérardu. Da mi ni on priskočil na pomoč z začetnim kapitalom... Dobri Gérard! Ste ga li še kdaj videli?«

Ona se zdrzne. »Jaz? Oh ne, nikdar več. Že petindvajset let je minulo od najinega zadnjega spvidenja!«

In kako je bilo z vami, Edua?

»Nič. Delala sem ter mislila pri tem nanj. Izpolnil je vse moje življenje. Saj veste.«

»Misli! Sem si bil. Vse vaše življenje — skupaj pa sta ostala vedno samo...«

»Dve leti. Nato me je zapustil, da se je poročil.«

Stern se je spomnil bolestrnega razdora tega razmerja, spomnil se je obupa Edue, ki je mislila, da jo bo ljubil Gérard do groba, spomnil se je tuge Gérarda, ki se je moral ukloniti volji merja, spomnil se je obupa Edue, ki je mislila, da jo bo ljubil Gérard do groba, spomnil se je tuge Gérarda, ki se je moral ukloniti volji svojega neizprosnege očeta. »Edua,« je ponavljal toplo ter zrl nanjo, kot zrejo na mlučest. Nenadoma je dejal: »Gérard je bil moj prijatelj, moj najboljši prijatelj. Ko, da je hotel s tem nekaj pojasniti — pojasniti samega sebe.«

Molk. Zdi se, da se je Edua zatopila v misli. Nato dè hitro: »Gospod Stern, jaz sem prišla k vam, da bi... ker...« Seže v žep in izvleče rmen etui. Nato se hipoma prekrine. »Oprostite, kako sem neuljudna! Niti vprašala vas nisem. Vi ste gotovo poročeni?« »Ne, Edua, tudi jaz se nisem poročil.« »In pri tem niste imeli nobenega povišanja.«

»Kdo ve? Zakaj bi tudi jaz ne mogel koga ljubiti — nesrečno?«

Toda Edua se ne zanima posebno za Sternovo ljubezen. Nekaj drugega jo zanima. »Nočem biti indiskretna...« In nadaljevala je: »Dovolila sem si, vam to-le prinesiti...« »Pokažite,« dè Stern zelo prisrčno. »Kaj pa je v etuiju?«

Zardela je. »Priznati vam moram. To je edino darilo, ki sem ga prejela od Gérarda. Ogrlica... nepristni biseri.«

»Zakaj nepristni?«

»Nikdar ne bi bila sprejela od njega kaj dragocenega.«

»Ko vas je Gérard zapustil, ste, upam...«

»Ne, gospod Stern. Ponudil mi je majhno premoženje, toda rekla sem mu: »Ne, ne maram ničesar, pridržim si le ogrlico, ki mi je drag spomin.« Nameravala sem jo res obdržati do smrti. Toda življenje je sedaj zelo težko, kajne da. Pa sem se danes odločila, zelo težko odločila...«

»Kaj, kaj vam ni Gérard po svoji smrti ničesar zapustil?«

»Odklonila bi bila. To je le predobro vedel.« »Edua, kar mi pripovedujete zveni čisto neverjetno. Gérard je bil tako kavalirski, tako pravičen — in da ne bi bil ukrenil tako, da bi vam bil zasigural brezskrbno bodočnost?«

Vztrajala je: »Nisem hotela, kriva sem bila sama.«

In danes morate ubožica prodati svojo ogrlico?«

Edua je urno odprla etui. »Nisem se upala obrniti do neznanca, tedaj sem se spomnila vas. Vem, da stvar ni toliko vredna. Gérard je plačal takrat zanj tristo frankov. Toda jaz moram vendarle vedeti, koliko je danes vredna. Saj nočem, da bi jo kupili, gospod Stern. Prosim vas samo, da poveste, koliko naj zahtevam zanj in do koga naj se obrnem.«

Glas se ji je tresel. »Pokažite,« je menil Stern ter vzela ogrlico. »Mogoče danes sploh ni več vredna?« je vprašala plaho. Ali mislite, gospod Stern, da tristo...«

»Pač, Edua. Toda ne tristo frankov, pač pa tristo sto frankov. Bil sem tega takoj gotov, predno sem jih videl. Gérard ni bil človek, ki bi vas bil zapustil v bedi.«

»Tristostoto!« vzklikne Edua smrtno blede. »Saj to ni mogoče! Saj vas kupila ogrlico skupaj. Plačal jo je spričo mene.«

»On jo je pač brez vaše vednosti pozneje zamenjal z drugo, ko je videl, da ste vsako drugo pomoč odklonili.«

»Ah, Gérard, moj dobri Gérard.«

»Golovo, je pritrilid Stern. »Bil je plemenitega srca. Odkupil vam ogrlico Edua, če vam je prav.«

»Kako čudo! Kako čudo!« je zašepetala blaženo.

Napisal je ček. »Tu, draga prijateljica, s tem živite nekaj časa lahko brez skrbi.«

»Vi hočete reči, da sem bogata, bajno bogata!«

Edua ne more priti k sebi. Stopica razburjena gori in doli.

»Pomirite se vendar!«

»Da, prav imate, samo, da se prav zavem. Kako srečna sem. Če pomislim, da je sedaj konec gladovanja in zmrzovanja!...«

Sedla je ter skušala skrivaje obraz v rokah najti duševno ravnesvesje.

Mehanično tehta Stern nakit v rokah. Njegove misli se mude v lepih mladostnih dnevih pri plavalasi, v lepoti žareči Edui. Toda draguljar, človek poklica v njem se ne da tako lahko zatajiti. Neslišno za Eduo zamrmra predse: »Nepristni biseri... popolnoma zastarel sistem.«

Češko-romunska gospodarska pogodba

(Od našega rednega dopisnika.)

Ob sklepanju trgovinskih pogodb med državami smo opazili čudno dejstvo, da čim bližje so si države politično, toliko težje so bile gospodarske pogodbe. Stari slovenski pregovor pravi: Bolj ko je tvoj, bolj se ga boj. — In to se je pokazalo v najčudnejši luči n. pr. med Avstrijo in Nemčijo, ko kričijo vedno o Anshlusu in nemški edinosti. Ko pa je prišlo do trgovinskih pogodb, se je pokazal tisti »sacro egoismo« tako močan, da niso mogli do zadnjega časa priti do količaja ugodnega zaključka. Šele po Schobrovem dohodu v Berlin so skrpali trgovinsko pogodbo, proti kateri pa že prav pridno zabavljajo. — Pa tudi med Češko-slovaško in Jugoslavijo ni bilo več let nikake pogodb in vsi še vemo, koliko je bilo tu težav. Z Avstrijo smo n. pr. imeli vsa leta prav ugodne pogodbe, s Češko-slovaško pa ne.

Ob priliki konference Male antante v Štrbskem Plesu je bila podpisana tudi nova trgovinska pogodba med Češko-slovaško in Romunijo, ki ima docela izreden pomen za gospodarski razvoj obeh držav. — Ta pogodba je bila gotova v enem mesecu, kar je rekord v tehniki takih pogajanj. Še nobeni državi se ni posrečilo v tako kratkem času dognati tako pogodbo stvarno in dati ji potrebno formo. — Dve močni strani si stojita pri takih pogajanjih nasproti, in vsaka meni, da mora doseči kar največ ugodnosti za se. — Zato je ta pogodba med Romunijo in Češko-slovaško unikum uspeha današnje diplomacije. To je dokaz, kako veliko je bilo tu odkritosrčnosti in prijateljskega sporazuma, obenem pa tudi vroče želje, da bi bili za daljšo dobo zjamčeni gospodarski stiki med obeh državama.

Pogodba ima splošen del v 40 členih, dalje tri priloge, ki urejajo carine in pa veterinarski dogovor. Splošen del določa pravne odnose državljanov obeh držav, kar se tiče bivanja, priseljevanja, potovanja, ohrane pridobljenih pravic, pridobivanja imetja, izvajanja obrti, sodne kompetence itd. Pogodba ureja posebej razmere

trgovinskih družb. Tu so obveljale najmodernejše smernice o vzajemni svobodni izmenjavi blaga in načelo največjih ugodnosti vlada enako za obe strani.

Romunija je polno priznala nove češko-slovaške carinske tarife na rastlinske in živalske izdelke. Obe državi sta si dovolili za vse možne pridelke in izdelke najugodnejše carine v obliki vezanih carin, kar bo pripomoglo do jako živahne medsebojne trgovine.

Trgovina med obema državama je že doslej jako živahna, a bo poslej še bolj. Romunija je skoro izključno agrarna država, dočim je v Češko-slovaški močna industrija, ki uvaža velike množine zemeljskih pridelkov.

Romunija je lani izvozila iz Češko-slovaške za 472 milj. Kč, a uvozila od tam za 769 milj. Kč, je torej močno pasivna njena bilanca. Češko-slovaška uvaža iz Romunije v glavnem: naftine izdelke, žive živali, zelenjavo, sadje žito, moko, drva, volno, mineralne, tobak itd. Nad polovico uvažanega bencina in petroleja na Češko-slovaško pride iz Romunije. — V Romunijo pa Češko-slovaška izvažata: tekstilije, železo in železne izdelke, stroje, aparate, sladkor, steklo, ogle, papir, kemikalije, kovinske barve, zdravila itd.

Ta pogodba je bila sklenjena v dobi evropskih kriz in je položaj jako zamotan in negotov, ko se na vseh straneh bijejo carinski boji in so trgovinske pogodbe sploh težavna reč. Zato je tem bolj pozdraviti ta srečni korak obeh prijateljskih držav, kar bo tudi v interesu celotne Male antante. — Zato se je ta pogodba prijazno pozdravila tudi od vseh jugoslovanskih gospodarskih krogov in na najvišjih mestih.

Med Jugoslavijo in Romunijo vlada enako presrečni odnos, ki zagotavlja gospodarski napredek obeh držav in tudi v političnem pogledu najvišjo strpnost. Manjšinsko vprašanje je med nami urejeno, kar je velik plus pred raznimi drugimi državami.

—ag.—

Ali se perutninarstvo izplača?

V zadnjem času si v naših časnikih bral več člankov glede rentabilnosti kurje reje: a) Mesto molzne krave si nabaviš 100 pridnih jajčaric, ki ti v letu zneso 15.000 jajc. Zda pa izračunaj, koliko dobiš za jajca in koliko bi potegnil za 2 do 3 tisoč (!) litrov mleka! b) Prehrana in oskrba kokoši stane vsak dan najmanj 1 Din! Koliko jajc pa znese najboljša jajčarica in po čem ti najlepša jajca plačajo? Izguba očitna! Polagoma, tovariši! a) Mesto da garaš za borih 50 dinarjev najmanj 8 ur na dan, idi za postrežka. Uslužljiv, ročen in uren kakor si, zaslužiš sprehajaje se, vsaj še enkrat toliko in to v 4 urah! b) Tvoja izobrazba je stala vsaj 100 tisoč Din; obresti te glavnice pa danes že presegajo vsoto 100.000 Din; ker je dandanes denar zelo drag, ti že iz tega poglavja pritiče dosmrtna letna renta 20.000 Din. Zda pa izčrpavaš svoje duševne in telesne moči drugim v prid; a tvoja izobrazba in pošteno delo ti ne prinaša niti toliko, da bi udobno stanoval, gosposko jedel in se primerno oblačil. Pusti vse: »Saj beraška tudi ni zadnja« pravijo.

Toda šalo na stran! S takimi in podobnimi nasveti bi ljudi samo begal in motil. Zatorej k stvari!

Ce bi tudi pozimi vse kokoši nesle tako kakor poleti in če bi se piščeta izvalila že sredi zime, bi bil dobiček perutninarstva sijajen. Kajti jajca so pozimi najdražja, pa tudi piške (klavna piščeta) bi se tedaj prav dobro prodajale. Toda naše kokoši tako zgodaj ne kočejo, od drugod pa oplojena jajca težko dobiš. Potrebno bi bi tudi posebne prostore, da bi pozimi izvaljena piščeta varovali pred mrazom in mokroto. Tako daleč pa z našo kurjo rejo ne bomo še kmalu. Zatorej si pomagajmo z zgodnjimi nasadi in valitvami!

V marcu ali aprilu izvaljena kokoška začne nesti sredi ali koncem jeseni; če je tudi nadalje dobro oskrbovana in je ne muči mraz, nese tudi vso zimo. Te mlade kokoši imenujemo mladice ali jarčice; te stopajo na mesto 3- in 4letnih kokoši, ki jih pokoljemo.

Kokoš namreč ne sliči mrtvemu stroju, ki proizvaja brez prestanka toliko, kolikor je prejel sirovine. Število jajc, ki bi jih utegnila kokoš znesti v vsem svojem neskrajšanem življenju je že od narave določeno. Jajčnik v kokoši maternici obsega okrog 600 jajčnih celic, ki polagoma naraščajo v rumenjakev kroglice. Dobra jajčarica znese v prvih treh letih po 120 do 150 jajc; po 200 jajc na leto dajejo samo odlična plemena. V četrtem letu pa proizvodnja pada in je potem z vsakim letom nižja. Zatorej kokoši redimo samo do četrtega leta, ker starejše si navadno ne zaslužijo hrane. Ako kokoš dobro neguješ in pravilno hraniš, dobiš tekem treh let do malega vsa jajca, kar jih je v jajčniku. Zato je potrebno, da natančno veš

* Medtem je isto glasilo prineslo stvarno pojasnilo: a) Dobitkanoost kurje reje se je v novinah tu in tam pretiravala. b) Z enim dinarjem dnevno nakrmiš 4 do 5 kokoši celo v primeru, da moraš vso hrano kupiti. V preteklem stoletju smo rekli, da za umno oskrbovano kokoš izdaš v vsem kvečjemu 1 krajcar na dan.

koliko let ima jajčarica. — Še važnejše pa je, da ti je poznana starost plemenskih kokoši; ta je najplodovitejša v drugem letu in takrat so njena jajca najvišje cenjena. Za plemo izberi le najlepša jajca 1 in pol do dveletnih kokoši, ki se odlikujejo v proizvodnji. Od mladice, ki se še razvija, ne pričakuj krepkega zaroda. Stiri letna kokoš za plemo sploh ne pride v poštev, ker vkljub petelinu ostanejo njena jajca večinoma neoplojena.

Brez znanja, razumnosti in smotrenosti ne pričakuj v kurji reji uspehov. Ker se kure zelo hitro množijo in hitro doraščajo, pa so tudi napake v krajšem času očitne, ko pri reji večjih domačih živali. Radi tega je vsakomur, ki hoče resno zboljšati svoje kokoške plemo, dana prilika, da popravi kar je zagrešil in zamudil.

Majhni so sicer posamezni denarni prejemki, ki nam dohajajo iz perutninarstva; pa saj je tudi glavnica nizka. Če natančno preudarimo, pridemo do sklepa, da nam perutninarstvo denar bolje obrestuje, nego reja večjih koristnih živali.

Ni pa prav nič potreba, da bi zaradi kokoši zanemarjali ali zapostavljali druge gospodarske panoge; zlasti pa ne mlekarstva, ki je višek živinoreje in zato v naprednik deželah zelo razvito in skrbno negovano. Sadjarstvo in vrtnarstvo pa najde v perutnini pospeševalca in odjemalca za sadeže, ki niso sploh ali vsaj manj prikladni za ljudsko prehrano.

Gospodarske vesti

× Naše žitne zaloge. Ministrstvo trgovine je zbralo podatke o zalozah žitaric v naši državi. Na podlagi teh podatkov se cenijo zaloge pšenice na 10.000 vag., zaloge koruze na 22.000 vag., ječmena je malo več v zalogi, medtem ko je oves povsem razprodan. Cene žitaricam so zelo dobre; povpraševanja tako za staro, kakor tudi novo žito so zelo zadovoljiva.

× Zagrebško mestno posojilo. Danes popoldne je občinski svet imel sejo ter razpravljal o predlogu, da se sklone posojilo 40 milijonov Din, s katerimi naj bi se krile investicije, ki jih določa letošnji proračun. To posojilo bodo dale Zagrebu zagrebške banke. Posojilo bo izdano za dve štipendiji za študije v inozemstvu, za preselitev zakladne bolnice z Jelačićevega trga in zgradbe pri sv. Duhu, za prestatitev tramvajске proge iz Nove vesi na Medveščak in za premostitev potoka Medveščaka.

× Podružnica Vzajemne zavarovalnice v Zagrebu. Zagrebški listi poročajo, da je ljubljanska Vzajemna zavarovalnica otvorila v Zagrebu svojo podružnico.

× Nove tovarne margarine v sovjetski Rusiji. Vsled naraščajočih težkoč v aprovizaciji prebivalstva s surovim maslom in mlekarskimi izdelki je trgovinski komisariat odredil družbi »Sotusvassmasloc«, da še v teku tega leta vpostavi sedem tovarn za izdelavo margarine z letno kapaciteto 72.000 ton. Nove tovarne naj se zgradijo v Charkovu, Nižnji Novgorodu, Sverdlovsku, Krasnodarju in Rostovu, vsaka s kapaciteto 12.000 ton, v Taškentu in Stalingradu vsaka s kapaciteto 6000 ton.

× Nemška avtomobilska produkcija. Avtomobilska produkcija Nemčije je dosegla v prvih šestih mesecih tek. leta 60.000 vozil, kar znači 15—20 odst. nazadovanje napram II. polj. 1929.

Edino tovarna Opel v Frankfurtu o. M., ki se nahaja pod nadzorstvom ameriške General Motors, je zvišala produkcijo za 12 odst., vendar pa tudi to podjetje v zadnjem mesecu krči produkcijo, ker obratuje le 3 dni v tednu in producira trenutno le 25 vozil dnevno.

× Romunski petrolejski koncern in izločenja konkurence bencina. Standard Oil in Koninklijke-Shell, ki skupno s SteanaRomana dominirajo na romunskih domačih tržiščih, so ponudile ostalim romunskim petrolejskim producentom obvezo, da prevzamejo ves izvozni presežek nafte in rafinerijskih izdelkov. Standard Oil bi po tem načrtu prevzel letno 45.000 ton lahkega bencina, 24.000 ton težkega bencina, 117.000 ton petroleja, 48.000 ton avtomob. olja in 63.000 ton ostankov (kurilno olje). Shell bi prevz. 121.000 ton lahkih vrst (bencin, petrolej), 20.000 ton avtomob. olja in 96.000 ton ostankov. Ta prevzem bi se izvršil pod pogojem direktne in indirektno omejitve produkcije. Producentom je za odgovor postavljen rok do 19. julija. S tem korakom nameravajo najvažnejši svetovni koncerni povsem monopolizirati produkcijo in konsum bencina.

× Citroën. Nemška posestnica francoske avtomobilske tovarne Citroën, s sedežem v Kölnu je sklenila prehodno prenehati z delom radi trenutnega zastaja v prodaji.

× Italijanska žitna bitka. Generalni ravnatelj italijanskih carin je predložil ministrskemu svetu podatke o uvozu žita v mesecu juniju, ki izkazujejo 202.069 q večji uvoz kakor v mesecu juniju l. 1929.

× Ponovne težkoče Brunnerjevega tekstilnega koncerna. »Cotonificio Triestino Brunner«, s sedežem v Trstu, je spremenil registracijo, ki se glasi »Cotonificio Triestino Soc. Anonima«. Istočasno se je zvišal delniški kapital od Lit. 54.900.000 na Lit. 21.960.000.

× Madjarska načeloma pristopa agrarnemu bloku. Naša delagata dr. Stojković in dr. Pilja sta se vrnila z Budimpešte, kjer sta imela več konferenc z gospodarskimi krogi o vprašanju agrarnega bloka. Madjarski interesirani krogi so izjavili, da so načeloma za pristop Madjarske k agrarnemu bloku centralne Evrope.

Vinogradnikom Dravske banovine

Sporočamo, da je z današnjim dnem do nadaljnjega prevzel uredništvo in upravo mesečnika »Naše gorice«, ki je glasilo Vinarskega društva za Dravsko banovino v Mariboru in vestnik vinarske in sadjarske šole v Mariboru, znani vinarski strokovnjak gospod vinarski direktor v pok. Anton Puklavec v Mariboru.

Vinogradniki širom banovine, vabimo Vas vljudno, da pristopite vsi kot člani v naše društvo. Članarina znaša na leto le 30 Din. Dolžnost in ponos vsakega vinogradnika mora biti, da je član Vinarskega društva za Dravsko banovino v Mariboru, odnosno naročnik mesečnika »Naše gorice«, katerega dobivajo člani Vinarskega društva brezplačno. Vinarsko društvo zastopa in brani interese vinogradništva; »Naše gorice« nudijo razen tega obilo prepotrebne strokovnega pouka.

Vsakdo bodi stalno učenjen pri Vinarskem društvu in imej vse letnike »Naših goric« z dragoceno vsebino trajne vrednosti!

V zalogi ima Vinarsko društvo tudi še knjižico »Grozni sukač« v posebni izdaji po 6 Din.

Pri tej priliki omenjamo, da po nekaterih vinorodnih krajih Dravske banovine letos, ko vlada suša z neznatnimi padavinami, katastrofalno nastopata oidi in peronospora na grozdju. Videli smo marsikateri vinograd bogato obložen z grozdom, ki pa ne bo dal letos nobenega dohodka, ker je grozdje po navedenih boleznih napadeno in deloma že uničeno. Obe navedeni bolezni se pri tako ugodnih vremenskih razmerah širita dalje. Nobena vrsta žlahtne vinske trte ni izvzeta. Zato nujno pozivamo vse vinogradnike, da proti oidiu takoj pridno žveplajo, proti peronospori na grozdju pa takoj izdatno škrope grozdje z 2% galichno apneno zmesjo. Vsi, ki še tega dela niso temeljito opravili, tvegajo letošnji vinski pridelek.

Znani so nam slučaj, da so vinogradniki do sedaj že po petkrat škropili z 1-5% galico in grozdje še posebej, pa navzlec temu peronospora na grozdju hudo nastopa. To nam je dalo povod, da smo zaprosili kr. ministrstvo poljoprivrede, odnosno kr. bansko upravo, da delegira v naše vinorodne kraje specialista za rastlinske bolezni (Pytopathologa), ki naj iz temelja prouči na licu mesta navedeni pojav grozdne bolezni in ugotovi najpriljubnejši in najuspešnejši način pokončavanja bolezni, ki je v tej obliki morda še dovolj ne poznamo.

Vinarsko društvo za Dravsko banovino v Mariboru.

Galanterijski izdelki vseh vrst iz bakra, medi, aluminija, cinka in drugih pločevin izdeluje in prevzame v izdelovanje

Jos. Otorepec, d. z.

v Ljubljani Točna postrežba Za gradom 9 Solidno delo!

Dobave

Strojni oddelek Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 17. julija t. l. ponudbe glede dobave 600 kg bencina in 3000 kg cementa; do 18. julija t. l. glede dobave 5 kg stenja iz bele bombaževine in 40 kg krvolužne soli; do 19. julija t. l. glede dobave medene žice, železne žice, jeklene vrvi, vezne pločevine, manesmanovih cevi, tesnil in ca. 900 komadov prašnice; do 24. julija t. l. glede dobave 30 kg fosfor bakra in 50 kg ferrosilicija. — Gradbeni oddelek Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 18. julija t. l. ponudbe glede dobave 130.000 kg portland-cementa. — Prometno-komercialni oddelek Direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 21. julija t. l. ponudbe glede dobave 1000 kg železne žigane žice, ameriških dvokolesnih vozikov, samokolnic za vreče in zemljo ter glede oddaje popravila železnih dvokolesnih vozikov in dvigalnih vint. — (Predmetni pogoj so na vpogled pri omenjenih oddelkih). — Direkcija državnega rudnika Kakanj sprejema do 16. julija t. l. ponudbe glede dobave 80.000 kg portland-cementa, 1000 kg firneža, 1050 kg raznih barv, 600 kg cinkovega belila, 200 kg olja za mazanje poda, 500 m² ladijskega poda, 150 m platna za zastore, 100 m vrvi za zastore in 1300 obroboč. — Direkcija državnega rudnika Breza sprejema do 17. julija t. l. ponudbe glede dobave 500 kg bencina, 100 kg suhe barve in 100 metrov vrvi. — Direkcija državnega rudnika Velenje sprejema do 21. julija t. l. ponudbe glede dobave 60 m² plohov; do 24. jul. glede dobave 3000 kg koruze, 200 kg pšeničnih in 1000 kg koruznih otrobov, 17.000 kg pšenične moke, 1000 kg Francovega pridakta za kavo, 2000 kg mila za pranje in 1000 kg kristalne sode. — Direkcija državnega rudnika Senjski Rudnik sprejema do 30. julija t. l. ponudbe glede dobave jamskega električnega vtičja; do 31. julija t. l. pa glede dobave naprave za dviganje jamskega lesa. — Direkcija državne železarne Varnost sprejema do 31. julija t. l. ponudbe glede dobave 2400 kg kave. — Dne 29. julija t. l. se bo vršila pri Upravi državnih monopolov, ekonomski oddelek v Beogradu ofertalna licitacija glede dobave 418 m³ bukovih drv, 100.000 kg šlezjskega premoga in 400.000 kg kamenega premoga; dne 31. julija t. l. pa glede dobave 22.000 kg žebeljev. (Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani interesentom na vpogled). — Dne 19. julija t. l. se bo vršila pri Komandi Savske divizijske oblasti v Zagrebu licitacija glede dobave živil (testenine, zdrob, ješprenček, riž, fižol, krompir, mast, namizno olje, čebula, poper, kis, kava, čaj, sladkor, mak itd.). (Oglas je na vpogled v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani, pogoji pa pri isti komandi). — Dne 21. julija t. l. se bo vršila pri komandi osiječke radionice v Osijeku licitacija glede dobave lesa, kleja, pločevine in žebeljev. (Oglas je na vpogled v pisarni za TOI v Ljubljani, pogoji pa v pisarni omenjene komande). — Dne 29. avgusta, 2., 5., 7. in 9. avgusta t. l. se bodo vršile pri Glavnem sanitetskem sglagalištu v Zemunu licitacije glede dobave zdravilnih kemikalij. — (Oglas je na vpogled v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani, pogoji pa pri istem sglagalištu).

Borzna poročila

dne 12. julija 1930.

Jugoslovanske borze danes niso poslovale. V prostem prometu so se v Ljubljani imenovala sledeče notacije:

Amsterdam 22.685. — Berlin 13.46. — Bruselj 7.8828. — Budimpešta 9.8822. — Curih 1095.9. — Dunaj 796.39. — London 274.47. — Newyork 56.31. — Pariz 221.98. — Praga 167.35. — Trst 295.30.

Curih, 12. jul. Beograd 9.125. — Pariz 20.245. — London 25.0275. — Newyork 514.45. — Bruselj 71.88. — Milan 28.95. — Madrid 59.5. — Berlin 122.76. — Dunaj 72.71. — Sofija 8.73. — Praga 15.275. — Varšava 57.70. — Budimpešta 90.175. — Bukarešta 8.06.

Notacije naših drž. papirjev v inozemstvu.

London, 12. julija. 7% Bler 84.50—85.25.

Newyork, 12. julija. 8% Bler 94.75—95.50, 7% Bler 84.50—85.25, 7% Hipot. b. 84.125—84.50.

Žitna tržišča.

Budimpešta, 12. jul. Tendence slabša, prometsrednji. Pšenica: okt. 11.74—12.04 (11.87—11.88). Kozura: jul. 14.50—14.64 (14.63—14.64), avg. 14.36 do 14.50 (14.40—14.45), tra. avg. 12.50 (12.56 do 12.60).

Širite „Jugoslovana“!

Manufaktura

Reklama

Angleški štofovi, francoske svile, češka platna.

Ljubljana

-- Aleksandrova cesta --

Dve Evropi

Na konferenci Male antante v Štrbskem Plesu je dal naš zunanji minister zanimivo izjavo o potrebi tesnejšega sodelovanja evropskih agrarnih držav v svrhu uspešnejše zaščite njihovih interesov. Po vojni so namreč nekatere prekomorske dežele, ki razpolagajo z ogromnimi zemljišči in modernimi poljedelskimi stroji ter po tem takim goje racionalno poljedelstvo, tako znižale cene agrarnih pridelkov, da evropske agrarne države skoro več ne morejo z njimi konkurirati, ker nimajo sredstev za intenzivnejše obdelovanje. Vsekakor razodevajo besede g. Marinkovića veliko skrb, kako najti izhod iz te težke agrarne krize. Spričo tega se nam zdi vredno opozoriti na zanimivo knjigo znanega francoskega publicista Francis Delaisi-a: *Deux Europees*, ki je izšla koncem lanskega leta v založbi Payot, Paris, in v kateri pisatelj na svojevtrsten in pa zelo dobro argumentiran način osvešča gospodarske probleme Evrope. V naslednjem na kratko resumiramo nekaj poglavij iz obsežne Delaisi-jeve knjige:

Zamislite si aviatika, ki se je dvignil visoko pod nebo ter je obdaren z brezkonno vizuelno sposobnostjo, da more hkrati objeti z očmi ves evropski kontinent od Urala do Gibraltara. Kakšen prizor se bo nudil njegovim očem? Videl bo veliko pokrajino, vso preprejeno z železniškimi progami in gostim cestnim omrežjem — na drugi strani pa bo videl še večje ozemlje z nenavadno redkim železniškim in cestnim omrežjem. Takoj bo spoznal, da gre za dve bistveno različni Evropi. Prva, v kateri mora biti silno razvit osebni in blagovni promet, in druga, v kateri je ta promet minimalen. Ako poskuša razmejiti ti dve tako različni ozemlji, dobi približno to črto: Stockholm, Gdansk, Krakov, Budimpešta, Firenza, Barcelona, Bilbao, nadalje opiše črta Francijo, poteka med Anglijo in Irsko, doseže Glasgow in se preko Bergena vrne v izhodišče, torej Stockholm.

Zamislite si še, da se razgrne vrhna zemeljska plast in naš namišljeni aviatik bo videl, kako se vleče črna plast premoga iz Škotske preko Anglije, severne Francije, Belgije do Ruhra in se konča na Saškem in v Šleziji. Tisoči in tisoči tovarniških dimnikov kipe pod nebo na tem ozemlju, ki je prav vsled tega silno gosto naseljeno (200 ponekod 400 ljudi na km²). Ob križiščih velikih prog in vodnih cest se je prebivalstvo zgostilo v velika industrijska mesta s 100.000 ali 200.000 prebivalci. Vendar so tudi na tem ozemlju prostrana polja z ljubkimi kmečkimi naselji z značilnimi strehami iz rdeče opeke ali modrih škrljev. Le tu in tam osamljen dimnik sladkorne tovarne ali cementarne. Vendar vsepovsod bele ceste, po katerih vozijo težkoblazeni kamioni in drve mototokli. — Približno takšna je slika ozemlja med Stockholmom in Barcelono, Glasgowom in Budimpešto. Naš opazovalec bo vedel, da je to industrijska Evropa — kraljestvo HP (konjske sile).

Čprav pripada ljudstvo, ki živi tod, različnim narodom in državam, vendar ima mnogo skupnega vsaj glede načina življenja — prehrane, oblačenja, stanovanja — po videzu celo mnogo več, kakor s sonarodnjaki, ki žive izven te zone. (Primerjaj severnega Italijana s Sicilijanom ali pa z Nemcem.) Sicer pa tudi jezikovno Evropa HP ni preveč pestra; govore se v glavnem samo trije jeziki: nemško, angleško in francosko in le na robu še švedsko, poljsko, češko, italijansko in katalonsko.

Vse drugačen je videz onstran omenjene črte, pa naj že krene naš aviatik v Rusijo, na Balkan ali pa v južno Italijo in Španijo. Ni več sledu o gozdu tovarniških dimnikov,

le redka so velika mesta, samo najpotrebnejše mednarodne železniške linije brez lokalnega omrežja. Na zanemarnih cestah skoro ni videti avtomobila, pač pa se leno premikajo starinski vozovi z volovsko ali kvečjem konjsko vprego. Naselja so revna — lesene ali kamenite hišice, ki so jih zgradili kmetje sami — in skoro izolirana od ostalega sveta. Obdelovanje polja je pa skrajno primitivno; o poljedelskih strojih ne more biti govora — v mnogih krajih je še običajen lesen plug — seveda je pridelek za dve tretjini manjši, kakor na enakem zemljišču pri zapadnem poljedelcu, zato more kmet le neznaten del pridelka vnoviti, ter si ne more nabaviti ničesar razen kose, obutve in morda par metrov blaga. Poleg tega je kmet še nepismen in si ne zna pomagati. Ukrajinski mužik, moldavski ali ombrijski poljedelec, kakor tudi albanški, kastiljski ali estramadurski pastir je skoro popolnoma izključen od mednarodne blagovne izmenjave. Daleč od idejnega toka sodobnega sveta, duhovno in ekonomsko osamljeni, si je ohranil starinsko nošnjo, običaj in dialekt prednikov, iz česar izvira ozkosrčen lokalni patriotizem. Takšna je v splošnem agrarna Evropa (ali Evropa B, kakor jo označa F. Delaisi.)

Odkod izvira ta silna razlika med ljudmi iste rase, vere in celo narodnosti — linija Gdansk—Krakov—Budimpešta—Firenza—Barcelona—Bilbao vendar ne sovpada z nobeno geografsko, etnično ali politično mejo. Odgovor: Evropa A je industrializirana celo v svojem poljedelstvu, dočim je Evropa B agrarna celo po civilizaciji svojih mest. Ostala je na stopnji, na kateri je bila Evropa A pred 100 leti. To je rezultat največje revolucije vseh časov — revolucije HP (konjske sile).

Torej HP, ki je vsota premoga, kapitala in znanosti, je pripomogla Evropi A k čudovitemu ekonomskemu razvoju v zadnjih sto letih. Na široko razpravlja F. Delaisi zakaj je mehanična energija, ki jo predstavlja HP pripomogla le k blagostanju zapadne, ne pa tudi južne in vzhodne Evrope in naveda predvsem politične razloge. Čprav je bil unkinjen l. 1860. celo v Rusiji fevdalni režim, je vendar ostal največji del zemljišč v rokah velikašev, tako ruskih knezov in grofov, kakor romunskih bojarov, ogrskih magnatov, italijanskih in španskih aristokratov in turških begov. Vsa sprememba je bila v tem, da so ubogi poljedelci odslej plačevali kot zakupnino, kar so morali prej dati na račun fevdalnega davka. Vsi ti velikaši niso imeli nikakršnega zmisla za agrikulturo.

Njih predniki so si pridobili ta ogromna posestva kot nagrado za izvrševanje visokih služb na dvoru, v armadi ali upravi. Seveda ti aristokrati niso poznali drugega načina obogatitve, kakor zlorabo politične oblasti. Mar jim je bilo pošteno upravitelj smotrene gospodarstva njihovih veleposestev — edina skrb je bila čim več iztisniti iz podložnega kmeta, da bo dovolj sredstev za mondensko življenje v zadnjih prestolicah in letoviščih. Kmetu je komaj ostalo za golo življenje, pa ničesar za izboljšanje orodja in uvedbo smotrenejšega obdelovanja. Tudi je izgubil kmet vsako ambicijo pri delu, ker mu je bil vzeti leheren presežek pridelka. Če pa se je kakšen redek veleposestnik odločil za moderno poljedelstvo, se je temu protivila kmečka masa, preverjena, da gre zgolj za korist gospoda.

Na zapadu sta meščani in kmet iskala povečanje dohodkov v zvišanju produkcije obratnega poljedelstva s po-

močjo mehanične energije, torej čisto ekonomski smoter. Na vzhodu pa je aristokracija sledeč fevdalnim tradicijam, iskala bogastva, ne v eksploataciji zemlje, temveč ljudi. Zato je na zapadu zavladovalo blagostanje kljub 100 milijonskemu prirastku prebivalstva, na vzhodu pa čezdalej večja revščina, čeprav se po težo razmer priče izseljevali ogromne ljudske mase v prekomorske kraje. Ta proces obogatitve zapada in obubožanja vzhoda in juga Evrope nam točno prikazuje statistika: V dobi od l. 1880.—1913. se je vršil najživahnejši proces industrializacije zapadne Evrope. V letu 1880.—90. je znašala povprečna letna transoceanska emigracija Nemčije 134.242 oseb, dočim je znašala povprečna letna emigracija v l. 1910.—13. le še 22.359 oseb, čeprav je med l. 1880. do 1913. naraslo prebivalstvo Nemčije od 40 na 65 milijonov. Če še pomislimo, da se je dvignil življenjski standard povsod na zapadu, nam bo jasno, kakšne koristi je prinesla industrializacija Evrope A. Pretežni del bivše Avstro-Ogrske in Italije spada k Evropi B. Poglejte kaj nam povedo številke. V letu 1880.—1890. je znašala povprečna letna emigracija Avstro-Ogrske 22.384 oseb, Italije 99.000 oseb, v letih 1910.—13. pa Avstro-Ogrska izkazuje letno 240.979 izseljencev, Italija celo 408.550. Vsekakor dovolj prepričljive številke, ako vzamemo v poštev, da je število izseljencev merilo blagostanja dotičnih dežel, seveda v obratnem sorazmerju.

Rastjoča industrijska proizvodnja je kmalu saturirala Evropo A in treba je bilo iskati tujih trgov. Evropa B ni racionalizirala svojega poljedelstva in kot posledica tega je ostala njena kupna moč minimalna. Zapadni finančniki so poskušali z velikimi investicijami dvigniti nivo poljedelstva v Evropi B, vendar njih prizadevanje navadno ni dalo zaželenih rezultatov v tem napol fevdalnem ozračju. Zato so obrnili hrbet Evropi B ter opremili evropske izseljence v prekomorskih deželah z vsemi tehničnimi pripomočki za moderno poljedelstvo. Agrarna produkcija je hitro rasla ter postala cenejša in Evropa A je za prehrano svojega prebivalstva skrbela z uvozom agrarnih pridelkov iz pomorskih dežel, katerih kupna moč se je rapidno razvijala ter omogočila velik konzum industrijskih produktov Evrope A. Vendar te dežele niso mogle v dovoljni meri zadostiti rastočim potrebam industrije po surovinah, ki so plod tropskega podnebja, kjer se beli človek ne more stalno naseliti. Necivilizirana ljudstva v kolonijah, ki si jih je beli človek podvrnil baš zaradi surovin, nimajo nobenega interesa na izmenjavi teh surovin za industrijske produkte, zato si jih je moral preskrbeti z naravnimi obdavčenjem t. j. prisilno oddajo, kar je vzrok naraščajočemu nezadovoljstvu tropskih krajev, ki so potemtakem le neprostovoljni dobavitelji ne pa tudi konzument evropske industrije.

Takšna je bila približno slika mednarodnega gospodarstva pred svetovno vojno. Medtem se je marsikaj spremenilo. Mehanični energiji se je pridružila še električna in povzročila nov, še mogočnejši razvoj industrije. Severna Amerika, ki je bila celo stoletje dober odjemalec evropske industrije, se je sama mogočno industrializirala ter postala nevaren konkurent. Tudi druge prekomorske dežele, naseljene z belimi ljudmi, so se pričele osamosvajati, ker je Evropa med svetovno vojno nekoliko zmanjšala ta tržišča, iz česar sledi občutno pomanjkanje tržišča evropske industrije, ki je prav zato zašla v veliko krizo. Francis Delaisi smatra za edini izhod tesnejše sodelovanje industrijske in agrarne Evrope. Ozračje na vzhodu in jugu Evrope se je razčistilo — izginili so zadnji ostanki okore-

lega fevdalnega sistema in povsod, razen v Španiji, Italiji in Ogrski je izvedena agrarna reforma. 200 milijonov ljudi v agrarni Evropi čaka na poljedelske stroje in potrebne kredite. Najlepša prilika za zapadni kapital. Čemu iskati tržišča širom sveta, ko jih imamo pred vrati. Dajte evropskim agrarcem posojila, pa bo rešena industrijska in agrarna kriza. Roko v roki bo šla ta dvojna Evropa boljšim časom nasproti. Že se kažejo konture »Evropskih Zedinjenih Držav.« — Tako Francis Delaisi. S. M.

Delu mir

Vas se je po šestem januarju pomirila. Nikomur ni bil ta dan tako potreben, ko našemu kmetu. V dušo našega kmeta se je politična borba tako zasidrala, da je popolnoma pozabljal, kako se baš sam sebe s to prekomerno borbo uničuje ter se pusti ovirati v svojem gospodarskem napredku baš od tistih, ki mu najbolj zatrjujejo, da se zanj borijo in trudijo.

Nista se sosedu priznava za sosedu, če sta bila različnih strank. Na vasi je odločeval samo še »klerikalec«, »samostojnež« in »liberalec«. Pristaši istoimenske stranke so krili vedno samo svoje so-mišljenike v vseh primerih, dočim so vedno za vse druge imeli pripravljeno samo psovko in pa upravičeno, pa še večkrat neupravičeno sumničanje. Tisto velepomembno sosedstvo na kmetih je padlo na ničlo, bili so na vasi samo pripadniki različnih strank. Sovražstvo in mržnja sta bohotno cvetela, nezaupanje eden v drugega pa je bila posledica teh dveh.

Ponosni smo na naše zadružništvo, ki je rešitev našega kmetovalca, pa to zadružništvo je tudi že skoraj podleglo strastni strankariji. Več ni bilo glavno, da bi v odbor zadruge prišli samo sposobni možje, s širokim gospodarskim pogledom in potrebno sposobnostjo. Glavno je bilo, da je bil kandidat neomejen pristaš stranke, pa je bilo vse v redu in kandidat je že naprej vedel ali bo izvoljen ali ne. Ker se je strankarska strast tako silno netila, je bilo gotovo, da so poraženi stremeli za tem, da postanejo oni zmagovalci in tako so bile čisto gospodarske organizacije torišča, kjer so se poskušale posamezne stranke in štele svojo moč v posameznih organizacijah in krajih. Da je potem delo zastajalo, ni nič čudnega, ampak samo naravna posledica.

Sedaj se je naš kmet poglubil v se. Vsi ozirajo na razne vplivne osebe so padli. — Sedaj naš kmet dobro spoznava, v čem je obstojalo tisto hvalisano delo za kmeta. Ve, da se je šlo samo za strankarsko moč nekaterih, ki so bili toliko srečni, da so se znali preriniti na zaželjena mesta, vse drugo pa se je delalo samo zato, da se ti stolčki ne omajejo. Naš kmet danes dela na trdnjejši podlagi, ker težke izkušnje so ga izmodrile. On danes spoznava, da je edino gospodarska podlaga tista, na kateri mora sloneti vse njegovo udejstvovanje.

Mir je nastal na vasi, pa čeprav kmet ve, da popolnoma ne bodo padla vsa nazoranja.

Gospodarstvo pa je polje zase, je borba za kruh, za življenje, za obstanek. Vsa narava kaže brezobzirnost tega boja. Zato morajo tudi kmetje v strogo stanovskem oziru stati vsi kot en mož na braniku za svoje pravice, pa naj že bodo tega onega svetovnega naziranja. To zavest bo treba na vsak način držati našim zemljedelcem, potem bodo res mogli kaj doseči. Če bo te zavesti obilno, potem ne bo več mogoče, da bi na taka mesta, ki odločno pristojajo praktičnemu in sposobnemu kmetu, prišli razni nepoklicanci, pa četudi imajo doktorske naslove, na kmetijstvo se pa nič ne razumejo.

Naše kmetijsko-gospodarske organizacije, naše zadruge morajo ustvariti boljšo bodočnost našega kmeta. Bodo pa to nalogo mogle izpolniti, ako jim šesti januar, kot zapuščeno pusti gospodarski mir. V naših zadrukah se mora delati in delalo se bo, če bodo vse politične borbe in oziri ostali zunaj njih.

Zato moramo že sedaj na to opozoriti, ko je čas zato, ker živimo v dneh, ko se stavijo novi cilji, ko je lahko stvari pogledati v dno. Zato moramo postaviti danes geslo: gospodarsko dobro stoječi narod more biti srečen, dobro stoječ pa le more biti, ako delajo vsi za enega in eden za vse! Zato se posvetimo gospodarskemu delu v miru, zato vladaj mir v gospodarstvu! J. O-k.

Literarna pisma

Gospodični, ki poezijo — obožuje.

Ali se še spominjate, kako je bilo, ko sva se srečala prvič v življenju in sva sredi solnčnega dne šla čez polje med visokimi žiti in pojočimi travniki? Bilo nama je nerodno kakor dvema starima znanecema, ki sta nenadoma nalezela na nekaj neznanega med seboj — in bila sva v resnici stara znanca: jaz sem pisal, vi ste čitali, in človek, ki čita, polagoma vendar malo spozna človeka, ki je napisal, in človek, ki piše, mora vendar vsaj malo poznati njega, ki bo bral. Nekaj čudežnega je pisana beseda — resnična je lahko, toda nikoli ne more biti tako resnična, kakor je kamen resnice sam. Šla sva počasi čez polje, pa ste na vsem lepem tlesknili z rokami in ste me vprašali, česar bi vam ne bil nikoli verjel: »Ampak,« ste rekli, »ali vi vse to sami pišete ali samo tako prevajate od nekod?« Malo nerodno je bilo to, jaz sem vam govoril nekaj o tem, da ljudje na svetu prav za prav nič drugega ne delamo, kakor prevajamo — vse, kar si izmislimo ali dožemo, in je najbrž že kje drugje kdo izmislil in dognal, da vse lahko samo še malo prepisemo — in tako sva šla počasi čez polje.

Takrat sem bil skoraj užaljen, čez malo sem pa vendarle razumel, kako so te stvari. Najbrž ni nič lažjega in bolj komednega na svetu, kakor je tista tako zvana duhovna zveza med ljudmi, ki jo v tako veliki meri ustvarja umetnost. Nekaj je, po čemer je človek tako neznanstveno podoben človeku, pa naj bo iz katerekoli kaste,

naroda ali dobe — jaz ne vem, morda je to tisto, o čemer se reče, da smo vsi po božji podobi, ali kaj. Pesmi in knjige, ki jih dobimo v roke — ali nam ni tisočkrat nad njimi, kakor da so iz nas? Nič ni lažjega na svetu, kakor najti sorodno dušo, in vendar ni nič bolj praznega in jalovega obnem. Da smo si ljudje v rodu, to drži, tu se ne da nič ne dodati, ne odvzeti; da nekje najbolj na dnu v vseh nas poje tihe, tanke strune, po katerih se vsi poznamo in zavoljo katerih se imamo vsi radi — to je preprosta, znana, nevažna stvar, o tem ni vredno gubiti časa in besed. Toda vse to je strahotno premalo, zaradi tega smo si vsi ostali še vedno tako neznanstveno daleč po prostoru in po vsem. Treba je, da se poznamo vse bolj od blizu, poznati se moramo tudi po materialnih podobah naših obrazov in postav, po živih podobah tega, kar hočemo in za čemer se bjeemo, in po vseh naših porazih in zmagah. Za nobeno generacijo v zgodovini še ni bilo dovolj, da ji je bila prižgana luč vere in duha, vselej je vsaka morala prehoditi težke ceste in smagati gore trdega dela. In ali je enemu človeku kaj lažje, kakor je vsemu njegovemu rodu? Ali more kdo izmed nas kaj ustvariti, ne da bi zraven živel svoje majhno, nadležno življenje iz dneva v dan?

Vi, gospodična, pa vse preveč hodite po samotnih božjih kamrih svojega srca, vi se vse preveč menite v večnost in v vsemir. Da, vse preveč se zaklepete v beli grad svojih sanj — polagoma ste prišli že tako daleč, da bi lahko živeli kjerkoli in kadarkoli pod solcem. Najlepše, kar je narava dala človeku, pa je prav ta

trenutna enkratnost njegovega življenja — mi nismo kakor Bog od vekomaj do vekomaj, mi smo samo danes, da bi danes enkrat za vselej kriknili v prostor in čas in da bi zabrazdali vanju svojo sled. In tako sta žulj na rokah in kapljica znoja na čelu morda skoraj toliko važna, kakor je genij uma in srca.

Da, gospodična, morda slovenski mladini danes ni ničesar tako zelo treba, kakor žive, aktivne delovne zveze. Dobro je, da je nekaj svetle ljubezni v vas — ljubezni je dandanes že tako malo in je bo še manj, če se bo še kar precej preskrbljen, v komer je še kaj ostalo. Toda ljubezen, zaklenjena vase, je kakor cekin v skriti nogavici skopulje: prejšnje čase (ko so take nogavice še bile) se je večkrat primerilo, da so take stare ženske pomrle, njihovih nogavic pa ni bilo nikjer mogoče najti. Zato je že vendar treba stopiti iz teh idiličnih, romantičnih kamric, treba je že vendar nehati trepetati za to belo samotarsko nedotaknjenost, treba je priti na dan in se brez sramu sredi vsega poljubiti z življenjem.

Takole vam pišem in vam pridigam kakor z odra in vas grajam — pa saj prav za prav nimam teh pravic. Toda pišem vam pač, ker verujem v vas — in kdor veruje, sme. Dandanes so že tudi med mladimi strašno pogosti ljudje, v katerih je zamrla že prav zadnja iskrica svetlega ognja, dandanes je že vsak rahel utrinek dragocen. In zato bi dandanes nihče več ne smel samo oboževati umetnosti, vsakdo bi moral iti na ceste in živeti in delati, kakor je v njem.

L. M. Frigid.

**TISKARNA
MERKUR
LJUBLJANA**
Gregorčičeva 23

**Tiska časopise,
knjige, brošure, ta-
bele, cenike i. t. d.**
**LASTNA
KNJIGOVESNICA**

O današnji italijanski književnosti

Giovanni Papini, ki je kot samonikel pesnik in novelist in kot živ, bojevit kritik in mislec dandanes najbrž osrednja postava italijanskega duhovnega življenja, je nedavno objavil nekaj ostrih opazovanj in misli o književnih razmerah v današnji Italiji. Dejstva, ki jih navaja, in njegove misli ob njih pa so take, da po večini ne veljajo samo za Italijo, temveč za vso današnjo Evropo, in zato jih bomo na naglo zabeležili tu v prepričanju, da utegnejo pobuditi kako dobro misel tudi za tla naše lastne kulture.

Današnja italijanska književnost je podobna bolj jesenskemu polju nego polju v pomladi — ni sledov za veličinami, ki so šle, ni znakov novega življenja, ki bi se moralo vzbuditi. Italija premore danes krdele romanopisce, ki vsako leto izstavljajo po izložbah po en nov roman, ki ni ne boljši ne slabši od nekdanjih. Imamo pisatelje tragedij, ki prehajajo od starega k modernemu, pa ne najdejo niti prave tragedije niti velike poezije. Imamo lirike, ki si prizadevajo, razčlenjati svojo notranjo praznino po vzorih futuristov in neoklasicistov, in se hočejo učiti tudi k Črncem in Japoncem. Imamo noveliste, ki proizvajajo po modi in zahtevah izdajateljev, ki bolje plačajo. Imamo odlične stiliste, ki nimajo kaj povedati, toda kar pripovedujejo, pripovedujejo v najbolj dovršeni prozi. Imamo genije bodočnosti, ki žive s tem, da zbirajo odpadke prošlosti.

Toda občinstvo v Italiji se danes prav malo zanima za književnost, občinstvo prepušča književnost kar literatom, samo pa se ukvarja s koristnejšimi rečmi. Sejmi knjige, ki so v modi, po navadi uspejo, vtakniti komu kako knjigo v žep — človek jo mora vzeti, ker je naredba taka, toda čital je ne bo. Tisti redki ljudje, ki jim čitanje še ni prišlo iz navade, segajo rajši po starih in tujih knjigah, po potopisih in zgodovinskih delih.

Kako je to, da premore Italija danes toliko dobrih in močnih pisateljev, da pa le nima velikih, novih, pomembnih del? Napoleon je nekoč dejal: »Tožimo, da nimamo literature? Tega je kriv minister notranjih zadev.« Pametna vlada lahko mnogo stori za napredek književnosti — in sicer tako, da se z njo sploh ne ukvarja. Vlada lahko pač materialno podpre služne pisatelje, ki žive v bedi — toda kaj naj poleg tega še stori? Naročena književnost ni nikoli rodila dobrih sadov; Muze po navadi ne znajo ubogati.

Zadnji čas, zlasti pa po vojni, so ljudje pri kulturnih narodnih postali mnogo bolj gibki in površni. Iz kontemplativnega so prešli v aktivno življenje, a če že niso v gibanju, pa rajši gledajo kakor mislijo. Danes se največ živi izven doma; kadar je človek doma, je že dovolj, če preleti kako ilustracijo in posluša radio nekaj minut.

Sport, ki so ga v Angliji začeli že smatrati za nevarnost, dasi je v tej deželi najprej zavlada, je zadnji čas postal v Italiji največja atrakcija. Junaki našega časa v Italiji niso več veliki umetniki, temveč zmagovalci v nogometu, boksu in drugih sportih, ki so razgibali milijone ljudi. Mišice so v naših dneh iznova zadobile ono veljavo, ki so jo imele v času pračloveka in v tistih dekadenc. Mladina, ki je proti koncu devetnajstega stoletja komaj pričakala književnih revij, hodi sedaj po ulicah in čita samo iz sportnih rubrik. Italijani pozabljajo, da je veličina Italije vedno rasla iz njene duševne premoči.

Zaradi prikritih duševnih lenobe, zaradi tega, ker imajo rajši telesni kakor duševni napor, so ljudje dandanes postali površni. Če gredo v gledališče, so jim plesalke, kostumi in kulise ljubše od vseh Shakespearejevih tragedij, najljubše pa so jim tekme in boks. Emerson je dejal: »Najtežje na svetu je — misliti.« Težkih del pa niti kmeti sinovi nimajo radi, kaj šele sinovi gospode.

Dobršen del krivde pa nosijo tudi pisatelji sami. V Italiji imate brez konca in kraja nesrečnih ljudi, ki porabijo na leto po cele pakete papirja in cele steklenice črnila, pa se po večini posvečajo kritiki in filozofiji namesto pravemu ustvarjalnemu delu. V Italiji je bilo vedno mnogo kritikov, toda nikoli še ne toliko, kakor dandanes: na vsakega pisatelja prideta vsaj po dva — dva žandarja na enega državljana. Sčasoma pa jih bo še več, ker zdaj že po srednjih šolah zahtevajo od dijakov kritik in književnih analiz.

In kakšna naj bo književnost, v kateri večina pisateljev samo še meri, reže in secira dela, ki jih ji nudi bomo številce nesrečnih ljudi, ki v potu svojega obraza še ustvarjajo? Poleg tega pa se v Italiji manjše skupine književnikov še vedno bore med seboj in ni tiste pristrčnosti in tovarištva med njimi, kakršna je vladala včasih.

Nekdo je dejal, da gredo propali pesniki med filozofe. In v prvi četrtini našega veka je v resnici veliko število italijanskih pesnikov zamenjalo poezijo za filozofijo, ki vendar nudi nekaj več materialnih ugodnosti, družabni položaj, sinekure itd. Književnost je na ta način gotovo precej izgubila, filozofija pa najbrž ni profitirala nič.

Poleg vsega tega pa se je zadnji čas udomčila v italijanskem književnem življenju neka nerodna navada: večina pisateljev se ukvarja prav s tistimi deli, ki italijanskemu književnemu temperamentu najmanj odgovarjajo. So narodi, ki so veliki — recimo — na dramskem polju, pa zato nikoli niso imeli epa, kakor je kak drug narod bil srečen v vedah, pa zato ni

imel ne muzike ne arhitekture. Ta posebni talent kakega naroda se zlasti očituje v umetnosti, posebno v književnosti.

V Italiji pa si danes pisatelji prizadevajo, da bi dali ravno dela, ki italijanskemu talentu ne odgovarjajo. Najznačilnejša črta italijanske narave — tako pravi Papini — je zelo močno čuvstvo individualnosti. Italija je dežela samcev in diktatorjev, ne pa ljudi, ki jih je mogoče strpati v vrste in v red. In tako so tudi italijanski pisatelji tako zelo zaposleni s svojim »jazom«, da morejo prav poredkem ustvarjati osebe, različne od njih.

Tudi osebni pisatelj, kakor so italijanski pisatelji, more mnogo ustvariti: on lahko izraža svoja čuvstva, sanje in želje (lirika), prepričuje druga o svojih idejah (govornišvo), lepo razlaga svoje misli o človeku in družbi (razprave), pripoveduje velike dogodke iz preteklosti (zgodovina) ali pa napada druge in jih smeši, da bi jih poboljšal ali vsaj poučil (satira in polemika). Toda tak pisatelj ne bo mogel s svojo fantazijo ustvariti oseb, ki bi govorile in delale kakor žive, ne bo imel torej uspeha v romanu in drami.

Pravilnost takega naziranja potrjuje vsa stara italijanska književnost. Italija je rodila velike lirike Danteja, Petrarco, Leopardija in vrsto drugih. Nekateri strani najboljših italijanskih del (Dantejeva »Divina Comedia«, Manzonijevi »Promessi sposi«, velik del D'Annunzia) so samo harmonično in globoko govornišvo. Macchiavellijev »Principe« je najsijajnejša razprava. In sam Nietzsche je dejal: »Italijani so iskreni in originalni samo v krvavi satiri.«

Italijanske tragedije pa so že od šestnajstega veka same imitacije klasičnih in francoskih vzorcev. Najboljše drame Sem Benellija so tiste, ki so avtobiografske in lirske. Pa tudi v komediji Italija ni dala bogve kaj. Goldoni ni mogoče meriti z Moliérem. In najbolj znani moderni dramatik Pirandello ni ustvaril trajnih, živih oseb, temveč se gubi v fantastični dialektiki in v paradoksih.

Pravega romana Italija pred devetnajstim stoletjem ni imela, pa tudi tedaj so nastali najboljše italijanski romani pod tujim vplivom. Razen najlepšega italijanskega romana »Promessi sposi«, ki si ga ni mogoče misliti brez Walterja Scotta, je mogoče navesti samo še dve remek deli (Fogazzaro, »Piccolo mondo antico«, Vergini, »Malavoglia«) — to je hudo malo za vse devetnajsto stoletje, zlasti če se primerja, kar so med tem ustvarili Angleži, Francozi in Rusi.

Na koncu svetuje Papini, da naj se italijanski pisatelji vrnejo v one književne vrste, v katerih so Italijani uspevali doslej, in da se naj izogibajo imitiranju tujih talentov, ki jim niso sorodni. Vsak narod ima svoje posebne sposobnosti, pa se bo razcvetela tudi italijanska književnost, če se bo vrnila v svoja, samonikla tla.

Ivan Molek

Ivan Molek, slovenski ameriški pisatelj in publicist obišče ta teden domovino.

Če lahko govorimo o slovenskem slovstvu v Ameriki, potem je v tem mišljeno precej delo Ivana Molk, našega ameriškega književnika, urednika velikega slovenskega dnevnika v Chicagu, »Prosvete«.

Ivan Molek je bil rojen 8. junija 1882. na Zverkovrhu nad Metliko v Beli Krajini, kjer je doživel tudi četverorazredno ljudsko šolo. To je vsa njegova črna na belem priznana izobrazba. Potem je pasal kravo s knjigo v roki, hodil stalno v Metliko ter tamkaj stikal za knjigami. Kasneje je obiskoval deželno trdnico, kjer se je učil cepljenja. Eno celo pomlad je cepil kmetom drevesa, za zaslužni denar pa si je nabavil — knjig. Menda je iz knjig črpal hrepenenje po svetu in tako se je 1900 odločil, da gre v Ameriko. Najprej je bival v Pennsylvaniji, delal v jeklarah, se prebijal skozi življenje, bil brezposeln, »trampak« skrit pod vagoni, iskal dela ter tako pretrpel vse križe in težave greenhornov. Spotoma pa se je na moč učil in hlastal po učenju angleškega jezika. V 24. letu je postal urednik tednika »Glasnik« v Calumetu in od tedaj je ostal do danes novinar. »Glasnik« je urejal le poldrugo leto, nato se je preselil v Chicago, kjer je urejal »Glas svobode«, ko pa je nastala »Prosveta«, glasilo Slov. narodne podporne jednote, dnevnik, je postal Molek njen urednik. Od lani je glavni urednik tega velikega dnevnika, čigar naklada uradne (sredine) številke znaša 40.000 izvodov!

Kot novinar in publicist piše stalno tudi v razne revije in časopise onstran in tostran oceana.

Toda Molek je tudi dober in plodovit pisatelj in esejist. Od 1905. leta, ko je objavil v chikaškem slov. koledarju prvo svojo pesem, je napisal nad 100 pesmi (po večini socialne), napisal mnogo povesti iz amer. slovenskega življenja, napisal roman »Zajedalc« (1920), mnogo dram, ki jih tamkajšnji in tudi tukajšnji diletantski odri z uspehom uprizarjajo (Hrblenice, Poročna noč), napisal znanstvene knjige »Adam pred Adamom«, »Priče evolucije«, prevedel mnogo znanstvenih in leposlovnih del (n. pr. Sinclairjevega »Jimmie Higgins«, Moorejev »Zakon biogenije« itd.) ter obogatil s tem ameriško slovensko slovstvo za lepo število del.

Molek je nekoč nekomu dejal, da je vsa slovenska ameriška literatura le začasen pojav; bodočnosti nima, zakaj slovenski živeli se amerikanizira in tone, tone... To je kaplja grenkobe v radosti, s katero pozdravimo ta teden ameriške rojake, s katerimi pride obiskat domovino tudi Ivan Molek, eden glavnih pojavov tega »začasnega« ameriškega slovenskega slovstva.

Litvanska narodna pesem

Saj bi ta narod ne bil potreben, ker so narodne pesmi pač narodne pesmi in so si podobne med seboj, čeprav jih ljudstvo poje vsak v svojem jeziku. Različne so le v toliko, v kolikor se razlikujejo narodi med seboj. Vsak narod ima nekaj posebnega, čisto svojega, pa tudi nekaj takega, ki je sosednim ali celo vsem narodom skupno. Litvanci imajo še največ skupnosti s Slovani, zato je njihova pesem precej slaba slovanski pesmi i po razvoju i po značaju. Nekateri motivi baltskih Slovanov in Litvancev so čisto skupni. Vendar pa naj nam služi v pojasnilo nekaj stavkov.

Začetki litvanske narodne pesmi segajo v dobo poganstva in v dobo državne samostojnosti. Te pesmi so nastale iz bogoslužja in iz raznih zagovorov, kjer je bilo treba rabiti svečan in skrivnosten govor. Iz bogoslužja so nastali slavospevi na bogove in neke prošnje k njim. Toda ta vrsta pesmi je s prihodom krščanstva deloma izginila, deloma je dobila krščansko obliko, deloma se je pa še ohranila med narodom kot neke stare vraže, o katerih pa malokdo ve, kako so nastale in kaj pomenijo.

Prav tako stare so pesmi žalostinke, randos imenovane. To so naricanja za umrlim, tožbe in vzdih, zakaj da je zapustil družino, saj je imel vsega dovolj.

Žalostinke (aricanje) so še sedaj pri nekaterih slovanskih narodov v navadi.

Naj navedem litvansko žalostinko, ki jo je napisal župnik Lepner v 17. številki:

O, o zakaj si umrl? Ali nisi imel zadosti jedi in pijače? Zakaj si torej umrl? Ali nisi imel dobro in lepo ženo? Ali nisi imel lepo posestvo? O, o zakaj si umrl?

O, o ljubček, moj, srček, zdaj si vse zapustil. Zdaj si me, ljubček, samo z otrokom pustil. Kje naj ostanem? Kam naj položim svojo glavo? Za teboj ne morem v črno zemljo. Na svetu me čaka zdaj samo gorje.

Litvanske narodne pesmi v pravem pomenu besede, to se pravi po svojem značaju in po veliki večini erotične, domorodne, vinske in šaljivke, ki se v litvanskem jeziku imenujejo dainos, zasledimo zapisane šele v 16. stoletju. S tem pa seveda še ni rečeno, da teh pesmi prej ni bilo. — Kajti ni samo molil, vedeževal in zagovarjal duhove, ampak tudi ljubil, pil in bil vesel in tudi o tem je morala pesem peti. Da nam pa niso take pesmi ohranjene v knjigah ali rokopisih in kronikah, je iskati vzroka v tem, da so bili pisci kronik in zapisovalci narodnih šeg in navad po večini le duhovniki, katerim se je to narodno blago zdelo pregrešno in se ga po svoji vesti niso upali ali niso hoteli zapisati.

Prve zapiske dobimo pri kroničarju Stanislavu Sarnitius-u, ki nam pove o pesmi v slavo pskovskega kneza Daumantas-a, in pri Albertu Wiluku Kojalowiezu, ki nam sporoča o junaški pesmi v slavo tristo Litvancev, ki so umrli junaške smrti pri oblegi mesta Kovno.

Dalje omenja zgodovinar Pistorius (Polonicae historiae corpus I. 46.47, Basel 1582) pri opisu litvanskih šeg in navad tudi dainos. Označuje jih s tem, da se pri njih gotove besede ponavljajo in da jih pojejo pri vsakem delu, posebno pa pri mletju z ročnim mlinom.

Pozneje, posebno v dobi romantike, so se zlasti nemški pesniki in slovstveniki z veliko vnemo bavili z litvanskimi narodnimi pesmimi. Prevajali so jih na nemški jezik, ali pa so sami pesnili v duhu litvanskih narodnih. Posebno so se navduševali za dainos Herder, Lessing, Goethe in Chamisso.

Tudi domači literati so v 18., posebno pa v 19. stoletju začeli izdajati dainos v posebnih knjigah. Nastale so že številne študije o litvanski narodni pesmi.

Vsebinska je v litvanski narodni pesmi po večini erotična. Pesem spremlja mlada Litvanca od prve ljubezni do oltarja. Prvi stanek pri studencu, »pa mi mamka brani«, snubitev in poroke, vse se zlije v pesem. Fant poje o lepoti svojega dekleta, opeva njene oči, usta, rožni obraz, ji oblubi zvestobo in se zjoka, če ga draga zapusti. Dekle je ponosno na svojega fanta, ga ima rada in jo srce boli, če jo fantič zapusti. Poleg teh ljubavnih so še pesmi, kjer sta fant ali dekle ponosna na samski stan, in pa pesmi, ko si po poroki želita domov. Tudi radi domotožja so nastale lepe pesmi. Kakor pri Slovencih, tako je tudi pri Litvancih vojska posebno poglavje v narodni pesmi. Fant gre na vojsko in jemlje slovo. Vino, pivo in šola napolnijo marsikatero pesem.

Oblika je preprosta. Rim navadno ni, ker jih nadomešča melodija, kajti Litvanci vse pesmi pojo. Pri nekaterih pesmih se ponavljajo vedno isti verz, ki obude v nas neko svojstveno razpoloženje. Značilno za dainos je tudi to, da imajo nekatere ljubavne pesmi tudi protipesem. Če poje n. pr. fant v pesmi, da je šel konja napajat in je tam dobil dekleta, poje dekle v protipesmi, da je šla po vodo in je tam našla fanta.

Litvanske narodne pesmi so mehko otožne, melanholične. Nekaterim daje ta značaj vsebinska, drugim napev. Ljubezen ni samo strast, ampak neko resno in sveto čustvo, v katerem čuti naravni človek nekaj vzvi-

šenega in božanskega. Iz zdravic in šaljiv doni iskrena veselost in razposajenost.

Litvanec vse svoje pesmi poje. S posebnimi godali spremlja svoje petje. Omeniti je treba instrument kanklys, nekaka plunka. Razlikujemo dve kanklys: veliko in malo. Prva ima devet strun, druga pa pet, sedem ali več. Dalje so še cimbele, trobente, piščali in harmonika. Na vsa ta godala, razen na kanklys, ki je že skoraj izginila, še danes narod zelo rad spremlja svoje dainos.

Tretji

Lipe tri mi zelenijo,
Njemen mimo njih šumi,
in med vejami v zelenju
golobov troje gruli mi

Niso to trije golobi,
so le trije fantiči,
pod drevesi govorijo
o prelepi deklici.

»Moja je«, zahteva prvi,
drugi: »Kakor Bog želi«,
tretji pa, najmlajši fantič,
tih in žalosten stoji.

Godca bom ti poiskala,
sem iz mesta bo prišel.
Nič ne maraj, moj predragi,
pleši, bodi ves vesel.

Mati in hči

Zgodaj zjutraj solnce vstalo,
posvetilo na zemljo,
gledala je stara mati
skozi okno presvetlo.

»Le povej mi, draga hčerka,
kje si zdaj bila,
in odkod je na tvoj venec
rosa ta prišla?«

Hčerka je odgovorila:

»Po vodo sem šla,
in odtod je na moj venec
rosa ta prišla.«

»Lazeš!« jo je zavrnila,
»dobro sem te videla,
ko si s svojim dragim fantom
preko polja šla.«

»Mamica, čemu sprašuješ,
dobro, res, si videla,
res sem s svojim dragim fantom
preko polja šla.«

Izgubljeni venec

Iz rož sem venec splela si,
na glavo sem ga dala
in šla sem po vode.
Zapihal mrzel sever,
odnesel mi je venec
in vrget ga v morje.

Trije fantiči sem gredo.
»Kdor rad bi bil moj ljubi,
naj venec mi otme!«
Najmlajši v vodo skoči
in zakepe valovi,
fantiča pogube.

»Očetu ne povejte nič,
da fantič se je vtopil,
da se ne bo solzil.
Ah, rajši mu recite,
da k morju je odjezdil,
da konja bi pojil.

Osušeni venec

Zgodaj sem vstala,
prej kot solncece,
in sem šla, sem šla po vode,
ali sama ne.

Tam v zelenem logu,
kjer studenec vre,
našla, našla sem fantiča
ki napajal žrebca je.

»Le odloži vedro
in nosilo še,
konja, konja malo primi,
ljubo ti dekle.«

Kaj sem revica hotela?
Komaj nekaj besedi,
in že suh, o suh na glavi
venec moj stoji.

Pa to videla je sestra
in domov je šla.
Zvedela vse to je mati
in me karala.

Domotožje

Jaz rad bi spal, o spal bi
pa mesta zame ni,
je domovina daleč,
o, da bi mogel k nji!

Domov bi se napotil,
kjer vrt moj zeleni,
pa bi na tla se vlegel
po mehki travici.

Lahno zaveje vetrič,
čez rožice hiti,
jaz pa ves blažen dremujem
na mehki travici.

Rob Ivan.

Zensko delo in izseljenci

Članek, priobčen v »Jugoslovanu« pod naslovom »Uspešno delo nemških žen za izseljence«, mi je dal mnogo misliti, posebno, ker sem v stalnih stikih z neko slovensko družino na Vestfalskem in so mi razmere med našimi tamkajšnjimi izseljenci prave dobro znane iz poročil dotične družine. Večkrat se tožijo naši ljudje, da nimajo prav nobenih stikov z domovino. Sorodniki jim pišejo samo tako dolgo, dokler upajo, da se bo izseljenec obogatil in bodo lahko kaj imeli od njega. Ko sprevi dijo, da je ostal revež, kakor je bil doma, ali da ne misli deliti z njimi svojih dobrot, preneha vsako zanimanje zanj. Redkokoli govori mlada generacija svoj materni jezik. Zvesti mu ostanejo edino tisti, ki niso dovolj inteligentni, da bi se pričeli tujega jezika, otroci, ki se rode na tujem, se po navadi ne nauče naše govorice. Ponekod je edina dedščina, ki jo prinesejo iz domovine — pijanstvo in strankarstvo. — Marsikateri gostilna je obogatela na račun Slovencev, ki najdejo vedno razlog, da ga spijejo par kozarcev čez mero. Kadar je vesel, gre v gostilno, da se napije, kadar je žalosten ali jezen, skuša zopet potopiti svojo žalost ali jezo v pijanci. — Znam mi je slučaj, ko je hotel naš konzulat ustanoviti knjižnico, pa je neko društvo preprečilo to namero, češ, da ima ono že svojo knjižnico. — Kar je inteligentnega naraščaja, se vse potopi v tujem narodu, prevzeto od veličine njegove kulture, čemur se ne smemo čuditi, ko ni nikogar, ki bi ta naraščaj poučil o kulturnih dobrinah njegovega naroda.

Kar je nujno potrebno vsaj v večjih naselbinah Slovencev v tujini, so tečaji za pouk v materinščini, otroški vrtci, tečaji za ženska ročna dela po vzoru tečajev, ki jih ima žensko združenje v Trstu, kjer revne matere, ki nimajo doma stroja, lahko kroje

in šivajo v večernih urah pod vodstvom spretnih šivilje obleko in perilo za vso družino, kjer si siromašna dekleta izdelujejo svojo nevestino opremo ter pletejo gorko zimsko obleko zase in za svoje. Slovenci so znani po svojih organizatoričnih sposobnostih in ženske niso med njimi najslabše. Stotine imamo naših sposobnih žen, ki bi bile kakor rojene za taka mesta, pa se morajo živeti na ramah svojih revnih družin ali trošiti svoje moči kot služkinje in sobarice po tujih aristokratskih družinah. Naš narod v kolonijah se pa potaplja v tujem narodu.

Naj nam bo poleg Nemčije za vzgled Češka, ki sprejema tisoče svoje dece iz inozemstva domov na počitnice vsako leto, ki prireja med počitnicami tečaje češkega jezika za tisoče in tisoče svojih odraslih sinov in hčera, ki žive raztreseni v inozemstvu — seveda jim nudi med tem brezplačno stanovanje in hrano ter celo povrne potne stroške. Italija je v tem pogledu že tako daleč, da povabi vsako nosečo ženo, da pride roditi v domovino, da bo otrok že po rojstvu italijanski državljani. Te žene imajo prosto vožnjo, vso oskrbo brezplačno, a otroci vseh šol Italije šivajo opreme za njihove dojenčke!

Želim, da bi te skromne vrstice našle odmev v merodajnih krogih, ki naj bi uvideli, da je skrajni čas, da se tudi mi zganimo in začnemo delati s polno paro, da nadoknadimo to, kar smo zamudili. Pol milijona svojih bratov smo morali naenkrat žrtvovati, zdaj pa gledamo s prekritimi rokami, kako nam tujina žre tisoče in tisoče naših rojakov, kakor da smo neizčrpni po številu! Ženske organizacije na delo!

M.

Šola za »dame iz višjih krogov« v 17. stoletju

Danes so odprta ženi področja vseh znanosti, kar se nam zdi samo po sebi umevno, tako da pozabljamo, koliko smo dolžne pionirkam, ki so nam z vso srčnostjo in vztrajnostjo delale pot. Zato je le dobro, da se ozremo malo nazaj v preteklost, pri čemer nam dobro služi knjiga »Učene žene na Angleškem 1650. do 1750.«, katero je spisala angleška pisateljica Myra Reynolds. V tej knjigi opisuje neko gospo, ki se je zvala Mrs. Basthura Pell Makin, ki je leta 1673 ustanovila lastno šolo kake štiri milje oddaljeno od Londona, v Tottenham High Cross. Bil je to prvi poskus v ustanovitvi vzgojevališča za mlade deklice in se je takrat brez dvoma zdelo riskantnejše poslati svojo hčerko v Tottenham, nego danes na univerzo.

Mrs. Makin je bila kakor ustvarjena za tako podjetje. Poznala je mnogo jezikov in je bila slavna vsled svoje učenosti v dobi, ko so se žene bore malo pečale z učenjem jezikov in z matematiko. Za svojo učenost se je imela zahvaliti svojemu očetu — učenjaku, ki jo je vzgojil skupno z njenima dvema bratoma. Leta 1641. je bila izvoljena za odgojiteljico čletne princeze Elizabete, hčerke Karla I., katero je vzgajala s tolikim uspehom, da je mala kneginja že z 9 leti poznala latinski, grški, hebrejski, francoski in italijanski jezik v govoru in pisavi. Naravno, da ji je to njeno stališče na dvoru dajalo gotov prestiž, vendar so ji mogote radi zaupali vzgojo svojih hčera v prvi vrsti radi njenih velikih in resničnih zmoglosti. Mrs. Makin ni bila svoje vloge kot pionirka popolnoma v svesti. Medtem ko je skušala, prvič na svetu, podati vzgled liberalne ženske vzgoje, je dobro vedela, da je bila stvar zelo riskirana in da bo vzbudila precej odpora. Obtoževala je svoje rojake, da nimajo prav nobenega smisla za učenje. »Ako bi se ustanovilo dovoljno število dekliških šol, bi se možki sramovali svoje nevedno-

sti in bi naslednja generacija skroela za to, da bi tega očitka ne zaslužila.«

Učni program v Tottenhamu je bil, ako ga gledamo z današnjimi očmi, fragmentarčen in ni mogel obsegiati vsega, česar je bila deležna mlada princeza, toda proti tedanjim dekliškim vzgoji, ki se je omejevala le na pouk v plesu, risanju, vazenju, domačih delih in sličnim predmetom, je pomenil velikanski napredek. Njen »prospekt«, kaj važen dokument, vsebuje sicer vse te predmete, kateri pa tvorijo le nebiestveni del pouka, ves ostali čas je posvetila pouku latinščine in francoščine. Grški, hebrejski, italijanski in španski jezik so navedeni kot prosti predmeti, ker, ako se komu zdi, da je dovolj en sam jezik, lahko pusti ostale ob strani — je naveden v prospektu. Tottenham High Cross je imel tudi svoj naravoslovni laboratorij, »kjer se lahko mlade dame poučijo o imenih, bistvu in lastnostih trav, grmovja, dreves, mineralij, kovin in kamnov. Dalje so se nahajali na prospektu predmeti, kakor astronomija, geografija, aritmetika in svetovna zgodovina.

Toda celo Mrs. Makin je bila oddaljena od misli, da bi njene učenke mogle enkrat to učiti, česar so se naučile pri njej, ali da bi kakorkoli mogle uporabiti svojo znanost v javno korist. Ne, učena žena ima le bogatejšo življenje, nudi lahko svoji družini več radosti nego ona, »ki ubija svoj čas s tem, da se lišpa, da pleše, slika, ali se ukvarja z izdelovanjem cvetlic iz barvne slame, hišice iz barvane lepenke itd.« Slični opravki so takrat tvorili višek ženskega zanimanja. Znamenita za tisto dobo je tudi sledeča izjava Mrs. Makin: »Ne vem, kje naj bi žena začela in od česa naj se izključila, ako mislim na njene sposobnosti. Vsa področja znanosti ji zamorejo na ta ali na način koristiti: slovnica, retorika, matematika, geografija, zgodovina, glasba, slikanje in pesniška umetnost, vse bi moralo biti vključeno v žensko izobrazbo, ker vse lahko ženi koristi.«

Škoda, da ni dobili nikakih dokumentov, kakšen uspeh je dosegla Mrs. Makin s svojo šolo,

lahko si pa predstavljamo, kako je ta modra žena, predhodnica ženskega gibanja, ki se ni plašila niti kritike niti nasprotovanja, navduševala »mlade dame iz višjih krogov« za znanost, jim širila duševno obzorje ter jih končno odpustala, da so v svojih krogih po malem razširjale novo doktrino o liberalni ženski vzgoji.

Nov uspeh žene.

Gosa Marija Luiza Pailleron, franc. pisateljica, ki je dobila za svoje pisateljsko delovanje od Francoske akademije veliko nagrado.

Otroški vrtci in vrtnarice

O potrebi, ozir. koristi otroških vrtcev so mnenja zelo različna. Nočem se dotakniti tega vprašanja iz pedagoškega vidika, ker se ne čutim v to poklicana. Moje mnenje je, da so otroški vrtci zelo potrebni v industrijskih krajih, kjer so matere med dnevnim zaposlenjem izven doma in se mi zdi, da bi bil v Sloveniji še marsikje potreben otroški vrtec. Paziti bi pa bilo zelo na to, kakim osebam se izroča vodstvo otroškega vrtca. Dobra vrtnarica mora imeti v sebi vse lastnosti, ki jih ima dobra mati, poleg tega pa mora imeti primerno izobrazbo, da pravilno vzgaja otroke v nežni mladosti. Ne mislim tu tiste izobrazbe, ki je predpisana za mesto vrtnarice, temveč imam v mislih v prvi vrsti srčno kulturo, ki bi morala biti glavna baza pri tem poklicu. Poznala sem dekleta, ki niso imele izpitov za vrtnarice, a bi bile gotovo sijajne vrtnarice, poznala pa sem tudi vrtnarice s potrebnimi izpiti, ki niso imele pojma o vzgoji otrok, tako da je bil njihov vrtec prava mučilnica. Obiskala sem nekdanj tak otroški vrtec; stroga disciplina, ki me je spominjala bolj na vojašnico nego na otroško vzgojevališče. Vse se je vršilo na komando, otroci so s strahom izpod čela gledali na svojo učiteljico.

Ročna dela so bila tista, kakor pred dvajsetimi leti. Izgovor: pomanjkanje sredstev za nov material. Otroci so deklamirali same težke stvari, ki jih gotovo niso mogli razumeti, najbolj se je pa gospodična ponašala z drobnim, zapuščenim dekletcem, ki baje tako čustveno deklamira »Sirota na materinem grobu.« »Sem

Mary Pickford, slavna filmska igralka.

jo nalašč naučila te pesmi, ker je pred par meseci izgubila mamo,« je menila učiteljica. »Boste videli, kako lepo deklamira, vsak se mora jokati.« Zahvalila sem se učiteljici, ker se nisem marala jokati. Povedala sem ji o tem svoje mnenje, namreč, da bi morala ravno temu otroku nuditi veselja, ne pa razkazovati njegovo žalost. Vprašala sem jo, ali nima »Cicibana«, in gđ. vrtnarica ni vedela, kaj je »Ciciban«!

Zlo tiči v tem, da ženske, ne le vrtnarice, ampak tudi v marsikaterem drugem poklicu, mislijo, da so storile vse, ko so dovršile šolo, napravile potrebne izpite in na podlagi istih dobile svoje mesto. Izvršujejo svoj poklic mehanično, brez veselja, brez zanimanja za nove pojave v njihovi stroki in leta in leta in po dvajsetih, tridesetih letih so ravno tam, kjer so bile ko so nastopile svojo službo, samo še malo bolj otopele in malo bolj šablonske so postale. Zato bi se moral najti način, ki bi ženske, posebno one, ki delujejo na vzgojnem polju in v oddaljenih krajih, prisilil v to, da sledijo duhu časa, da se okoristijo z vsemi novostmi, ki pridejo v poštev v njihovi stroki.

Napisala sem te vrstice tudi v razmišljanje raznim ženskim organizacijam, ki streme po napredku in ne vedo, kako bi se boljše uveljavile. R. I.

Za gospodinje

Črešnje spadajo med najhranilnejše sadje. Vsebujejo manj vode nego mleko in po teži skoro ravno toliko hranilnih snovi. So lahko prebavljive in okusne ter so zelo zdrave. Črešnje se morajo trgati s peclji, sicer rade gnijejo ter so ravno vsled te svoje lastnosti precej drage, ker jih gre dosti v zgubo. Opomniti moramo, da na nekuhanne črešnje ne smemo piti vode.

Črešnjev kompot je jako dober in se da uporabiti za razne močnate jodi. Naredimo ga takole: skuhamo črešnje z nekoliko vode in določimo malo sladkorja in cimeta. — Prav dobro jed, posebno za otroke, napravimo, ako precedimo kuhane črešnje skozi sito, jih osladimo, zmešamo v nekoliko vode malo krompirjeve moke ali pšeničnega zdroba. Vlijemo ga v črešnjevo mezo ter vse skupaj še malo pokuhamo. — Kako se napravijo razne pogače, kipički in druge slaščice iz svežih ali vkuhanih črešenj, to najdemo v vsaki kuharski knjigi.

Za črešnjejev sok moramo kuhati črešnje s pečkami vred pol ure v enaki množini vode. — Obrnemo kuhinjski stol, zavezemo k vsaki nogi po en vogel prtiča, stresemo vanj črešnje s sokom vred ter pustimo, da se polagoma odcedijo v skledo, ki smo jo postavile spodaj; črešnje ne stiskamo. Ta sok skuhamo še enkrat skupaj z 1 kg sladkorja na 1 liter soka, še t. p. lega napolnimo v čiste, segrete steklenice ter jih dobro zamašimo. — Ako so črešnje sladke, dodamo malo limonovega soka. Ostale črešnje uporabimo kot kompot. Takega črešnjevega soka nimamo nikdar preveč. Uporabimo ga lahko za razno pecivo, mešan z vodo je okusna pijača, ako ga pa hočemo namazati na kruh, ga zlijemo na krožnik ter ga pustimo par minut v pečici, da se malo zgosti.

Zveza proti nezaželenim modam

se je ustanovila v Newyorku. Društvo ima svoje glasilo in svoje podružnice v vseh mestih Združenih držav ter se bavi v glavnem z izdelovanjem modelov za obleke, ki so primerne za v raznih poklicih zaposlene žene in ki ne stanejo preveč. »Žene niso opustile steznikov in ne higijenske obleke zato, da bi se zdaj zopet zavijale v dolge talarje. Dolga obleka ovira v kretanju, ne prenese mnogo in je predvsem nemo goča pri vporabi cestne železnice.« Zveza se boče boriti z vsemi razpoložljivimi sredstvi za osvoboditev žene od dolge obleke.

Solnčnik se vrača

O priliki zadnjega Mednarodnega ženskega kongresa na Dunaju sta darovali Zveza nemških specialnih trgovin za dežnike ter Zveza avstrijskih izdelovalcev dežnikov na nekem velikem zabavnem večeru 500 delegatkam, voditeljicam ženskega gibanja iz vseh dežel sveta, vsaki po en galanten solnčnik. Del tega dragocenega daru je krasil kot umetniška dekoracija veliko ozadje odra. Na promenadah zdrevilišče in na obalah morskih kopališč se zopet uveljavlja solnčnik. Z žensko noto, ki jo moda spet uvaja v ženskih oblekah, je solnčnik v lepem skladu.

Dobro plačana modna svetovalka

Na Irskem se mudi ravnokar ameriška modna specialistka, ki v službi velikih angleških in ameriških modnih tvrdk budno pazi na najmanjši razvoj kakršnekoli mode. Gđ. Hamill ima cel štab sotrudnic v raznih mestih in se je specializirala v dobavi načrtov za opremo nevest. Potuje mnogo med Ameriko in Angleško ter ima pri svojem poslu preko 200.000 mark letnih dohodkov.

Posnemanja vredno

V Edinburgu so ravnokar upeljali v okvirju rednega učnega načrta za gimnazijo tudi pouk v gospodinjstvu; dijakinje se uče za silo šivati, kuhati in prati, tako da si pozneje v življenju v skrajnem slučaju lahko same pomagajo.

Nesmiselna tekma. Na kakšnih poljih že hlastajo po svetovnem prvenstvu? Je naravnost neverjetno. V Decatur-u v državi Illinois se je vršila tekma — gugalcev. 38 oseb različne starosti ter obeh spolov je zasedlo 38 gugalnic, kjer so jedli, spali, kadili in se gugalili, dokler ni po 252 urah, t. j. desetih dneh in enajstih nočeh neko mlado dekle odneslo rekord. Drugim je že prej postalo slabo.

Is Sovjetske Rusije. Ministrstvo za narodno izobrazbo je izdalo naredbo, glasom katere naj bi se posvetilo več žensk študiju na visokih šolah. Na tehnikah in industrijskih šolah naj bi znašalo število študentek eno desetino, na drugih fakultetah pa petino. Zato pa stalno pada število žen, ki so zaposlene pri gospodinjstvu.

Vinko Košak:

Minka

Vrtljaki se vrte, gugalnice se gugajo, orkestrijoni igrajo, pred barakami in šotori se drenjajo ljudje. Za dinar, za dva, tri se lahko voziš na vrtljaku ali na gugalnici, ogledaš pravo morskno deklico, najznamenitejše zločince, odlične vojskovodje in cesarje vseh časov in dežel.

Kdo bi ne zahrepenel!

Sto in sto ljudi se veseli ves teden tistih par ur prostosti v nedeljo popoldne, da se razvesele na tem žudežnem kraju, kjer sta dana veselje in zabava.

Tako težko je živeti.

«Delati moraš od jutra do večera, do pozne noči, kuhati, šivati, brisati prah in snažiti parketna tla. Ves teden. V nedeljo pa si prost od druge ure popoldne, ko na hitrico in napol umiješ krožnik in kuhinjsko posodo, do večera. Morda celo do devetih večer.»

«Ali ima življenje kakšen smisel? Dalaš, dalaš, pa nimaš ne denarja, ne prostosti. Trudiš se, postaraš, da ne veš kdaj ne kako, leta teko, ti pa garaš dan na dan pozno v noči!» Tako je premišljevala dekla Minka.

«Ob nedeljah človek živi.»

«Zjutraj pojdem k maši,» je premišljevala, »potem bom skuhala kosilo in popoldne bo

celo moje, samo moje, od dveh do mraka, morda celo do noči.»

«Še naš gospod so nedelje veseli. Ves teden vstaja ob četrtni uri, v nedeljah pa po leže do desetih ali pa še celo dopoldne. In naše mlade gospodične. Nalijajo se, v lepo obleko se oblečejo in gredo k polvdanajsti maši. Sama gospoda je tam in vsi so tako lepo opravljeni. Potem pa gredo na promenado. Kako mora biti to lepo!»

«Jutri bo nedelja. Moj dan. Za danes bom vse pripravila, da bom lahko prej odšla. Vozila se bom na vrtljaku, gugalna na gugalnici, gledala ljudi, kako se veselo, tovarišice, kako so oblečene. O, tudi jaz se bom napravila. Visoke črne čevlje si bom obula, modro krilo, komaj do kolen je, in modro bluzo. Pa klobuk, ki so mi ga dali gospa za praznike. Kako lep je, ves rdeč in moder trak ima. To me bodo zavidale. Kaj morem za to, če so naša gospa tako fina. Rekli so mi:

«Mina, glejte, kako boste oblečeni. Jaz nimam rada, če ni človek lepo oblečen in če pride kdo na obisk, da ne boste brez belega predpasnika.»

«Saj sem tudi jaz rada lepo oblečena. Samo denarja nimam. Plača je majhna. Tu pa tam mi daruje kdo kakšen dinar. Sicer so gospod zadnjič rekli, da bi dali kaj, pa jih nisem prav razumela. Le da se ne bi tako čudno smejali. Kaj neki hočejo? Zakaj neki me zmi-

rom kličejo, ko sem še v postelji? Pa tako se jim mudi, da se še pošteno obleči ne morem. A, kaj bi. Že vedo, zakaj. Gospa pravi, da so nervozni.»

«Ali jutri. Kako lepo bo! Morda pride tudi Janez. No, pa če ga tudi ni. Manjka se jih. Toda, tako se zna gugati, da gre gugalnica skoraj do strehe. In to je tako prijetno. Kar oklenila bi se ga in ga ne izpustila. Pa tega mu ne smem povedati, še tako prerad sili vame. Sicer pa ni tako neprijeten. Tako privije človeka, da te kar prijetno boli.»

«Da bi že bilo jutri!»

Še nekaj ur, pa bo kosilo. Potem bo Minka hitro pomila, oblekla se in odšla. Gospa so ji obljubili v četrtek, da bo lahko izostala do devetih, ker bodo večerjali zdoma.

Minka premišlja vsa srečna:

«Kako dobri so naša gospa. Druge so proste komaj vsakih štirinajst dni in še takrat morajo zgodaj domov, da pripravijo večerjo.»

Gospoda kosi.

Minka je prinesla pravkar poslednjo jed na mizo. Pa se spomni gospa:

«Minka, danes popoldne boste morali ostati doma. Goste dobimo. Glejte, da bo čaj in pecivo pripravljeno, pa servisa za liker ne pozabite. Boste šli pa drugo nedeljo ven.»

Minka je žalostna. Tako hudo ji je, da ima vse solzne oči.

Sokolstvo

Stoletnica rojstva dr. Miroslava Tyrša

Dne 17. avgusta leta 1932 bo 100 letnica rojstva ustanovitelja Sokolstva dr. Miroslava Tyrša. Pri češkoslovaški sokolski zvezi je bil ustanovljen poseben odbor, ki ima nalogo, da pripravi proslavo. Ta odbor je sklenil, da se pričnejo proslave letos z 17. avgustom in da se imajo ustanoviti v to svrhu v vseh večjih sokolskih društvi posebni odbori. Vsako sokolsko društvo mora kot uvod prirediti predavanje »Pomen dr. Miroslava Tyrša za naše osvobojenje«. Vsa sokolska društva morajo urediti svoje delovanje tako, da bodo mogla ob 100 letnici izročiti svojemu članstvu na slavnostni način kakršnokoli važno sredstvo sokolskega vzgojnega dela, na primer Sokolski dom, telovadišče, kopališče, knjižnico itd. Dalje imajo stopiti sokolska društva v stik z občinami in z naprednimi narodnimi društvi, da tudi ona počastijo spomin dr. Tyrša. Ima se stopiti v stik z vojaškimi in šolskimi oblastmi.

Č. O. S. je sklenila, da priredi leta 1932 vsesokolski zlet v Pragi in da tako na najveličastnejši način proslavi ustanovitelja Sokola.

Iz statistike jugoslovanskega Sokolstva

Ako primerjamo število članstva Beograda, Zagreba in Ljubljane vidimo, da prednjači Ljubljana. Ljubljana I. je po številu članstva (924) najmočnejše društvo našega Saveza, Ljubljana matica (848) je na tretjem mestu za Splitom (904); Ljubljana II. (275). Beograjska društva so po številu članstva jako šibka: Beograd matica (326), Beograd I. (169), Beograd II. (115) Beograd matica je šele na 20. mestu in so pred njim Maribor (662), Novi Sad (620), Šibenik (545), Sarajevo (526), Zagreb I. (469), Dubrovnik (468), Sušak-Rijeka (446), Kranj (416), Celje (415), Sombor (411), Subotica (363), Vel. Kikinda (355), Osijek (351), Stari Bečej (350), Karlovac (343) in Mostar (335). Beograd I. pa prekašajo naša mala mesta, na pr. Trbovlje (268), Šiška (268), Škofja Loka (246) in Radovljica (212). Z Beogradom II. (116) se more primerjati marsikatera slovenska vasica. To so številke, ki so naravnost neverjetne in nerazumljive! Zagreb I. (469) ima za polovico manj članstva kot največje društvo Ljubljana I. Hvalevredno je veliko število članstva primorskih in dalmatinskih mest: Split, Šibenik, Dubrovnik in Sušak-Rijeka.

Te podatke smo črpali iz Sokolskega koledarja za l. 1930. Upamo, da se po ustanovitvi Sokola kraljevine Jugoslavije in po uspelem zletu v Beogradu dvigne število sokolskega članstva naše prestolice.

Sokolski koledar izkazuje v župi Ljubljana 194 prednjakov. Na župnem zletu v Ljubljani je letos nastopilo 170 telovadcev pri prostih vajah. Brez komentarja!

Češkoslovaške sokolice na III. ženskih sportnih igrah.

Nedavno smo poročali, da v Češkoslovaški nameravajo organizirati sodelovanje sokolskih in sportnih organizacij. Prvi korak k temu vidimo v tem, da je Č. O. S. dala v načelu svoje privoljenje, da se Češkoslovaške Sokolice udeležijo III. ženskih sportnih iger, ki se bodo letos vršile v Pragi, in sicer pod vodstvom češkoslovaške atletske amaterske unije, brez ozira na to, ali so članice sportnih društev. Članice in naraščajnice bodo tekmovala v tekih na 60,

100, 200 in 800 m, v teku z ovirami na 80 m, v skoku v višino, skoku v daljino, v metanju kroglice, diska in kopja. Izbirne tekme se bodo vršile v soboto 12. t. m. Razen tega bodo nastopile članice in naraščajnice s prostimi vajami, ki so jih izvajale na vsesokolskem zletu v Beogradu, kjer so dosegle krasen uspeh.

Sokolska prosvetna šola v Pragi.

V Pragi se vrši ravnokar 14 dnevna sokolska prosvetna šola, katere se udeležuje 53 Sokolov iz Češkoslovaške, Jugoslavije, Poljske in ruski Sokoli iz Francije. Tečaj se je začel 30. junija in se konča v soboto 12. julija ter ga vodijo prosvetar Č. O. S.

Ponočna Ljubljana

Red, disciplina in zabava. — Duhoviti pogovori o kruhu in krompirčku. — Čudne ljubljanske hiše. — Surovost in podivjanost.

Vročina je dobra stvar in koristna, ne samo za tiste, ki jim izganja protin iz tresočih se nog, da se jim ni treba hoditi parit v parno kopel, ampak tudi za take reveže kot sem jaz, ki nas naše žene ne pustijo zlepa zvečer ven, sedaj nas pa morajo, ker imamo tehten vzrok, da ne moremo spati. Na ta račun sem tudi jaz te dni dosegel visoko milost večnega ključa, ki sem ga vtaknil v žep javno, da je žena videla, kdo je gospodar v hiši, na skrivaj se mi pa položil v žep še nekaj par lepih papirčkov, tako zaradi varnosti, ker mlad človek nikoli ne ve, kaj še pride, zlasti če ima s seboj svoj večni ključ.

Podjetno in korajžno sem si pomaknil klobuk nekoliko nazaj in stopil z vzvišenim občutkom svoje neomejene svobode v večerno soparo. Po ulicah so se parili ljudje, se gledali, se drug drugemu priklanjali, mene je pa zmikala godba na prav prijeten kraj pod košate kostanje.

Tam je bilo že veliko ljudi in kolikor bolj se je mračilo, več jih je prihajalo. To je bilo za mene kakor nalašč, ker imam to slabo navado, da najraje gledam ljudi. Tja, kjer sem sedel jaz, so prihajali sami lepi, to je lepo oblečeni ljudje. Prihajali so resno in dostojanstveno, kakor se spodobi za ljudi, ki imajo skrbno zlikane robobe na hlačah in čevlje po najnovejši modi. Ti lepi ljudje so posedli okoli miz, natakali so polagali na mize jedilne liste (jaz jih nisem še nikoli pokusil, čeprav so jedilni), gospe so pa izvlekle očala na dolgih palicah in pregledovale, pa ne vem, ali so gledale bolj na levo stran, kjer so napisane jedi, ali bolj na desno, kjer so napisane številke. Kaj so ljudje naročali, nisem slišal, pač pa sem slišal, da je natakar prav dostikrat zavpil v kuhinjo »klobasice«, kar se mi je zdelo čisto prav, ne zaradi že sedmega ali osmega, ampak zaradi zdravja, ker pečenka res ni za ob vročini.

Ko so pojedli — lepi ljudje jedo vedno s stegnjenim mezinom — so se začeli med seboj gledati. Moški so gledali ženske, ženske pa moške. Tudi govorili so, pa vse bolj na tiho. Jaz sem te ljudi tudi gledal in sem kar občudoval vzoren red in disciplino in strogo moralo, ki je razprostirala svoje perote nad celim vrtom. Vse je bilo tako umerjeno, vsak zateg ustnic preračunan kar na milimeter, vsak gib rok natančno določen, vmes pa je sviral godba poskočne valčke in zamorske pleske, ki so jih ljudje tako pobožno poslušali, kakor da se pripravljajo na svojo zadnjo uro.

Ampak tiste oči in očke, teh pa ne bom nikoli pozabil, tako so strelice in puščice švigale iz njih na vse strani in vse križem. Nisem pa mogel dognati, kam in kako te

br. Klicpera Edvard in njegov namestnik br. Franta Križ.

Sokolski zlet v Ameriki l. 1933.

L. 1933 se bodo vršili v Ameriki sokolski zlet jugoslovanskih in poljskih Sokolov. — Češkoslovaška sokolska zveza v Ameriki priredi svoj zlet ob priliki svetovne razstave Chicagu.

Sokolska prednjaška šola v Pragi.

V Pragi se prične 18. t. m. enomesečna prednjaška šola, katere se bodo udeležili sokolski prednjaki iz vseh slovanskih držav. Iz Jugoslavije se udeleži te šole savezni prednjak br. Ban Rafael, naš mednarodni tekmovalci in br. Pero Pavšič, odlični sokolski lahkoatlet, oba člana sokolskega društva Ljubljana matica.

strele švigajo, ker sem kratkoviden, očala mi pa obdrži žena vselej doma, kadar me pusti zvečer ven, ker pravi, da človeka lahko zadene kakšna nesreča, če se že kar na daleč kam zaja. Greha je še od blizu preveč, pravi ona, in jaz moram verjeti, kaj pa naj? Pa čeprav sem kratkoviden, se mi je vendarle zazdelo, da sem ta ali oni obraz že nekje videl, in sicer v vagonu. Jaz se namreč mnogo vozim okoli po svetu, v Zagreb, v Beljak, v Celovec, pa tudi na planino hodim, in tako se mi je zazdelo, da sem videl že marsikateri moški in ženski obraz, ki sem jih gledal ta večer pod kostanjem, tudi že v vagonu. Ne vem pa ne, ali so bili v vagonu ravno tisti moški obrazi poleg ravno tistih ženskih obrazov, kakor sem jih videl pod kostanji, ali pa so bili gi obrazi pri drugih obrazih. No, pa to je postranska stvar — glavno je, da je v lepi družbi ob zvokih vesele godbe vladal red, disciplina in stroga morala, posebno morala in fine, elegantne maniere.

Ker je pa vsaka godba samo nekaj časa lepa in se soliden mešan, kakor sem jaz, še žene naveliča in obrne svoje oči kam drugam, sem tudi jaz zapustil lepo družbo pod košatimi kostanji in sem se premaknil nekam drugam, kjer so sedeli okoli velike mize tudi lepi ljudje. Tam sem slišal zelo zanimive pogovore. Dobrodušna ženska je pripovedovala, omizje je pa poslušalo. Pa je pripovedovala ženska tako lepo in sveto, kako so šli v nedeljo na Posavje, da so se ustavili tam in tam, in tam jedli tako dobre piščančke, pa še nekaj salatke, pa par kosčkov kruhka, pa nekaj vinčka so popili, tako dobrega vinčka, da nič kaj. Pa se je oglašil zopet rejen možakar, ki je razlagal, da nikoli ne je purmančka brez krompirčka, pa nekaj rižka mora biti zraven in kruhka, pa ne čisto belega. Celo omizje je tako ginjačo zadovoljno poslušalo razlago o krompirčku in kruhu in o kopunčkih in kostrunčkih in je tako zvesto prikimovalo, da sem še sam postal tako zadovoljen in vesel, da sem obsedel za svojo mizo kar do polnoči.

Nekoliko meglenih oči sem se odšel hladiti skozi Zvezdo proti Tivoliju. Pa se mi je zdelo, da nikjer ne vidim samo enega človeka, ampak povsod po dva, kakor da bi bila cela Ljubljana šepasta in bi nihče ne mogel hoditi sami. Mogoče je pa tudi, da ga je bilo v moji glavi že nekaj preveč in da sem gledal okoli sebe skozi alkohol, ki vse dvakrat pokaže. Pa naj bo to tako ali tako, dobro je bilo že to, da kakšne sitne morale nisem nikjer srečal na celim potu, kar utegne pomeniti, da hodi morala v Ljubljani menda precej zgodaj spat. Morale jaz namreč še srečati ne maram, ker

je ženskega spola, tega se pa jaz bojim nič koliko, že zaradi žene.

Ko se mi je razgrela glava nekaj ohladila, sem se vrnil v mesto, kjer je že zora obsevala trda tla. Hodil sem iz ulice v ulico, kakor da iščem samega sebe, pa sem naltel pri tem iskanju na razne ljudi, kako so zapirali vežna vrata že na vse zgodaj za seboj in odhajali urnih korakov ne vem kam. Gledal sem nekoliko za enim in drugim, pa se mi je zazdelo, da vidim ravno tiste ljudi včasih zvečer, kako zaklepajo veže za seboj v kakšnem čisto nasprotnem koncu mesta. To se mi je zdelo zelo čudno, tem bolj, ker se mi je zdelo, da povsod, kjer je kdo zaprl vrata za seboj, nekdo nekje kakšno okno odpira. Tega znamenitega naravnega pojava si nikakor nisem mogel razložiti drugače, kakor da imajo v Ljubljani take hiše, da greš v Udmatu lahko noter, na Viču ali v Šiški pa lahko ven prideš, lahko pa prideš ven že tudi kje na sredi Ljubljane.

Ta težavni problem je moja glava pač s vedno reševala, ko sem se znašel kar naenkrat sredi največjega hrušča. Pred mojimi očmi so se dvigale kuštraste glave divjih pogledov, med njimi so se mešali lepi ljudje, o katerih se mi je zdelo, da sem jih danes že nekje videl, med njimi so se pa sukale nekake razstave barv, lakov, firnežev, udratih oči in velih lic, v ponočnih oblekah in pošajdranih čevljih. — Izpod zmrušenih, košatih obrvi kuštrastih glav so švigali na razstave barv lakov in firnežev ostrji pogledi kot biči, kakor da jim hočejo reči: Zasluži — če ne, bode jutraj bunkel! Nad vso to lepo družbo in posurovelo drhaljo in nad razstavo barv, lakov in firnežev pa se je valil smrdljiv dim, ki me je prav kmalu zanesel domov. Po ušesih pa mi je še dolgo brenčala čudna govorica teh ljudi, ne vem pa še danes ne, kaj naj pomeni tisti divji »auu—ouu—auu«, kakor so tam govorili.

Zdelo se mi je, da sem nekje v vinskih sanjah na Dunaju ali kjer že.

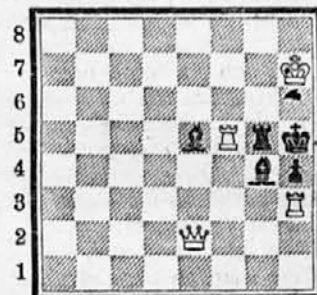
S težko glavo sem se jutraj prebudil in še enkrat preštudiral ponočno Ljubljano, potem sem pa sklenil, da je ne pojdem nikdar več gledat. Je že boljše, če se spravim tja v slavno domačijo afriških levov, kjer sedim pohlevno za mizo in gledam — brez očal, prosim! — kako spretno se sučejo po mehkem pesku nožice brhkih krotilk razposajenih levov, misli mi pa uhajajo nekam daleč tja preko starega sveta, dokler mi glava ne omahne na mizo.

Šah

Urejuje L. Gabrovšek.

Da ugodimo tudi ljubiteljem problemskega šaha, prinašamo duhoviti, toda ne preveč kompliciran problem znanega angleškega komponista S. Loyda.

Problem št. 1 od S. Loyda.
Črni: Kh5, Tg5, Le5, Lg4, h4(5).

a b c d e f g h

Beli: Kh7, De2, Tf5, Th3(4).

Beli začne in postavi črnega v 2. potezi mat. Rešitev in imena rešilcev bodo objavljena 20. t. m. Rešitve je treba poslati na naslov: Šahovska rubrika »Jugoslovana«, Gregorčičeva ul. št. 23.

Najkrajšo partijo amaterskega turnirja v Zagrebu, ki se je vršil lani avgusta meseca, sta igrala Ozren Nedeljković, eden najmočnejših igralcev Beograda in I. Nikolić iz Bos. Novija, ki si je letos osvojil naslov prvaka Beograda.

Beli: J. Nikolić;

Črni: O. Nedeljković;

Holandska igra.

1. Sg1—f3	f7—f5(1.)
2. b2—b3	Sg8—f6
3. Lc1—b2	e7—e6
4. g2—g3	Lf8—e7
5. Lf1—g2	0—0
6. 0—0	d7—d6
7. Sf3—e1(2.)	Sb8—c6
8. f2—f4	e6—e5
9. f4×e5	d6×e5
10. Lg2×c6(3.)	b7×c6
11. Lb2×c5?	Sf6—g4!
12. Le5—b2(4.)	Sg4—e3
13. Dd1—c1	Se3×f1
14. Kg1×f1	f5—f4
15. g3×f4	Lc8—h3+
16. Kf1—g1	Tf8×f4
17. Se1—f3	Tf4×f3!
18. e2×f3	Le7—c5+
19. d2—d4	Ld2—d4+

Beli se vda, ker sledi mat v 3. potezi.

1.) Ta poteza, značilna za holandsko igro, ima največkrat namen izogniti se daminemu gambitu ali indijski otvoritvi.

2.) Doslej se je igra razvijala po principih moderne otvoritve. S to potezo pa zavzame beli načrt prodrati v sredini, toda črni ga s prav to idejo prehliti.

3.) Beli hiti menjati svoje razvite figure, da si pridobi kmeta na b5. Črni pa spretno kaznuje to nakano z krepkim napadom na kralja.

4.) Izsiljeno, kajti na Le5—f4 sledi g7—g5 z izgubo figure.

ostro vgriznil in nagibal se je k misli, da bi mu utegnili koristiti, če se ga polasti. Na misel mu je prišlo še očetovo izpodbadanje, da je treba za ta ali ona junaštva moči in prebrisanosti, da bo pa za to dobil čast in lepe denarce. Pokazal bo potem, da je krenil na boljše pot, kakor pri ognjišču sedeti in se matere za krilo držati. Dalje se je še spomnil, da mu je oče rekel, da je za orožje prav tako sposoben kakor deklica ali žena in bi svojim sorodnikom več časti prinesel, če bi nastal v njegovem rodu presledek, kakor pa da je on član tega rodu. — Taka razmišljanja so izpodbudila Thorsteina, da se je odločil k zadnjemu koraku. Lokal je priliko, da bi sam samostojno smrt mučil; na drugi strani mu je pa vendar bilo žal za mazo.

Med tem je stanovalec hiše zaspal in Thorstein je nekoliko zaropotal, da preizkusi kako trdno spi; mož se je radi tega vzbudil in se obrnil v drugo stran. Zopet je pretleko nekaj časa in Thorstein je drugič zaropotal; oni se je vzbudil, pa že bolj rahlo. Tretjič je stopil Thorstein naprej in močno udaril ob posteljo, toda okoli spečega je bilo vse mirno.

Zdaj je Thorstein prižgal luč in stopil k postelji, da se prepriča, ali je oni še notri ali ne. Thorstein je videl, da je še tam ležal in da ga spal v svileni, z zlatom obrobjeni srajci, s obrazom navzgor. Izdril je meč iz nožnice, ga porinil velikemu v prsi in ga močno ranil. Ta se je sunkoma vzravnal, pograbil Thorsteina in ga potegnil k sebi v posteljo. Meč je tičal v rani in tako močno ga je Thorstein zabodel, da se je konica zapčila v posteljo; toda mož je bil strašno močan in je pu-

stil meč tičati kakor je bil porinjen in Thorstein je ležal med njim in steno.

Ranjeni je spregovoril: »Kdo je ta, ki mi je zadal smrtno rano?»

Thorstein je odgovoril: »Thorstein mi je ime in sem Ketila Rauma sin.»

Mož je rekel: »Zdi se mi, da sem tvoje ime že slišal; vendar pa sem mislil, da bi to od tebe in tvojega očeta še najmanj zaslužil, kajti jaz sem vama povzročil prav malo, ali nič škode; toda sedaj si bil ti prehitel, jaz pa prepočasen, kajti pravkar sem se namenil odpraviti se na pot in pustiti to hudobno življenje. Nad teboj imam sedaj popolno oblast, ali te pustim živeti, ali pa te umorim. Če bi pa hotel sedaj s teboj tako ravnati kakor zaslužiš in temu primerno, kar si ti z menoj nameraval, bi nihče ne izvedel o najinem srečanju. Zato pa se meni zdi bolj pametno, da ti pustim življenje, zlasti zato, ker mi ti sedaj lahko koristiš, če že sreča tako hoče. Sedaj ti pa hočem povedati svoje ime: »Jökul se imenujem in sem sin Ingimunda, jerla iz Gautlandske (Švedske). Po običaju sinov mogočnikov sem si pridobil premoženje, čeprav večkrat z nasiljem, toda prav sedaj sem se odpravil na pot. Če se ti zdi, da sem ti do broto izkazal, ker sem ti daroval življenje, tedaj poišči mojega očeta. Spregovori pa prej z mojo materjo, ki ji je Vigdis ime; povej ji čisto na samem, kako se je z mano zgodilo, ponesi ji moje srčne pozdrave in ji reci naj izpregovori nekaj besed zate pri jarlu in naj vaju spravi s tem, da ti da svojo hčer in mojo sestro Ithordis v zakon. Tu imaš zlat prstan, ki ga ji bo pokazal v dokaz, da te jaz po-

šiljam in čeprav bo materi radi moje smrti hudo, vendar pa pričakujem, da se bo bolj ozirala na mojo ljubezen in prošnjo, kakor pa na tvoje ravnanje; pa tudi neka slutnja mi pravi, da si rojen pod srečno zvezdo. Če boš imel kdaj sime in vnuke, tedaj ne daj, da bi se moje ime izgubilo in to jaz pričakujem kot plačilo zato, da sem ti enkrat daroval življenje.»

Thorstein mu je rekel, naj stori kar hoče, pa bodisi glede življenja ali kakke druge stvari. Jökul je rekel, da je Thorsteinovo življenje v njegovih rokah, »pa le preveč te je tvoj oče hrabil k temu dejanju, poleg vsega so me še njegovi nasveti zadostil mučili. Vidim, da ti je vseeno, če oba umrjema, toda boljša usoda naj ti bo dodeljena. Niso brez zaščite oni, katerim si poglavar. Radi teh okoliščin je za mojo sestro bolje preskrbljeno, če jo ti poročiš, kakor pa da bi jo Vikingi odpeljali kot bojni plen. Če tudi ti bodo v Gaulandiji ponudili jarko čast, pa odpotuj rajši na svoje posestvo v Raumsdal, kajti sorodniki mojega očeta ti po njegovi smrti ne bodo pomagali; lahko se bo pa zgodilo, da bodo prišli v vaš rod obžalovanja vredni umori in mogoče bodo izgubili svoje nedolžne sorodnike.

Ljudem mojega imena ne pravi ničesar, razen tvojemu očetu in mojim sorodnikom. Kajti moje življenje je bilo omadeževano. Sicer pa jaz sedaj po pravici delam pokoro za svoje grehe in tako se tudi po večini krivičnim go. di. Vzemij sedaj ta zlat prstan in obdrži ga kot poročstvo; izderi tudi meč in najinega pogovora bo kmalu konec.

Nato je Thorstein izdril meč in Jökul je umrl.

Janko Samec:

Steklena princesa

Polnoč. Tihota čez in čez...
Le žarki svetle lune
zvenijo kakor strune
in sladko vabijo na ples.

O čudo, glej: že pajek črn
se je spustil od stropa
ter sam po sobi stopa
kot princ, ogrnjen v plašč srebrn.

In rahlo, rahlo: tip, tip, tip...
ga v kot neso koraki.
Tam sanja v tistem mraku
princesa Vitkostase kip.

»Jaz se vam klanjam prav do tall!
Čprav ste le stekleni,
bi vendar, zdi se meni,
se vam nocoj še ples podali!»

Pa čudo čudat dete, glej:
Princesa Vitkostasa
premakne se brez glasa
pred princa za korak naprej —

In brž oba sta brzih nog
se v krogu zavrtela;
in z njima soba cela
je zaplesala naokrog...

Kar z ust utrže vzklik se plah
princesi Vitkostasi:
»Princ, plešite počasi,
da me takó ne bode strah!»

On pa odvrne: »Nič za to
ne marajte, princesa!
Le glejte, da zavesa
se ne zatakne vam v nogó!»

In dalje, dalje: tok, tok, tok...
je šlo ko blisk po podu,
da je pod njim ko v sodu
zvenelo od plesočih nog.

Pa joj, nesreče vseh nesreč!
Princesa ljubezniva
bilá samá je kriva,
da plesati ni mogla več.

Z nožicami tresočimi
zaveso je teknila
in s čizmi se vlovila
med čopki bingljajočimi.

In res! omahnila je v stran
ter se ob robu skrinje
sesula je v črepinje —
Tako njen ples je bil končan!

Udarjeni teleban

Ruska nar. pravljica. Poslovenil Iv. Matelič.

Zivela sta stavec in starka, imela sta sina
edinca in to udarjenega telebana. Mati mu
pravi: »Ti bi, sinček, šel, osmukal se okoli
ljudi in si razuma nabral.« »Počakaj, ma-
ma! Takoj pojdem.« Gre po vasi, vidi, dva
kmeta mlatita grah. Takoj zbeži k njima,
smukne zdaj tu zdaj tam med njima. »Ne
nori!« mu pravita kmeta. »Idi, od koder si
prišel!« A on se le smuka okoli njiju. Te-
daj se kmeta razsrdita in ga začneta s ce-
poma nabijati; tako sta ga natepla, da je
komaj prišel domov. »Kaj se jočeš, otrok
moj?« ga vprašuje starka. Teleban ji pove
o svoji nesreči. »Oh, sinko, kako si neu-
men! Rekel bi jima: Dobro srečo, dobri
ljudje! Da bi nosili, ne znosili, da bi vozili,
ne zvozili. Dali bi ti bili graha in mi bi ga
skuhali ter pojedli.«

Drugi dan gre teleban po vasi, njemu
nasproti nesejo mrliča. Zagleda in začne
kričati: »Dobro srečo! Da bi nosili, ne zno-
sili, da bi vozili, ne zvozili.« Zopet so ga
nabili. Vrnil se je domov in se drl: »Mene,
prismodo, so bili, po meni mlatili, za lase
me tresli, za brke vlačili.« »Zakaj?« vpra-
ša mati. »Zato in zato, mamica!« ji razlaga
prismodo. »Oh, sinko! Rekel bi bil: V mi-
ru naj počiva in večna luč naj mu sveti!
Snel bi čepico, začel žalovati in moliti; po-
gostili in napojili bi te bili.«

Zopet je šel teleban po vasi; glej, na-
sproti gredo svatje; sname čepico in kriči
na vse grlo: »Mirno naj počiva, večna luč
naj mu sveti!« Zalil se je s solzami in go-
reče molil. »Od kod je prišel ta zaroblje-
nec?« govorijo veseli svatje. »Mi vriskamo
in se veselimo, a on dobesedno joče za mr-
ličem.« poskakali so z voza in mu po vrsti
boke omehčali. Vrnil se je teleban domov
in jokal: »Mene, prismodo, so bili, po meni
mlatili, za lase me vekli, za brke vlačili.«
»Zakaj, sinko moj?« Teleban pove, zakaj
so ga natepli. Mati mu pravi: »Ti bi jim,
sinko, zaplesal, zavriskal, zapel.« »Dobro,

mamica! Prihodnjič tako tudi naredim.«
Šel je zopet v vas in vzel s seboj orglice.
Glej, na koncu vasi je zagorel kmetu stog.
Teleban je na vso sapo stekel tja; prišel
je do gorečega stoga in začel gosti in ple-
sati. Tudi tukaj so ga nabili. Vrnil se je

solzen k materi in povedal, kako so ga
namlatili. Mati mu pravi: »Ti bi, sinko, za-
jel z vedrom vode in pomagal gasiti.« Po
treh dneh, ko so se ozdravili telebanu boki,
je šel zopet tavat po vasi. Zagleda, kako
kmet zaklano svinjo osmaja, pograbi neki
ženski vedro, priteče h kmetu in obliva
ogonj. Tedaj so telebana počeno našeškal-
li. Zopet je stekel k materi in ji povedal,
zakaj so mu jih zopet naložili. Mati se je
začela ljubiti, da ga ne pusti več na vas in
odslej ne sme teleban nikamor, razen na
dvorišče.

Radivoj Rehar:

Ta čas...

Ta čas je čas brezskrbnih dni,
prostosti zlate in zabav,
ko lahek ves korak hiti
prek polj zelenih in dobrih.

Ta čas je čas prepoln lepote,
ki siplje jih poletja čar,
ko cvetje kliče vsepovsod
in vse ogreva solnčni žar.

Ta čas je čas veselih sanj,
nedolžnih kakor lilij cvet,
in tisoč nad, pričakovanih,
vseh solnčnih, ko poldanski svet.

UGANKA.

Črn sem možič,
urnih sem nožič,
če me pobezaš,
hitro me spoznaš.

Uganka

R. R.

Ima krila, pa ni ptič
in ni tudi aeroplan,
vendar leta dan na dan
čez livado, dol in grič.

—o—

Rešitev uganke v zadnji prilogi: goba —
jurček. — Pravilnih rešitev smo dobili 16.
Nagrado prejme po žrebu Ivanka Snojeva,
učenka I. gimnazije v Ljubljani. — Rešitev
današnje uganke se mora poslati uredništvu
mladinske priloge »Jugoslovanec« v Maribo-
ru, Aleksandrova c. 24, do 16. t. m.

Križanka

1	2	3	4	5	6	7	8
9			10		11		
12	13	14	15	16			17
	18	19	20			21	
22		23			24		25
		26		27			
28	29			30	31	32	
	33		34	35	36		
37		38			39	40	41
42	43			44	45		
46			47		48		

Besede pomenijo:

Vodoravno:

1.) Kiparski izdelek — 4.) prirodno boga-
stvo — 6.) potočna žival — 9.) mesto na Ja-
panskem — 11.) sveta podoba — 13.) zemlje-
pisni pojem — 15.) metla — 17.) neznanec
— 18.) kvartaški izraz — 20.) papiga — 21.)
pritrilnica — 22.) šahovska figura — 24.
nihče (lat.) — 26.) os. zaim. — 27.) kranjska
jed — 28.) znan filozof — 31.) tropa — 33.)
egipt. božanstvo — 34.) sorodnik — 36.) ni-
kalnica — 37.) del kolesa — 38.) obisk —
40.) nikalnica — 42.) sveta posoda — 44.)
prometno sredstvo — 46.) žensko ime — 47.)
mesto na Finskem — 48.) štetje.

Navpično:

1.) del cerkve — 2.) zasedeno ozemlje —
3.) veznik — 4.) tovarna žival — 5.) moč —
6.) grška črka — 7.) pokrajina v Zadnji In-
diji — 8.) poglavar — 10.) veznik — 12.)
veznik — 16.) pojem iz fizike — 19.) ljub-
ljanska kavarna — 21.) duhovnik — 22.) pri-
staniška naprava — 23.) Slovan — 24.) brzotek
— 25.) žuželka — 29.) kem. element —
30.) zažimba — 32.) glas — 34.) kip — 35.)
se vidi pri procesijah — 37.) znana turška
mera — 38.) grška črka — 39.) kazalni za-
imek — 41.) število — 43.) frc. členica —
45.) samó.

Pravljica o razbojniku Bojku

(Dalje.)

Tako je rekel in tako se je zgodilo. Dru-
go jutro sta se navsezgodaj napotila do bre-
ga in Bojko je vzel carično na hrbet in pre-
plaval z njo reko. Na nasprotnem bregu ji
je še ponovil, kar ji je bil rekel, pokazal ji
je pot — in ona je odšla...

Dva dni na to so v carstvu Zlatovem gr-
meli topovi in zastave so visele na vseh
hišah; ljudje so se zbirali v gostih gručah
pred carsko palačo in so vzklikali: »Živela
carična Zvezdana!«

A carična Zvezdana je bila globoko žal-
ostna, kljub svidenju z očetom. Ves dan
ga je motrila z žalostnimi očmi. Oče je silil
vanjo, naj mu pove, kaj ji je in zakaj joče
— pa nič ni izvedel.

Tako se je veselje kmalu izprevrlo v žal-
ost in ko je napočil čas in se je poslav-
ljala, so se vsi jokali. Najbolj carična Zve-
zdana. Vsaka sekunda, ko je še ostajala
doma, jo je spekla, da bi bila zakričala.
Zadrževali so jo, prosili jo, naj ostane —
iztrgala se je vsem in je zbežala.

Oče car je gledal za njo in je majal z
glavo... Šestega jutra je bila na mestu.
Pričakoval jo je — razbojnik Bojko, vzel
jo na hrbet in z njo preplaval reko.

Carična Zvezdana je bila videla svojega
očeta in svojo domovino — carstvo Zlatovo.
Nekoliko ji je odleglo in opomogla si je

vsaj na videz. Mislila si je, da bo v prihod-
nje, ko spet obišče očeta, ostala doma, pa
naj pride razbojnik Bojko ponjo.

Pa se je zgodilo, da ji je Bog podaril
sinčka. Lep je bil in nežen, očke je imel
kot srna in glasek srebrn. Ljubila ga je
iz vsega srca, saj ji je bil edina tolažba.
Ljubila ga je neizmerno, poleg ljubezni pa
ji je prihajala groza v dušo. Ali naj bo z
otrokom vred večno priklenjena k razboj-
niku Bojku? Z otrokom ji gotovo ne bo dal,
da pojde k očetu. Tako ne mara ostati pri
njem, kot se je bila na tistem veselila.
Trpela je grozne muke.

In ko je prišel čas, in je prosila, da ji dá,
da obišče očeta, ji je rekel razbojnik Bojko:
»Lahko pojdeš za pet dni in pet noči. Ako
pa črneš komurkoli le besedo in, ako te
ne bo šestega jutra na nasprotnem bregu,
umorim ti sinčka, potlej pa še tebe in
očeta.«

Carična se je zjokala in potrta odšla.

Oče se je razveselil hčerke in užalostil se
obenem. Vedel je, da pojde že drugi
dan iz carstva, in videl je, da je spet
tako potrta in žalostna, kakor poslednjič,
če ne še bolj.

Pregovarjal jo je in silil vanjo, da mu
pove, pa mu ni nič razodela. Samo jokala
se je. Oče je slutil veliko njeno nesrečo
in jo je pregovarjal še bolj. Naposled, ko ji
že niso več dali miru in se ji je zdelo, da
je dosegla nesreča vrhunec, se je pa izpo-
vedala: »Razbojnik Bojko še živi. Oni člo-
vek, ki ste mu verjeli, da ga je ubil, je bil
Bojko sam. Nihče ga nikoli ni videl, zato

ga nismo spoznali. Zažgal je svojo lastno
hišo in blazino, verjeli ste mu in izginil je
z menoj. V krajih, koder še ni hodila člo-
veška noga, prebivava in na vrtu se dviga
palača iz človeških kosti. Povedala sem
vam in, če me šestega jutra ne bo na na-
sprotnem bregu reke, ki obliva najino
prebivališče od vseh strani, umori mojega
sinčka, vas in mene!«

Car Zlatko je nemudoma zbral vso svojo
silno vojsko, obdajala je carsko palačo v ti-

sočernih vrstah, ki so bile od nog do glav
v železnih oklepih.

Obenem je dal zastražiti vse meje države,
da jih ni mogel nihče prestopiti, ne da bi
ga zapazili carjevi vojsčaki.

Tedaj pa je na dvorišču carske palače
zadonela tromba in čez stopnice je zdiraljal
— kot iz neba poslan — Cvetko!

*

Carična Zvezdana mu je pohitela naspro-
ti. Jokala je, car pa mu je v naglici pove-
dal zgodbo in nesrečo svoje hčerke.

Cvetko je poslušal. Naglo je skočil po-
koncu in zdiraljal iz palače, carična pa je
hitela za njim. Urno sta zaježila vrata
vrana in odhitela. Vso pot nista nič go-
vorila. Dirjala sta kolikor sta mogla.

Ko je zakravela zora po Zvezdinem od-
hodu šestič na vzhodu, sta bila na me-
ni. Na nasprotnem bregu je že nestrpnost čakal
razbojnik Bojko.

Zagledal je tuja poleg carične in je pla-
nil nanj. Visoko je dvigal nož, a Cvetko
se je branil z golo desno roko. Svetlo mu
je blestel prstan na nji, in — glej čudež —
nož je padel iz roke razbojniku, ki ga do-
stihmal še ni bil nihče premagal. Braniti
se je hotel, pa so mu utrujene omahnile
roke. A Cvetko mu je prožil desnico —
in razbojniku — strašnemu razbojniku
Bojku so polzele roke po licih. Prstan, ma-
terina ljubezen, ga je rešil prokletstva in
v sru mu je čisto in čudežno zažarelc.

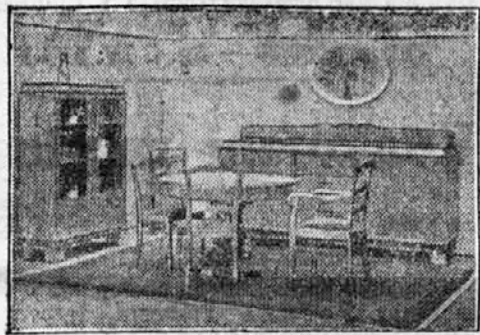
In vsi trije so se vrnili v državo Zlatovo.
Razbojnik Bojko je postal dober in ple-
nit človek. Ostal je pri carju Zlatku in
Zvezdana je ostala s sinčkom pri njem.

Cvetko pa se je povrnil s prstanom v
svojo domovino in je živel še dolgo, dolgo
vrsto let.

Zdravniška posvečovalnica

G. D. V. v S. Ako hočemo segreti kako telo na gotovo stopnjo toplote, mu jo moramo dovajati, in sicer za vsako stopnjo neko gotovo količino. Če hočemo segreti vodo za 1°C, ji moramo tudi prav tako donesti neko količino toplote, kateri pravimo kalorija in katero uporabljamo kot merilo, kot jedrno specifične toplote, pač ker se voda med vsemi znanimi snovmi najtežje ogreje, zato se pa tudi z lahka ne shladi. Ker so vsi naši življenski, osobito pa presnavljalni procesi, končno toplotni procesi, jih izražamo v kalorijah. Seveda bi jemali zanje lahko tudi druge jednote. Za hraniva je že celo praktično, da njihovo redilno silo izražamo v kalorijah in jih s tem ocenimo po njihovi vrednosti, kot kurivo. — S tem seveda pa, da povem, koliko kalorij vsebuje to ali ono hranivo, pa še nisem povedal, kolika je faktična vrednost njegova za našo prehrano. Ker je to zopet odvisno od njegove izrabljivosti. Premog ima gotovo lepo število kalorij, a kot živilo ne prihaja v poštev; grmičevje, brstje, trava, odnosno v njem se nahajajočo celulozo pač prebavi n. pr. koza, človeška prebavila pa zmoro samo malo in nežno celulozo, polesenele sploh ne. V gobah je mnogo dušičevih spojin, toda naša prebavila jih morejo sorazmerno le slabo izkoristiti. Mislimo, da vam bo sedaj stvar jasna. Jasna vam bi pa seveda tudi morala biti, če bi bili v planu omenjeni sestavek pazljivo in temeljito prečitali. Kajpada zahteva nekaj predzobrazbe, morda več v fiziki in kemiji, kot v fiziologiji.

G. O. M. v K. Kaj pa naj bi bil v opisanem primeru morda zdravnik ukreniti? Ali mislite, da je res glavna naloga zdravnika, da skače krog bolnika, premetava po torbici instrumente in dela vsakršne injekcije, če so indicirane ali ne, samo ker so nervozni sorodniki enkrat nekaj čitali o injekcijah, in sedaj mislijo, da so umestne, potrebne, redilne in kaj vem kaj še več. Zdravnik je, kolikor moramo mi presoditi, sploh storil vse, kar se pametnega da storiti. Da pa ni imel rentgenovega aparata morda se-voj v torbici, razumemo. Morda bi ga on potreboval, gotovo pa ne njegovi vaevedni svojci.

Moderno pohištvo

na zalogi in po načrtih
arhitekt za notranjščine

Ivan Mathian

Tovarna pohištva, Ljubljana,
Dunajska cesta 12

Ledene obkladke proti možganski kapi sicer povsod ordinirajo, toda njihov učinek je več kot dvomljiv. Morda se bolnik radi njih kaj preje osvosti, morda tudi eventualno bolečine olajša; na proces sam pa kaj malo upliva.

G. M. T. v C. Koža na glavi ima skrbeti za material, ki je potreben za rast las. To nalogo ji olajšamo s tem, da ji dovažamo maskevitost snov, ki je tudi sicer za telo velikega pomena, t. j. holesterin. Strokovnjaki namreč menijo, da se tamkaj, kjer premočno izpadajo lasje ter se dela pleša, pojavlja posebne vrste anomalije v prehranitvi, odnosno v preosnovi v lasišču, ki vodi do obubožanja žlez-lojnic na holesterinu. Zbog tega nastane motnja v razvoju in rasti las in njihovo izpadanje. Zato uporabljajo v takih primerih zadnje čase holesterin donosujoč preparat strilysin imenovan, katerega vtirajo v kožo.

G. P. V. v L. Da ženska ne more spočeti in torej ne more roditi psa iz sto vzrokov, je tako gotovo, kakor da je pa zato že mnogo žensk rodilo osle, ki take bedarije verjamejo in jih v svoji omejenosti raznašajo okrog. Res, neumnosti imamo toliko, da bi jo lahko izvažali — žal, da jo je povsod dovolj in preveč. Sramotno, da je v naši dobi sploh tak pojav.

G. D. R. v Š. K. Mraz, osobito hipen, kakor se to dogodi, če skoči zlasti razgret človek v vodo, res da lahko povzroči kot mogočno dražilo direktno ali potom živčevja krč v miškalaturi, ki vodi do končne odreenelosti njene in s tem momentano ali tudi mimogrede ohromi eno ali tudi več okončin. Da zbog tega lahko tudi dobre plavalce spravi v zadrego in strah, je umevno. Vendar se je radi takih krčevitih odreenelosti vtopilo le malo ljudi. Navadno pa je potek tak, da se zbog naglega ohlajanja zožé površne žile in onemogočijo obtok krvi na periferiji. Dasi je trebušno ožilje izdaten rezervor za preobilje nazaj potisnjene krvi, ki ne more zadostno prodirati na periferijo, je pogosto ob krčevito napeti trebušni miškalaturi in zbog globoke inspiracije navzdol potisnjene prepone, morda tudi iz prirojenih anatomskih vzrokov tako preobilje krvi, da ga srce ne more obvladati, ker ne more z vso svojo močjo premagati zavor, ki mu jih nastavlja krčevito stisnjeno periferno žilje. Situacija sliči oni, kakor, če bi pri brizgalici zamašili konec brizgalne cevi, — pumpa bi se ustavila, če bi pa bilo dovolj tlaka, bi jo moralo razgnati. To bi se morda tudi lahko zgodilo na velikem žilju starih, ali sicer žiljno bolnih ljudi, — pri zdravih pa do skrajnosti se napevajoče srce zastane in omaga. Posledica je potem nezadostna oskrba možgan in podaljšane možga z oksidacijo, omedlevica in potop. Zato je tudi zdravniška rešitev takih vtopljenec neprimerno manj vredna, kot n. pr. neplavalcev, ki so se vtopili samo zato, ker ne znajo plavati. V tem primeru gre za navadno zadušenje z vodo.

G. L. Č. v U. Brez skrbi. Brez pomena. Namažite si odrgnino s 3% borovim vazelinom.

Posestvo

z mlinom

iščem v najem ozir. odkupim od gospodarja, ki bi lahko ostal do smrti pri hiši. — Naslov v upravi.

Stanovanje

obstoječe iz 2 sob in kabineta s pritliklino se odda v najem s 1. oktobrom 1930. v paših hišah na Brinju. Podrobni pogoji na razlogu pri Pokojninskem zavodu za nameščenec v Ljubljani, Gledališka ul. 8.

Nasvete za

novi gradbe

načrte, proračune in nadzorstva izvršuje po zmerni ceni gradbeni in arhitektonični inženjerska pisarna: Tehnični biro »Tehna«, Ljubljana, Mestni trg št. 25/1.

Tvornica

štampiljk

Teodor Rabič

Ljubljana

Kolodvorska ul. št. 24

Štampiljke v modernih izdelavi

Stanovanje

samsko, obstoječe iz 2 sob, predsobe in kopalnice s klozetom se odda v najem s 1. avgustom 1930. v naši palači na Pražakovi ulici 15/III. Podrobni pogoji na razpolago pri Pokojninskem zavodu za nameščenec v Ljubljani, Gledališka ul. 8.

Sport

O nogometnih pravilih

V naši številki z dne 22. t. m. smo spregovorili nekaj besedi o funkciji nogometnega sodnika. Omenili smo, da nosi krivdo na nemirih na igriščih večinoma nepoznavanje pravil. Na ta članek je neki pisec odgovoril, da nosijo glavno krivdo z ozirom na nemire naši sodniki, češ, da nimajo avtoritete in zaupanja pri igralcih in gledalcih. Trdil je tudi, da poznajo gledalci pravila prav dobro, da pa se le naši sodniki preradi motijo in je treba radi tega klicati zunanje sodnike. Odgovor na ta mišljenje ni težak. Kar se tiče pristranosti, naj omenimo samo dejstvo, da se pri nas pojavljajo slučajni nediscipliniranosti vedno le pri enih in istih igralcih, katere poznajo poleg gledalcev tudi sodniki. Ni čuda, da posvečajo tem vročim krivdam večjo pažnjo kot igralcem, ki napravijo mogoče v desetih tekmah le enkrat kak prestopke in jih sodnik popolnoma naravno tudi milejše sodi. Tako poslovanje pač ni pristransko. Pisec ima prav, ko trdi, da domači sodniki nimajo avtoritete in zaupanja. Slovenci smo že od pamtveka taki, da nikakor ne zaupamo domačinu, tudi tuje blago, čeravno je slabše, ima vedno prednost pred domačim izdelkom. Ta znamenita naša nezaupnost napram domačemu nas je že dostikrat pokopala in pri tujcih osmešila. Tudi s tujimi sodniki smo imeli že slabe izkušnje, kar pa se je enostavno pregledalo — tujec, naj bi se Culukafer ali Kitajec, je sakrosancten. Glede trditve, da poznajo gledalci pravila prav dobro, omenimo samo tole: pisec nedeljskega članka je bil sam dolgoleten aktiven nogometaš in ve najbolje, kako je s »poznavanjem« pravil pri igralcih, torej osebah, ki aktivno goje nogomet. Mislimo, da je pri gledalcih v tem oziru še mnogo na slabšem. Toliko v odgovor neznanemu pisecu, kateremu smo pa hvaležni, da je poslal svoje pomisleke. S tem je samo pokazal, da stvar zanima javnost in da je naš list ubral pravo pot.

Danes hočemo obravnavati nekatera važnejša pravila nogometa.

Kdaj je gol oziroma out?

§ 4 pravil pravi: Gol je dosežen, ako popolnoma preide žoga gol črto med obema gol stebri pod prečko po zemlji ali v zraku, ne da bi jo pri tem napadalna stranka udarila ali nesla z roko.

Žoga mora z vsem svojim obsegom prekoračiti golovo ali stransko črto, da je izven igre. Gol se ne more doseči direktno iz vmetavanja stranskega outa. Ako bi torej igralec vrget žogo direktno v gol, nešteje to kot gol, temveč se strelja out (goal-kick).

Dostikrat se dogodi, da se kotali žoga vzdolž ali na golovi (out) črti in da je s svojim večjim delom sedlo v голу (outu), vendar to še ni gol (out). Sodnik ne sme pod nebenim pogojem priznati gola, ako ni popolnoma prepričan, da je žoga faktično prekoračila golovo črto. Iz tega sledi povsem jasno, da mora biti gol črta točno in dobro vidno zaznamovana.

Ako bi se sed igro poškodoval gol ali del njega, mora sodnik priznati gol, ako je po njegovem mnenju žoga prekoračila predpisane meje gola.

Navedi hočemo nekaj zanimivih, povsem mogočih slučajev, ki so med igralci in gledalci malo znani, so pa eminentne važnosti.

Pri streljanju kola (corner) se odbije žoga od sodnika in pade v gol — sodnik mora priznati gol.

Pri streljanju outa (goal-kick) se odbije žoga od sodnika v gol — sodnik odloči corner. Isto odločitev napravi sodnik, ako bi močan veter, pri goal-kicku pognal žogo nazaj v gol, ne da bi se pri tem dotaknila kakšnega igralca. Zgoditi se lahko, da pošlje pri goal-kicku branilec žogo mesto vratarju direktno v gol, tudi v tem slučaju je corner.

Gol se more doseči v enem slučaju tudi z roko in sicer, ako se obrambna stranka dotakne ali odbije žogo z roko, žoga gre pa vseeno v gol. Sodnik v tem slučaju ne da 11 metrovke, temveč gol.

Kdaj se sme vratarja naskočiti (remplati)?

To pravilo je jako važno in je dostikrat vzrok, da nastanejo pri igralcih in gledalcih prepri in tudi večji nemiri. Člen 8. določa tozadevno sledeče:

Vratarja je dovoljeno naskočiti, ako se nahaja neposredno v dotiku z žogo, ako ovira nasprot-

nika in ako se nahaja izven golovega (imeno- vanega tudi vratarjevega) prostora.

Ako vratar ovira kakšega nasprotnika, se ga lahko tudi v gol prostoru (5-50 m od gola s črtami omejen prostor) rempla. Dokler vratar ni v posesi žoge se ga ne sme v gol prostoru remplati, kakor hitro pa je izven tega prostora, se ga lahko korektno naskakuje ali ovira, tudi če ni v posesi žoge.

Nadaljevanje državnega prvenstva

Pretekla nedelja je prinesla v državnem prvenstvu iznenadenja. Danes se igra druga polovica izločilnega kola.

Najlažje stališče ima Concordia, ki si je že v prvi tekmi pridobila takšen plus, da ga Ilirija skoro ne more več izenačiti. Verjetno je, da bo rezultat v Zagrebu za Ilirijo boljši kot v Ljubljani, kajti Concordia je že sigurna in ne bo igrala s toliko volje, dočim bodo skušali Ilirijani popraviti nedeljski poraz. Ilirija nastopi v močno spremenjeni postavi. Tekmo sodi g. Miesz (Dunaj).

Hašk bo imel v Osijeku težak položaj. Slavija je v zelo dobri formi, ne sme pa biti preveč optimistična. Zagrebčani so handicapani radi poškodbe Hitreca, vendar je verjetno, da bodo igrali z veliko zagrizenostjo, mogoče radi tega, ker savez ni uslišal njihove prošnje za preložitve tekme. Največ bo pa pripomogla k borbenosti zavest, da morajo varovati dolgoletni renome kot stalen udeleženec državnega prvenstva. Tekmo sodi g. Ružić (Beograd).

Jugoslavija igra doma. Bačka ima sicer prednost enega gola, kar pa najbrže ne bo zadostovalo, v ostalem je pa izid negotov. Jugoslavija je močvirje, ki igra zelo nestalno, lahko ugodno ali neugodno preseneši. Tekmo sodi g. Focht ali g. Kap iz Sarajeva.

Plavalna sekcija SK Ilirije v Karlovcu. Danes gostujejo plavalci Ilirije v Karlovcu proti KSU. Ilirija potuje z 22 plavalci in skakači.

Jugoslavansko prvenstvo v plavanju je določeno za juniore v dneh 8., 9. in 10. avgusta v Ljubljani v kopališču Ilirije. Istotam se vrši tudi prvenstvo seniorov v skokih. Seniorsko prvenstvo se vrši v Dubrovniku v mestnem pristanišču v dneh 15., 16. in 17. avgusta.

Prijave za Ljubljano se zaključijo z 29. t. l. do 18. ure, za Dubrovnik pa v vključno 6. VIII.

Svetovno prvenstvo v Monteviden se prične danes. Tekmovanje se bo vršilo na štirih igriščih: v Narodnem stadionu, igrišču Penarola, igrišču Nacionala in igrišču Rapla Junior ev. tudi na igrišču Defenzorja.

Ministrstvo notranjih zadev je izdalo naredbo za vso državo, da smejo vsi privatni in državni uradi poslovati le dopoldne. Popoldne mora vse delo počivati do zaključka prvenstva.

Glede rezultata tekmovalja se splošno favorizira Uruguay, za drugo in tretje mesto se imenujeta Argentina, odnosno Brazilija.

V počaščenje Jugoslavije, ki je bila l. 1924. v Parizu prva žrtve Uruguaya, je bilo določeno, da se vrši 14. t. m. na dan največjega nacionalnega praznika Uruguaya, tekma Jugoslavija—Brazilija v Narodnem stadionu.

S. K. Celje proti S. K. Čakovcu. Danes gostujejo Celjani v Čakovcu, kjer bodo nastopili proti S. K. Čakovcu.

NOVOST! Dvokolesa teža od

7 kg naprej

najlažjega in najmodernejšega tipa najboljših svetovnih tovar. Otroški vozički od najpreprostejšega modela izdelujejo se tudi po okusu naročnika. Sivalni stroji, motorji, pneumatika, posamezni deli. Velika izbira najnižje cene. Prodaja na obroke. Ceniki franco.

„TRIBUNA“ F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov.

LJUBLJANA, Karlovska cesta št. 4.

KMETIJSKA DRUŽBA V LJUBLJANI

TURJAŠKI TRG 3

je glavna zastopnica kmetovalcev v dravski banovini in šteje nad 380 kmet. podružnic in okrog 26.000 članov. Člani plačajo na leto 20 Din in dobivajo za to brezplačno strokovni list

VSAK KMET MORA BITI ČLAN KMETIJSKE DRUŽBE

»KMETOVALEC«

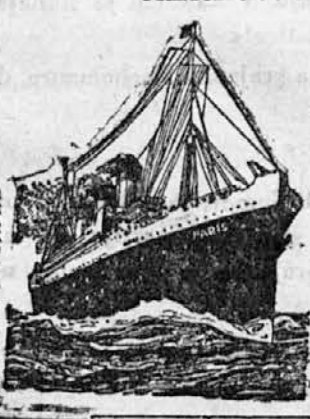
Ta list jim nudi strokovni pouk in navodila za umno gospodarstvo. Družba dobavlja članom tudi razne kmetijske potrebščine

Prijatelj!

Zakaj so francoske linije najkrajše in najboljše v Južno in Severno Ameriko?

Zato, ker je črta Le Havre—New-York najbolj priljubljena in ima velike prednosti posebno zato, ker velikanski francoski brzo- parniki „ile de France“, „Paris“ itd. so v hitrosti neprekosl- jivi in priljubljeni zato, ker imajo tudi v III. razredu udobne kabine in ker je izborna postrežba, okusna domača hrana in zna- menito francosko vino „Borde“ brezplačno pri vsakem obedu. Vse to dokazujejo priznana in zahvalna pisma.

Najkrajša pot v Južno Ameriko pa gre preko pristanišča Marseille 14 do 15 dni v Argentino.

Cie. Gle. Transatlantique,

Chargeurs - Réunis in

Transports - Maritimes

Pojasnila daje brezplačno zastopnik

IVAN KRAKER

LJUBLJANA

Kolodvorska ulica št. 35.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

Brzjavni naslov: KREDIT LJUBLJANA

Ljubljana

Prešernova ul. št. 50

(v lastnem posloplju)

Telefon št. 2040, 2457, 2548, 2706 in 2806

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsa- kovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila

Predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic, in kuponov, nakazila v tu- in inozemstvu, safe-deposits itd.

Službene objave

Razglasi kraljevske banske uprave

I. No. 6419.

Razpis.

Razpisujem v zdravilišču na Golniku mesto pomožnega zdravnika. Namestitev je pogodbeno z obojestranskim odpovednim rokom enega meseca.

Poleg popolne proste okrobe v zavodu (za eno osebo), to je hrane, stanovanja s kurjavo in razsvetljavo in pranja perila, se priznava še mesečni honorar 1500 Din.

Pravilno kolkovane prošnje, opremljene po členu 12. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih, naj se vložijo pri kraljevski banski upravi Dravske banovine, oddelku za socialno politiko in narodno zdravje, najdalj do 10. avgusta 1930.

Ljubljana, dne 7. julija 1930.

Za bana pomočnik: Pirkmajer s. r.

III. No. 12.240.

Izkaz živalskih kužnih bolezni v območju Dravske banovine

po stanju z dne 10. julija 1930.

Opomba: Imena sedežev sreskih načelnikov (mestnih magistratov) so natisnjena z debelejšimi, imena občin pa z navadnimi črkami; kraji s številom zakuženih dvorcev so navedeni v v oklepajih.

Vratični prisad.

Kranj: Naklo (Podtabor 1 dvorec). Ptuj: Šikole (Šikole 3 dvorci), Sv. Trojica v Halozah (Gorca 1 dvorec).

Pasja steklina.

Krško: Kostanjevica (Orehovec 1 dvorec), Čatež (Čatež 1 dvorec). Ljutomer: Cezanjevci (Cezanjevci 1 dvorec). Ptuj: Krčevina (Grajeno 1 primer), Ormož (Ormož 1 dvorec), Središče (Središče 1 dvorec).

Svinjska kuga.

Kočevje: Kočevje (Mahovnik 4 dvorci), Ribnica (Goriča vas 2 dvorca), Lužarje (Ulaka 1 dvorec), Velike Lašče (Velike Lašče 1 dvorec). Krško: Cerklje (Gorica 1 dvorec). Laško: Trbovlje (Loka 3 dvorci, Gaberki 3 dvorci in Trbovlje 4 dvorci). Maribor: Breg: Zg. Sv. Kunigota (Kozjak 2 dvorca), Vukovski dol (Vukovski dol 1 dvorec). Novo mesto: Dvor (Dvor 4 dvorci, Dol. Kot, Gor. Kot, Podgozd in Stavča vas po 1 dvorec in Jama 2 dvorca). Ptuj: Breg (Draženci 1 dvorec), Sv. Lovrenc na Dravskem polju (Spodnje Pleterje 2 dvorca). Trgovišče (Trgovišče 5 dvorcev).

Svinjska rdečica.

Gornji grad: Nova Štifta (Tirosek 3 dvorci). Kranj: Smlednik (Moše 1 dvorec). Krško: Cerklje (Cerklje 5 dvorcev), Kostanjevica (Kostanjevica 1 dvorec), Krško (Leskovec 2).

Laško: Laško 2 dvorca, Jurklošter (Straže 1 dvorec). Sv. Krištof (Bukovica 1 dvorec). Ljubljanska okolica: Devica Marija v Polju (Zgor. Kašelj 1 dvorec). Logatec: Rovte (Rovte in Prapretno brdo po 1 dvorec), Dolnji Logatec in Blekova vas po 1 dvorec, Gornji Logatec (Kalce 1 dvorec), Ziri (Vrh 1 dvorec). Novo mesto: Žužemberk (Žužemberk 1 dvorec). Radovljica: Bled (Mlino 1 dvorec), Ovišje (Srednja Dobrava 1 dvorec). Šmarje pri Jelšah: Slatina okolica (Cerovec 1 dvorec), Sv. Peter na Medvedjem selu (Laše 1 dvorec).

Kraljevska banska uprava Dravske banovine v Ljubljani,

dne 11. julija 1930.

Po naredbi bana
veter. šef.
Paulin Alojzij.

Razglasi sodišč in sodnih oblastev

A 86/30—4.

3—1

Poklic dediča neznanega bivališča.

Bratelj Done, seljak iz Budinjaka 3, ob. Kalje, je dne 10. decembra 1928. umrl. Poslednja volja se ni našla.

Njegova hči Ana, om. Kovačević, in njegov sin Bratelj Janko, katerih bivališče sodišču ni znano, se pozivljata, da se tekom enega leta od danes naprej zgledita pri tem sodišču.

Po preteku tega roka se bo obravnavala zapuščina z ostalimi dediči in z gosp. Jos. Makarovičem iz Dob št. 1, ki se je postavil za skrbnika za omenjene odsotne.

Okrajno sodišče v Kostanjevici odd. I., dne 7. julija 1930.

Vpisi v trgovinski register.

I. Vpisali sta se nastopni firmi:

310. Sedež: Ljubljana.

Dan vpisa: 7. julija 1930.

Besedilo: Tiskarna Grafika, družba z o. z.

Obratni predmet: tiskanje, zaloga in razpečevanje vseh v tiskarsko stroko spadajočih izdelkov.

Družbena pogodba z dne 20. maja 1930., oprav. št. 16.607.

Višina osnovne glavnice 22.000 Din.

Na to vplač. zneski v gotovini: 22.000 D.

Poslovodja: Sitar Ciril, tiskarnar v Ljubljani, Ilirska ulica št. 21.

Za namestovanje upravičen: Poslovodja Sitar Ciril zastopa in podaja pravno obvezne izjave za družbo samostojno in podpisuje za družbo na ta način, da pristavi

pod napisano, natisnjeno ali s štampljo odtisnjeno besedilo tvrdke lastnoročno svoje ime.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 7. junija 1930.
Firm 1046/30 Rg C IV 167/1.

311. Sedež: Moste pri Ljubljani.

Dan vpisa: 30. junija 1930.

Besedilo: Gradbena in stavbna družba — Moste, družba z o. z.

Obratni predmet: prevzemanje in izvrševanje vseh del, ki spadajo v delokrog oblastveno poverjenega gradbenega inženjerja in stavbenika, izvrševanje vseh tehničnih del, kakor načrtov, proračunov, statičnih računov, prevzem stavbenih vodstev, oddaja strokovnih mnenj, zastopstva strank v tehničnih zadevah, cenitve in posredovanje pri prodaji in nakupu realitet in druga v to stroko spadajoča dela.

Družbena pogodba z dne 31. maja 1930., posl. št. 16.651.

Višina osnovne glavnice: 7000 Din.

Na to vplačani zneski v gotovini: 7000 D.

Poslovodja: Oražen Josip, posestnik in župan v Mostah, Predovičeva ulica št. 5, in inž. Fakin Milan, Ljubljana, Rimska cesta št. 7.

Za namestovanje upravičen: Družbo zastopata in njeno tvrdko podpisujeta poslovodja kolektivno na ta način, da pristavita pod napisano, natisnjeno ali s štampljo odtisnjeno besedilo tvrdke svoja lastnoročna podpisa.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, dne 30. junija 1930.

(Firm. 1120/30 — Rg C IV 163/1.)

II. Vpisali so se dodatki in izmembe pri nastopni firmi:

312. Sedež: Ljubljana.

Dan vpisa: 7. julija 1930.

Besedilo: »Elektra«, d. d.

Izbrise se član upravnega sveta inž. Knežević Dimitrije.

Vpiše se član upravnega sveta inž. Klotič Makso, pomočnik direktorja drž. železnice v Ljubljani.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 7. junija 1930.

(Firm. 1073/30 — Rg B II 154/4.)

313. Sedež: Ljubljana.

Dan vpisa: 7. julija 1930.

Besedilo: Modni atelje Hity, družba z o. z. v Ljubljani.

Izbrise se poslovodkinja Perko Apolonia.

Vpiše se poslovodkinja Tavčar Albina, šivilja v Ljubljani, Cerkevna ulica št. 19.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 7. junija 1930.

(Firm. 1091/30 — Rg C III 105/6.)

Vpisi v zadružni register.

II. Vpisali so se dodatki in izmembe pri nastopnih zadrukah:

314. Sedež: Ljubljana.

Dan vpisa: 7. julija 1930.

Besedilo: Ljudska posojilnica v Ljubljani, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Izbrise se član načelnštva: Lavtižar Franc.

Vpiše se član načelnštva: Hybašek Vojteh, profesor v Št. Vidu nad Ljubljano.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 30. junija 1930.

(Firm. 1151/30 — Zadr. I. 64/112.)

315. Sedež: Ljubljana.

Dan vpisa: 7. julija 1930.

Besedilo: »Radio«, registrovana zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani.

Izbrise se član načelnštva inž. Sona Stane.

Vpiše se kot član načelnštva: Erce Franc, prokurist Zadružne gospodarske banke v Ljubljani.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 21. junija 1930.

(Firm. 1096/30 — Zadr. IX 34/6.)

III. Izbrisala se je nastopna zadruga:

316. Sedež: Ljubljana.

Dan izbrisa: 7. julija 1930.

Besedilo: »Drako«, izdelava in prodaja pletenega blaga, družba z o. z. v likvidaciji.

Zaradi končane likvidacije.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 7. junija 1930.

(Firm. 1089/30 — Rg. C IV. 51/4.)

Konkurzni razglasi

Sa 2/30.

1598

317. Poravnalni oklic.

Otvoritev poravnalnega postopanja o premoženju Požuna Franceta, trgovca s usnjem, Trbovlje-Loka.

Poravnalni sodnik: Tiller Franc, sodnik okrožnega sodišča v Celju.

Poravnalni upravitelj: dr. Goričan Alojz, odvetnik v Celju.

Narok za sklepanje poravnave pri tem sodišču, soba št. 2,

dne 8. avgusta 1930., ob devetih.

Prijavni rok do 25. julija 1930.

Poravnalna kvota: 40%, plačljiva v enem letu.

Okrožno sodišče v Celju, odd. I., dne 30. junija 1930.

28

»Pri meni boste srečali duhovite in talentirane ljudi: Elleviou¹, Talmo², grajana Vigéa³, ki s čudovito spretnostjo dela pesmi na dane rime. Grajan François⁴ nam je čital svojo »Pamelo«, ki jo v trenutku študirajo v Narodnem gledališču. Slog ji je eleganten in čist, kakor vse, kar pride izpred peresa grajana Françoisa. Igra je ginljiva: vsi smo morali plakati. Mlada Lange bo igrala vlogo Pamele.

»To prepušчам vaši sodbi, grajanka, je odvrnil Gamelin. Toda Narodno gledališče, je prav malo narodno. In za grajana Françoisa je nerodno, da gredo njegova dela čez te deske, ki so jih ponižali klaverni stihii

¹ Elleviou, slavni francoski pevec, rojen v Rennsu (1769—1842); op. prev.

² Talma, slavni francoski traged, ljubljenelec Napoleona, rojen v Parizu (1763—1826); uvedel je na oder naravni izraz namesto bombastične tradicionalne deklamacije; v izberi kostumov in pri inscenaciji je skušal ostati vedno strogo v okviru zgodovinske resničnosti; op. prev.

³ Vigéa, franc. pesnik, rojen v Parizu (1768—1820).

⁴ Nikolas Louis François, franc. pesnik in dramatik, rojen l. 1750. »Pamela« je bila prvič uprizorjena l. 1793. Radi umerjenih nazorov, ki jih izraža v tej drami, je prišel ječo; op. prev.

Layavi: skadal »Prijatelja zakonov« še ni pozabljen...¹

»Grajan Gamelin, Laya prepušчам vam: ne štejem ga med svoje prijatelje.«

Grajanka ni bila zastavila iz zgolj dobre svoje vpliva, da bi dosegla Gamelinovo imenovanje na zavidno mesto: po tem, kar je bila storila in bo morda še imela priliko storiti zanj ga je hotela tesno prikleniti nase ter si zagotoviti oporo pri pravici, s katero je utegnili imeti danes ali jutri opravka, zakaj, nazadnje, pošaljala je mnogo pisem v Francijo in v inozemstvo, in take prepiske so bile takrat sumljive.

»Ali hodite često v gledališče, grajan?«

V tem trenutku je stopil v sobo dragonec Henry, bolj dražesten nego mladostni Bathyllus.² Za pas si je bil zataknil dve ogromni pištoli.

Poljubil je roko lepi grajanki, ki mu je dejala:

»Tu vidite grajana Evarista Gamelina, ki sem zanj prebila ves dan v Odboru za javno varnost, pa mi ni prav nič hvaležen za to. Oštejte ga.«

»A, grajanka, je vzkliknil vojnik, ste torej pravkar naše zakonodavce v Tuilerijah. Kakšen žalosten prizor! Ali bi smeli zasedati predstavitelji svobodnega ljudstva pod oboji samodržca? Isti lestenci, ki so bili nekoč prižgani nad Capetovimi zarotami in Antoinettinimi orgijami, razsvetlujejo sedaj večere našim zakonodavcem. Temu se protivi narava.«

»Prijatelj, čestitajte grajanu Gamelinu, je odvrnila; imenovan je za porotnika pri Revolucionarnem sodišču.«

¹ Jean-Louis Laya (1761—1833) je napisal dramo »L'Ami des lois« (Prijatelj zakonov); op. prev.

² Anakreonov ljubljenelec, čigar lepoto pesnik opeva.

»Čestitam, grajan! je dejal Henry. Srečen sem, ko vidim, da je poverjena ta funkcija možu tvojega značaja. Toda, po pravici povedano, malo zaupanja imam v to metodično pravico, ki so jo ustvarili zmerni člani Konvencije, v to dobrodušno Nemezo, ki gleda skozi prste zarotnikom, prizanaša izdajalcem, toliko da si upa udariti po federalistih ter se boji poklicati Avstrijko pred zatožno klop. Ne, Revolucionarno sodišče ne bo rešilo Republike. Veliko krivdo so si nakopali tisti, ki so v te mobuknem položaju, v katerem se naslanjamo, zaustaviti polet ljudske pravice!«

»Henry, ga je prekinila grajanka Rochemaure, dajte mi tistole stekleničico...«

Ko se je Gamelin vrnil domov, je našel svojo mater in starega Brotteauxa, ki sta igrala partijo piketa pri luči kadeče se lojenice. Grajanka je brez sramu napovedala »terco od kralja«.

Ko je čula, da je njen sin porotnik, ga je ginjeno objela, sodeč, da je to za oba velika čast in da bosta odeslej oba vsak dan jedla.

»Srečna in ponosna sem, da sem mati porotnika, je rekla. Pravica je lepa stvar in med vsemi najpotrebnejša: brez pravice bi slabotne vsak hip pritiskali. In mislim, da boš dobro sodil, Evarist: zakaj že od tvojih mladih nog se mvidela, da si pravičen in v vseh stvareh dobrohoten. Krivice nisi mogel trpeti in nasilnosti si se protivil po svojih močeh. Z nesrečnejši si imel usmiljenje, in to pač najbolj krasi sodnika... Toda povejmi, Evarist, kako ste oblečeni pri tem velikem sodišču?«